

**ANKARA ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**BELEK KIYI BÖLGESİNDEKİ OTELLERİN, PEYZAJ TASARIMI
AÇISINDAN İNCELENMESİ**

Elif DİKMEN DİRİÖZ

PEYZAJ MİMARLIĞI ANABİLİM DALI

ANKARA

2008

Her Hakkı Saklıdır

TEZ ONAYI

Elif DİKMEN DİRİÖZ tarafından hazırlanan “**Belek Kıyı Bölgesindeki Otellerin, Peyzaj Tasarımı Açısından İncelenmesi**” adlı tez çalışması 24/9/2008 tarihinde jüri tarafından oy birliği ile Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı’nda YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Doç. Dr. Dicle OĞUZ

Jüri Üyeleri

Başkan : Doç. Dr. Dicle OĞUZ
Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Peyzaj Mimarlığı A.B.D

Üye : Yrd. Doç. Dr. Aysel USLU
Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Peyzaj Mimarlığı A.B.D

Üye : Yrd. Doç. Dr. Gül Güneş
Atılım Üniversitesi İşletme Fakültesi Turizm İşletmeciliği Bölümü

Yukarıdaki sonucu onaylarım.

Prof. Dr. Orhan ATAKOL
Enstitü Müdürü

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

BELEK KIYI BÖLGESİNDEKİ OTELLERİN, PEYZAJ TASARIMI AÇISINDAN İNCELENMESİ

Elif DİKMEN DİRİÖZ

Ankara Üniversitesi
Fen Bilimleri Enstitüsü
Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı

Danışman: Doç. Dr. Dicle OĞUZ

Bu çalışma, Türkiye'nin en önemli turizm ve rekreasyon bölgelerinden biri olan, Belek Bölgesindeki otellerin, peyzaj tasarımlarını incelemek amacı ile yürütülmüştür.

Araştırma kapsamında öncelikle turizm, turizm olanakları, turizm arzını etkileyen etmenler, turizm türleri, turizm planlamasının önemi, turizm-fiziksel çevre ve peyzaj mimarlığı ilişkileri incelenmiştir. Akdeniz Bölgesi, Antalya ve Belek Bölgesinin doğal ve fiziksel özellikleri yanında, çalışmaya katkıda bulunacağı düşüncesi ile, dünyanın önemli merkezlerinde yer alan turistik tesislerin peyzaj tasarımları da incelenmiştir.

Araştırmada, tasarımları ile ilgi çeken yedi turistik tesisin peyzaj tasarımları, tasarımcıların amaçları, bu amaçlara ulaşmak için kullandıkları yöntemler, tasarım prensipleri, çevrenin karakteristik özellikleri ve turistlerin peyzajla ilgili algıları ve görüşleri değerlendirilmiştir.

Turistler, genel olarak, turistik tesislerin peyzaj tasarımlarına dikkat etmekte ve peyzaj tasarımlarında kullanılan su elemanlarından etkilenmektedir. Ayrıca, Belek yöresine has olan fıstık çamlarının ve doğal güzelliklerin korunması ile sağlanan doğal ortam, turistleri etkilemekte ve yoğun ilgisini çekmektedir.

Çevrenin doğal ve karakteristik özellikleri, turistlere çekici gelmekte ve iyi bir tatil deneyimi için pozitif bir etki bırakmaktadır. Bundan dolayı, Belek Bölgesindeki oteller, turizmin getirdiği negatif etkilerden korunmalıdır. Yörede bulunan doğal özelliklerin, peyzaj tasarımlarında büyük ölçüde korunması, tasarımların çevreye duyarlı ve korumacı bir yaklaşımla planlanması gerektiği saptanmıştır.

Eylül 2008, 206 sayfa

Anahtar Kelimeler: Turizm, otel, peyzaj tasarımı, Belek Bölgesi, turist memnuniyeti, turistlerin algısı

ABSTRACT

Master Thesis

THE ANALYSIS OF THE LANDSCAPE DESIGNS OF HOTELS ON THE COAST OF BELEK REGION

Elif DİKMEN DİRİÖZ

Ankara University
Graduate School of Natural and Applied Sciences
Department of Landscape Architecture

Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Dicle OĞUZ

This work has been carried out with the purpose of analyzing the landscape designs of the hotels of the Belek region, which is one of the most important tourism and recreation regions in Turkey.

Within the scope of this research, tourism, opportunities for tourism, factors affecting the supply of tourism, the different types of tourism, the importance of tourism planning and the relationship between the physical environment and landscape architecture have primarily been examined. In addition to the natural and physical features of the Belek, Antalya, and Mediterranean regions, the landscape designs of resorts in other important tourism centers around the World have also been assessed with the purpose of their contribution to this research.

This research has evaluated, seven resorts of the Belek region in terms of their landscape designs, the purpose of the designers, the methods used to achieve those purposes, design principles, the characteristic features of the region, and the perceptions and opinions of the tourists regarding the landscape.

Tourists, in general, take into consideration the landscape designs of the resorts and are particularly impressed by the water elements used in landscape design. Furthermore, the natural atmosphere created by the conservation of the *Pinus pinea* and natural beauties has impressed and raised the interest of tourists.

The natural and characteristic features of the surrounding environment are found attractive by tourists, and leave a positive impression for a good holiday experience. Therefore, resorts in the Belek region should be protected from the negative effects of tourism. The natural features of the region have in most part been conserved by the landscape designs, suggesting that designs have been in most part environmentally sensitive and planned with a conservationist approach.

September 2008, 206 pages

Key Words: Tourism, hotel, landscape design, Belek region, user satisfaction, perceptions of the tourists

ÖNSÖZ VE TEŞEKKÜR

Bu tez çalışmasının hazırlanışı sırasında, değerli bilgi ve deneyimleriyle beni yönlendiren ve destekleyen hocam ve danışmanım, Sayın Doç. Dr. Dicle Oğuz'a (Ankara Üniversitesi, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı) teşekkürlerimi sunarım.

Tez çalışması sırasında, değerli bilgi ve deneyimleriyle beni yönlendiren hocam, Sayın Prof. Dr. Mükerrer Arslan'a (Ankara Üniversitesi, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı) teşekkürlerimi sunarım.

Belek Bölgesinde yer alan turistik tesisleri, incelememe yardımcı olan Betuyab'a teşekkürlerimi sunarım.

Tez çalışması sırasında, bilgi ve deneyimleriyle bana yardımcı olan peyzaj mimarları Sayın Tülay Tosun'a, Sayın Dr. Turgay Ateş'e, Sayın Tülay Arüv'e teşekkürlerimi sunarım.

Anket çalışmasının hazırlanışı sırasında, bilgi ve deneyimleriyle bana yardımcı olan Doç. Dr. Yasemin Serin'e (Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Mühendislik Fakültesi) teşekkürlerimi sunarım.

Bütün çalışmalarımı ilgiyle destekleyen, bilgi ve deneyimleriyle bana yardımcı olan, sevgili teyzem Prof. Dr. Jale Hacaloğlu'na teşekkürlerimi sunarım.

Eğitimim süresince içten ilgi ve sabırları ile bugünlere gelmemi sağlayan sevgili annem ve babama, her zaman yanımda olan sevgili eşime, teşekkür ve şükranlarımı sunarım.

Elif DİKMEN DİRİÖZ
Ankara, Eylül 2008

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	i
ABSTRACT.....	ii
ÖNSÖZ VE TEŞEKKÜR.....	iii
KISALTMALAR DİZİNİ	vi
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	vii
ÇİZELGELER DİZİNİ.....	xiii
1. GİRİŞ.....	1
2. KURAMSAL TEMELLER.....	3
2.1 Turizm ile İlişkili Kavramlar	3
2.1.1 Turizm kavramı.....	3
2.1.2 Turizm olanakları.....	5
2.1.3 Turizm arzını etkileyen faktörler	7
2.1.4 Turizm türleri	8
2.2 Turizm, Fiziksel Çevre ve Peyzaj Mimarlığı İlişkileri.....	10
2.2.1 Turizm ve çevre.....	10
2.2.2 Turizm ve peyzaj mimarlığı.....	19
2.2.3 Turizm planlaması ve önemi:	24
2.3 Dünya Örnekleri.....	26
2.3.1 Amerika Birleşik Devletleri Örnekleri.....	27
2.3.2 Avustralya örnekleri.....	37
2.3.3 Uzakdoğu Örnekleri	41
3. MATERYAL VE YÖNTEM.....	58
3.1 Materyal.....	58
3.2 Yöntem.....	59
4. ARAŞTIRMA SONUÇLARI VE BULGULAR.....	61
4.1 Belek Bölgesinde Yer Alan Turistik Tesislerde Gözlem ve Görüşlere Dayalı Bulgular.....	61
4.1.1 Akdeniz Bölgesi ve Antalya.....	61
4.1.2 Belek Bölgesi.....	67
4.1.2.1 Coğrafi konumu.....	67

4.1.2.2 Belek bölgesinin fiziksel özellikleri.....	68
4.1.2.3 Belek bölgesinde doğal yaşam.....	71
4.1.2.4 Mevcut planlar ve altyapı	73
4.1.2.5 Belek için hedefler.....	75
4.1.2.6 Yönetmelikler.....	77
4.1.3 Belek Bölgesinde Yer Alan Turistik Tesisler.....	79
4.1.3.1 Konaklama tesisleri.....	79
4.1.3.2 Golf klüpleri	82
4.1.4 Belek Bölgesinde Yer Alan Turistik Tesislere Örnekler.....	83
4.1.4.1 Club Alibey Belek.....	83
4.1.4.2 Ela Quality Resort Hotel.....	97
4.1.4.3 Susesi Deluxe Resort ve Spa Hotel.....	108
4.1.4.4 Rixos Premium Belek	120
4.1.4.5 Club Voyage Belek.....	131
4.1.4.6 Spice Hotel&Spa.....	144
4.1.4.7 Grida Village	159
4.2 Turistlere Uygulanan Anket Sonuçları.....	169
4.2.1 Çalışmanın Yöntemi ve Kapsamı	169
4.2.2 Denekler.....	170
4.2.3 Bulgular ve Değerlendirme.....	170
4.2.4 Anket Sonuçları	187
5. TARTIŞMA VE SONUÇ.....	189
KAYNAKLAR.....	192
EKLER.....	197
EK 1 Turistlere Uygulanan Anket.....	198
EK 2 Chi-Square Testi ve Uygulamaları	203
ÖZGEÇMİŞ.....	206

KISALTMALAR DİZİNİ

AIEST	Uluslararası Bilimsel Turizm Uzmanları Birliği
BETUYAB	Belek Turizm Yatırımcıları Birliği
m	metre
m ²	metrekare
OECD	İktisadi İşbirliği ve Gelişme Teşkilatı
UNEP	Birleşmiş Milletler Çevre Programı
WTO	Dünya Turizm Organizasyonu
WWF	Doğal Hayatı Koruma Derneği ve Dünya Doğayı Koruma Vakfı

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 2.1 Hyatt Regency Waikiki.....	27
Şekil 2.2 Hyatt Regency Waikiki cafeden bir görüntü.....	28
Şekil 2.3 Hyatt Regency Waikiki avlu cafeden bir görüntü.....	29
Şekil 2.4 Hyatt Regency Waikiki büyük holden bir görüntü.....	29
Şekil 2.5 Mauna Kea Resort	31
Şekil 2.6 Mauna Kea Resort Otel'in kuşbakışı görünüşü.....	31
Şekil 2.7 Mauna Kea Resort, bahçeden bir görüntü.....	32
Şekil 2.8 Mauna Kea Resort, tropik bahçelerden bir görüntü.	33
Şekil 2.9 Mauna Kea Resort Otel'in tropik bahçeleri.....	33
Şekil 2.10 Mauna Lani Resort Otel.....	34
Şekil 2.11 Mauna Lani Resort Otel'in kuşbakışı görünüşü.....	35
Şekil 2.12 Mauna Lani tesisinde göletlerden bir görünüş.....	36
Şekil 2.13 Mauna Lani tesisi, havuz ve göletlerden bir görünüş.....	36
Şekil 2.14 Mauna Lani tesisinde bahçeden bir görünüş.....	37
Şekil 2.15 Hayman Island Resort'un kuşbakışı görünüşü.....	38
Şekil 2.16 Hayman Island Resort.....	38
Şekil 2.17 Hayman Island Resort Otel'in kuşbakışı görünüşü.....	39
Şekil 2.18 Hayman Island Resort Otel	40
Şekil 2.19 Hayman Island Resort Otel'in yüzme havuzu.....	40
Şekil 2.20 Hayman Island Otel'in kumsalı.....	41
Şekil 2.21 Inter Continental Resort Hotel'in bahçesinden bir görüntü.....	42
Şekil 2.22 Inter Continental Otel'in bahçesindeki su elemanları.....	42
Şekil 2.23 Inter Continental Oteli'nin ana yüzme havuzu.....	43
Şekil 2.24 Ana yüzme havuzunun gece görüntüsü	43
Şekil 2.25 Otel lobisinden bahçeye ve Kul-Kul kulesine bakış.....	44
Şekil 2.26 Nikko Royal Lake Oteli'nin yüzme havuzu.....	45
Şekil 2.27 Nikko Royal Lake Oteli'nin bitkisel tasarımı.....	46
Şekil 2.28 Ana havuzun yanındaki heykeller.....	46
Şekil 2.29 Nikko Royal Lake Otelin'deki pavilyonlar.....	47
Şekil 2.30 Nikko Royal Lake Oteli'nin havuz kenarı.....	47
Şekil 2.31 Basamaklı kaskad ve yüzme havuzu.....	48
Şekil 2.32 Üst havuz, yansıyan havuz ve yüzme havuzunu bağlayan büyük kademeli kaskad.....	48
Şekil 2.33 Banyan Tree Bintan Oteli'nin doğal bitki örtüsü.....	50

Şekil 2.34 Banyan Tree Bintan Otelı'nin yüzme havuzu	50
Şekil 2.35 Banyan Tree Bintan Otelı'nin yüzme havuzu.....	51
Şekil 2.36 Shangri-la Otel.....	52
Şekil 2.37 Shangri-la Otelı'nin bahçesi.....	52
Şekil 2.38 Shangri-la Otelı'nin şelalesi.....	53
Şekil 2.39 Shangri-la Otelı'nin merkez şelalesi.....	54
Şekil 2.40 Shangri-la Otelı'nin yüzme havuzu.....	55
Şekil 2.41 Shangri-la Hoteli bahçesi.....	55
Şekil 2.42 Shangri-la Otelı'nin havuz kenarı.....	56
Şekil 2.43 Garden Wing balkonları.....	57
Şekil 4.1 Belek'in coğrafi konumu	68
Şekil 4.2 Akdeniz fıstık çamı.....	71
Şekil 4.3 Belek Bölgesindeki deniz kaplumbağaları.....	73
Şekil 4.4 Belek bölgesinde yer alan mevkiiler.....	80
Şekil 4.5 Belek Bölgesindeki Golf Klübünden bir görüntü.....	83
Şekil 4.6 Club Alibey Belek yerleşim planı.....	84
Şekil 4.7 Club Alibey Belek'in kumsalı.....	85
Şekil 4.8 Club Alibey Aquapark.....	86
Şekil 4.9 Club Alibey Aquapark'tan bir görüntü.....	86
Şekil 4.10 Club Alibey Aquapark'ın planı	87
Şekil 4.11 Club Alibey Aquapark'ın skeçi.....	88
Şekil 4.12 Korunan fıstık çamları	89
Şekil 4.13 Aquapark ve korunan fıstık çamları	89
Şekil 4.14 Club Alibey Belek'in yaya yolları	90
Şekil 4.15 Yaya yolundan bir görüntü.....	90
Şekil 4.16 Club Alibey Aquapark'taki yapay kaya tasarımları	91
Şekil 4.17 Aquapark.....	92
Şekil 4.18 Aquapark.....	92
Şekil 4.19 Korunan fıstık çamları.....	93
Şekil 4.20 Club Alibey Belek'in bahçesinden bir görüntü.....	94
Şekil 4.21 Club Alibey Belek'in bahçesi.....	94
Şekil 4.22 Tesisin batısında yer alan yaya yolu.....	95
Şekil 4.23 Tesisin batısında yer alan yaya yolu.....	95
Şekil 4.24 Club Alibey'in girişindeki bitkisel tasarım	96
Şekil 4.25 Club Alibey Belek'in otopark alanı.....	96
Şekil 4.26 Ela Quality Otel'in girişi.....	99

Şekil 4.27 Ela Quality Otel'in girişindeki bitkisel tasarım	100
Şekil 4.28 Ela Quality Oteli'nin havuz çevresi	101
Şekil 4.29 Y Ela Quality Oteli'nin yüzme havuzu.....	102
Şekil 4.30 Nilüfer havuzundan görüntüler.....	103
Şekil 4.31 Nilüfer havuzu.....	104
Şekil 4.32 Ela Quality Oteli'nin oturma elemanları.....	104
Şekil 4.33 Nilüfer havuzu çevresindeki heykeller.....	105
Şekil 4.34 Ela Quality Oteli'nin gece görüntüsü.....	106
Şekil 4.35 Korunan fıstık çamları.....	107
Şekil 4.36 Susesi Oteli'nin göl evleri.....	108
Şekil 4.37 Susesi Oteli'nin bahçesinden bir görüntü.....	110
Şekil 4.38 Susesi Oteli'nin bahçesinden bir görüntü.....	110
Şekil 4.39 Yapıyı çevreleyen su elemanı.....	111
Şekil 4.40 Susesi Otelin'deki su elemanı	112
Şekil 4.41 Yapıyı çevreleyen su elemanı.....	112
Şekil 4.42 Susesi Otelin'deki su elemanı ve bitkiler.....	113
Şekil 4.43 Cafe çevresinde su kullanımı.....	114
Şekil 4.44 Susesi otelinin girişi	114
Şekil 4.45 Susesi otelinin girişi.....	115
Şekil 4.46 Susesi otelinin iç mekandaki saksılar.....	115
Şekil 4.47 Susesi otelinin dış mekandaki saksılar.....	116
Şekil 4.48 Susesi otelindeki yaya yolu.....	117
Şekil 4.49 Korunan fıstık çamları.....	118
Şekil 4.50 Korunan fıstık çamları.....	118
Şekil 4.51 Susesi otelinin havuz kenarı.....	119
Şekil 4.52 Susesi otelinin havuz kenarı.....	119
Şekil 4.53. Havuz kenarında yaratılan, bitkisel tasarım.....	120
Şekil 4.54 Rixos otelin bahçesinden bir görüntü.....	122
Şekil 4.55 Rixos otelindeki gölet ve çevresi.....	123
Şekil 4.56 Gölet çevresinde bitkisel tasarım.....	124
Şekil 4.57 Gölet çevresinde bitkisel tasarım.....	125
Şekil 4.58 Gölet çevresi.....	126
Şekil 4.59 Rixos otelinde saat kulesi.....	126
Şekil 4.60 Rixos Otelinde yaya yolu.....	126
Şekil 4.61 Rixos Otelinde villalara giden yaya yolu.....	128
Şekil 4.62 Gölet çevresi.....	129

Şekil 4.63 Gölet çevresinde bitkisel tasarım.....	129
Şekil 4.64 Rixos otelinde endemik bitkilerin olduğu alan.....	130
Şekil 4.65 Rixos Otelinde endemik bitkilerin olduğu alanda.....	131
Şekil 4.66 Club Voyage Oteli, Bungalovlar.....	132
Şekil 4.67 Club Voyage Belek kumsalı.....	133
Şekil 4.68 Club Voyage Belek kumsalında gazebolar.....	133
Şekil 4.69 Club Voyage Otelindeki heykeller.....	134
Şekil. 4.70 Club Voyage’da bulunan heykeller.....	135
Şekil 4.71 Club Voyage’daki bitkisel tasarım.....	135
Şekil 4.72. Club Voyage’daki sanat atölyesi.....	136
Şekil 4.73 Club Voyage’daki korumacı yaklaşımla yapılan tasarım.....	137
Şekil 4.74 Korumacı yaklaşımla yapılan tasarım.....	137
Şekil 4.75 Korunan fıstık çamları.....	138
Şekil 4.76 Korumacı yaklaşımla yapılan tasarım.....	138
Şekil 4.77 Club Voyage Oteli, mini klüp.....	139
Şekil 4.78 Club Voyage, mini lunapark.....	139
Şekil 4.79 Lunaparktan bir görüntü.....	140
Şekil 4.80 Korunan fıstık çamları.....	140
Şekil 4.81 Bitkisel tasarım.....	141
Şekil 4.82 Club Voyage’ın girişi.....	142
Şekil 4.83 Club Voyage’ın girişindeki kullanılan renkli bitkiler.....	142
Şekil 4.84 Meksika restoranı.....	143
Şekil 4.85 Spice Otel’in bahçesinden bir görüntü.....	145
Şekil 4.86 Te Spice Otel’in havuz kenarı.....	146
Şekil 4.87 Tesisin iç mekanından dış mekana geçiş.....	146
Şekil 4.88 Fil heykelleri.....	147
Şekil 4.89 Fil heykelleri.....	147
Şekil 4.90 Spice Otel’in kumsalında gazebolar	148
Şekil 4.91 Hint usulü gazebolar.....	149
Şekil 4.92 Spice Otel’in yüzme havuzu.....	150
Şekil 4.93 Yüzme havuzunun çevresi.....	150
Şekil 4.94 Kademeli yüzme havuzu.....	151
Şekil 4.95 Spice Otel’deki yüzme havuzu ve amfi tiyatro.....	151
Şekil 4.96 Spice Otel’deki yüzme havuzu	152
Şekil 4.97 Spice Otel’inde kumsala geçiş.....	152
Şekil 4.98 Spice Otel’in girişi.....	153

Şekil 4.99 Spice Otel'in girişi.....	154
Şekil 4.100 Spice Otel'in girişindeki bitkisel tasarım.....	154
Şekil 4.101 Spice Otel'in girişi.....	155
Şekil 4.102 Spice Otel'in kumsalına giden yaya yolu.....	155
Şekil 4.103 Spice Otel'de bitkisel tasarım.....	156
Şekil 4.104 Spice Otel'deki yüzme havuzu çevresinde bitkisel tasarım.....	156
Şekil 4.105 Spice Otel'in otopark alanı.....	157
Şekil 4.106 Spice Otel'in çocuk oyun alanı	158
Şekil 4.107 Grida Village tesisi yapıları.....	159
Şekil 4.108 Kuleden plaja doğru giden ana hat	160
Şekil 4.109 Grida Village yapıları.....	161
Şekil 4.110 Grida Village'in bahçesinden bir görüntü.....	162
Şekil 4.111 Grida Village'deki su elemanı.....	163
Şekil 4.112 Durgun su elemanı.....	163
Şekil 4.113 Su görüntüsü veren uygulama.....	164
Şekil 4.114 Su görüntüsü veren uygulama.....	164
Şekil 4.115 Grida Village'deki yapısal ve bitkisel elemanlar.....	165
Şekil 4.116 Grida Village'in bahçeden bir görüntü.....	166
Şekil 4.117 Grida Village'den bir görüntü.....	166
Şekil 4.118 Grida Village'de kumsala giden yaya yolu.....	167
Şekil 4.119 Grida Village, yaya yolu.....	168
Şekil 4.120 Korunan çam ağaçları.....	168
Şekil 4.121 Turistlerin cinsiyetlerine göre eğitim durumu.....	171
Şekil 4.122 Turistlerin kaldıkları tesisi seçmelerine etki eden faktörler	172
Şekil 4.123 Turistlerin Antalya/Belek bölgesini tercih etmesindeki etkenler	173
Şekil 4.124 Turistlere tercih ettiği tatil türü.....	173
Şekil 4.125 Turistlerin tesiste en çok kullandığı mekanlar.....	174
Şekil 4.126 Otelde turistleri en çok etkileyen özellikler.....	174
Şekil 4.127 Farklı yaş gruplarının etkilendiği unsurlar.....	175
Şekil 4.128 Kadın ve erkek turistlerin peyzaj tasarımına dikkat etme yüzdeleri...	176
Şekil 4.129 Peyzaj tasarımının turistler tarafından algılanması.....	176
Şekil 4.130 Mekan organizasyonunu başarılı bulanların yaş ve cinsiyetleri	177
Şekil 4.131 Peyzaj tasarımında turistlerin dikkatini en çok çeken unsurlar.....	177
Şekil 4.132 Tesisin peyzaj tasarımında en çok çekici gelen unsurlar.....	178
Şekil 4.133 Turistlerin zaman geçirmekte tercih ettikleri dış mekanlar.....	179
Şekil 4.134 Yaş grupları ile mekan tercihleri arasındaki ilişki.....	179

Şekil 4.135 Tesisin peyzaj tasarımının tarzı/konseptinin algılanışı.....	180
Şekil 4.136 Tesisin peyzaj tasarımı ve bölge peyzajı ilişkisinin algılanması.....	180
Şekil 4.137 Tesiste yöreye özgü ipuçları hissedilmesi.....	181
Şekil 4.138 Yabancı ve Türk turistler arasında tesisin peyzajını tropik peyzaj tasarımı olarak algılayanlar ve yöreye ilgili bulmayanların dağılımı..	182

ÇİZELGELER DİZİNİ

Çizelge 4.1	Antalya ve çevresindeki doğal bitki türleri.....	64
Çizelge 4.2	Antalya kenti içinde ve kent alanına yakın kesimlerde yayılış gösteren ve kentin yerleşim alanı içinde bulunan endemik türler...	64
Çizelge 4.3	Ağaç türleri.....	65
Çizelge 4.4	Palmiye Türleri.....	66
Çizelge 4.5	Sarılcı ve Tırmanıcı Bitkiler.....	66
Çizelge 4.6	Çalı Türleri.....	66
Çizelge 4.7	Belek Bölgesinde yer alan turistik tesislerin bölgedeki mevkilere göre dağılımı.....	81

1. GİRİŞ

İnsanların yaşamları boyunca çeşitli nedenlerden dolayı yer değiştirmeleri insanlık tarihi kadar eskidir. Günümüzde insanlar, dinlenme, eğlenme, gezip-görme gibi psikolojik, sosyal ve kültürel ihtiyaçlarını karşılayabilmek için, sürekli yaşadıkları yerlerden geçici süreler için, başka ülke veya bölgelere gitmektedirler. Ekonomik, sosyal ve kültürel birçok etki doğuran bu faaliyet, günümüz toplumları için temel bir ihtiyaç haline almıştır. Ulaştırma, konaklama ve yeme-içme hizmetlerinin yer aldığı turizm hareketleri insanların, yaşadıkları bölgeler dışındaki yerlerin güzelliklerini görmelerini ve bilgi edinmelerini sağlarken gidilen bölgenin ekonomisine de önemli katkı sağlamaktadır.

Bölgeden bölgeye farklılık gösteren turistlerin ilgi ve beklentileri, zaman içinde, bölgenin doğal çevresinde, önemli farklılıklar ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Turizm açısından ekonomik bir değere sahip olan arazinin şeklinin ve yapısının, (sahiller, plajlar, ovalar, bitki örtüsü), hayvan varlığının ve doğal kaynakların korunması kuşkusuz büyük önem taşımaktadır. Çevresel bilinç konusunda turistlerin artan talebi, tatil ve seyahatleri belirleyen önemli bir etken haline gelmiştir.

Peyzaj mimarlığının turizmle organik bir bağı vardır. Bir bölgenin turistik gelişimi, doğal veya tasarlanmış peyzaj özellikleri ile yakın ilişki içindedir. Peyzajın doğal güzelliği, planlama ve işletme stratejilerinin geliştirilmesinde önemli bir etken olmaktadır. Peyzaj tasarımları, yerleştiği doğal çevreyi şekillendirmekte ve etkilemektedir. Çevrenin doğal ve karakteristik özellikleri turistlere çekici gelmekte ve turistlerin iyi bir tatil deneyimi edinmeleri için olumlu bir etken olmaktadır.

Tasarımcıların en büyük sorumluluğu, turistlerin ilgi alanları ve istekleri doğrultusunda, doğal ve kültürel özelliklerin orijinalliğini koruyarak, bölgenin cazibesini arttırmaktır. Yoğun turist talebi ve turizmin negatif etkileri, doğal peyzajın bozulması ile ilgili sosyal endişelerin doğmasına neden olmaktadır. Bu durum, günümüzde göze hitap eden

görüntünün, peyzaj planlamasında ve yönetiminde tekrar anahtar rol oynamasına ve önem kazanmasına yol açmıştır.

Ülkemizde Akdeniz Bölgesi, özellikle Antalya kıyı şeridi, doğal özelliklerinden dolayı gerek Türk, gerek yabancı turistlerin hemen hemen tüm yıl boyunca ilgisini çekmektedir. Bu ilgi, konaklama, yiyecek-içecek ve diğer olanaklara gereksinim duyulmasına ve bölgenin yapılanmasına önemli ölçüde etkide bulunmuştur.

Bu çalışmada, Antalya Belek Bölgesi kıyı çizgisi boyunca uzanan Belek turistik tesislerinin, peyzaj tasarımlarının incelenmesi amaçlanmıştır. Peyzaj mimarlarının amaçları, peyzaj tasarımlarında temel aldıkları prensipler ve bu amaçlara ulaşmak için uyguladıkları yöntemler, tesislerin mimari özellikleri ve peyzaj tasarımları incelenmiş, doğal güzelliklerin ne ölçüde tasarımlara yansıtıldığı ve korunduğu değerlendirilmiştir. Ayrıca turistlerin, peyzaj tasarımlarını nasıl algıladıkları ve tesislerin peyzaj tasarımlarının turistlerin memnuniyetlerini ne şekilde etkilediği araştırılmıştır.

2. KURAMSAL TEMELLER

Kuramsal temelleri oluşturmak amacı ile araştırma kapsamında turizm, turizm olanakları, turizm arzını etkileyen faktörler, turizm türleri incelenmiş, turizm, fiziksel çevre ve peyzaj mimarlığı ilişkileri ve turizm planlamasının önemi ile ilgili çalışma sonuçları değerlendirilmiştir.

Çalışmaya katkıda bulunacağı düşüncesi ile dünyanın önemli merkezlerinde yer alan önemli turistik tesislerden, The Royal Hawaiian, Hyatt Regency Waikiki, Mauna Kea Resort, Mauna Lani Resort, Hayman Island Resort, Inter Continental Resort Bali, Hotel Nikko Royal Lake, Banyan Tree Bintan ve Shangri-la Hotelin peyzaj tasarımları incelenmiştir.

2.1 Turizm ile İlişkili Kavramlar

Çalışmanın bu kısmında turizm kavramı, turizm olanakları, turizm arzını etkileyen faktörler ve turizm türleri kısaca incelenmiştir.

2.1.1 Turizm kavramı

Dünya’da teknolojinin gelişmesi ve hızlı kentleşme ile ortaya çıkan hava kirliliği, gürültü, trafik, aşırı stres gibi problemler, insanların toplumsal ve psikolojik yapılarını olumsuz yönde etkilemekte ve insanların daha fazla dinlenme, eğlenme, gezip-görme ve kendilerine boş zaman ayırma gibi ihtiyaçlarının artmasına neden olmaktadır. Aynı zamanda teknolojinin gelişmesi ve ulaşım olanaklarının artması sonucunda, turistik etkinlikler artmaktadır. Ekonomik, sosyal ve kültürel birçok etki doğuran bu faaliyet, günümüz toplumları için temel bir ihtiyaç haline gelmiştir (Kozak 2005, 2006).

Turizm kavramı üzerindeki tartışmalar özellikle akademik çevrelerde uzun süredir yapılmaktadır. Kozak’a (2006) göre, “Turizm kavramının tek bir tanımının

yapılamamasının nedeni, farklı disiplinlerde çalışan araştırmacıların turizmi kendi disiplinlerine özgü niteliklerini dikkate alarak tanımlamalarından kaynaklanmaktadır. Örneğın, ekonomistler turizmi bir “endüstri” olarak görürken, pazarlamacılar “pazar” olarak görmekte, çevre bilimciler ise, turizmin yarattığı çevresel etkiler üzerinde durmaktadırlar.”

Turizm tesisi: Turizm yatırımı kapsamında bulunan veya turizm işletmesi faaliyetinin yapıldığı tesisler ve bunların ayrıntıları ile tamamlayıcı unsurlardır (<http://kygm.kulturturizm.gov.tr>). Turizmde yatırım yalnızca turistik tesis yapmak anlamına gelmez. Aynı zamanda, alt yapının gerçekleştirilmesi, kaynakların korunması, turizm ile birlikte düşünülmesi gereken hizmet ve sunum endüstrilerinin tesisini de kapsar (Olahı 1991).

Kültür ve turizm koruma ve gelişim bölgeleri: Tarihi ve kültürel değerlerin yoğun olarak yer aldığı ve/veya turizm potansiyelinin yüksek olduğu yöreleri korumak, kullanmak, sektörel kalkınmayı ve planlı gelişimi sağlamak amacıyla değerlendirmek üzere sınırları Kültür turizm Bakanlığın önerisi ve Bakanlar Kurulu kararıyla tespit ve ilan edilen bölgelerdir (<http://kygm.kulturturizm.gov.tr>).

Turizm merkezleri: Kültür ve turizm koruma ve gelişim bölgeleri içinde veya dışında, öncelikle geliştirilmesi öngörülen yeri, mevki ve sınırları bakanlığın önerisi ve Bakanlar Kurulu kararıyla tespit ve ilan edilen, turizm hareketleri ve faaliyetleri yönünden önem taşıyan yerleri veya bölümleri ifade etmektedir (<http://kygm.kulturturizm.gov.tr>).

Turizm işletmesi: Türk veya yabancı uyruklu, gerçek veya tüzel kişilerce, birlikte veya ayrı ayrı gerçekleştirilen ve turizm tesislerinde faaliyet gösteren ticari işletmelerdir (<http://kygm.kulturturizm.gov.tr>).

2.1.2 Turizm olanakları

Kozak'a (2006) göre, "Turizm, turizm işletmelerinin ürettiği mal ve hizmetleri de içerisine alan bir endüstridir. Ulaştırma, konaklama ve yeme-içme hizmetinin yer almadığı bir turizm hareketinden söz etmek mümkün değildir." Sayan'a (1998) göre, "Turizm olanakları, konaklama olanakları, yiyecek-içecek olanakları ve diğer genel olanaklar olarak üç ana gruba ayrılırlar."

2.1.2.1 Konaklama olanakları

Sayan (1998), konaklama olanaklarının, talebe veya turizm pazarının gereksinmelerine göre sürekli olarak değiştiğini belirtmektedir. Konaklama tesisleri fiziksel form, konum, işlev, müşteri türü, fiyatlandırma, kalite düzeyi, oda veya ünite sayısı gibi özelliklere göre sınıflandırılmaktadır. Turizm sektöründe, otellerden başka moteller, konuk evleri, pansiyonlar, kampingler, karavan parkları ve tatil köyleri hizmet vermektedir.

▪ Oteller

Sayan (1998), konaklama tesisleri içinde en yaygın olanın oteller olduğunu ifade etmektedir. Asıl fonksiyonları, turistlerin geceleme ihtiyaçlarını karşılamak olan oteller, yeme-içme, spor ve eğlence gereksinimlerini de, bünyelerinde bulundurabilen tesislerdir (Kozak 2006).

▪ Tatil Köyleri

Genel olarak "tatil köyü" kavramı, Avrupa'da, yiyecek-içecek ve rekreasyon olanaklarını içeren, köye benzer biçimde tasarlanmış, az katlı konaklama tesisleri için kullanılmaktadır (Sayan 1998). Altınoluk (2001), tatil köylerinin tasarımında benimsenen en önemli ilkenin, çevrenin karakteristik özelliklerinin korunması olduğunu belirtmektedir . Tatil köylerinde bazı mekanlar öne çıkmaktadır:

Giriş-denetim: Otopark alanının ağaçlandırılması ya da, arabaların güneşten korunması için örtü sistemi düşünülmesi gerekir. Köyün tüm sınırlarının güvenlik altına alınması, giriş-çıkışın denetlenmesi ve ön danışmanın oluşturulması gerekmektedir.

Konaklama mekanları: Bungalovlar, tatil köyünün gürültüsünden uzak bir konumda, basit ve genellikle yerel özelliklere göre taş, ahşap, kamış gibi doğal malzemeye üretilmektedirler. Aynı zamanda, yatma ve temizlenme işlevlerini karşılamaktadırlar.

Rekreasyon alanları: Tatil köylerinde spor etkinlikleri, yelken, dalgıçlık, koşu, aerobik, yürüyüş, rüzgar sörfü, basketbol, voleybol, tenis, su kayağı, okçuluk, olarak sayılabilir.

Amfi tiyatro: Akşam yemeği bittikten sonra konuklar, köyün arenasında toplanırlar. Söz konusu arena, minyatür bir açık hava tiyatrosudur.

Yüzme Havuzu: Genellikle, olimpik olmasına özen gösterilen, iyi aydınlatılmış bir yüzme havuzu, tatil köyünün aynı zamanda merkezidir (Altınoluk 2001).

▪ **Resortlar**

Uluslararası turizm literatüründe “resort” kavramı, genel olarak, turistik bir yerleşim alanını ifade etmek için kullanılmaktadır. Sayan (1998), resortları, turistlerin kalacakları yer, boş zaman ve diğer gereksinimleri için geliştirilmiş yerler olarak veya turizmin ana ekonomik sektör olarak rol oynadığı kasaba ve yerleşim birimleri olarak tanımlamaktadır. Resortlar genellikle büyük yerleşim yerlerinden uzakta, sahiller, dağlar, göller, çöller, tropik adalar ve diğer manzaralı bölgeler gibi popüler yerlerde lokalize olmaktadır. Bir resortun yayılması veya dar bir çevrede kalması, yörenin çevresel özelliklerine bağlıdır.

2.1.3 Turizm arzını etkileyen faktörler

Kozak (2005) turizm arzı ile mekan arasında doğrudan bir bağlantı bulunduğunu ifade etmektedir. Söz konusu yer/mekan, bir ülke olabileceği gibi, bir bölge ya da herhangi bir turizm merkezi de olabilmektedir. Buna turizm ekonomisi ve işletmeciliğinde, “destinasyon” denilmektedir. Bir yeri çekici kılan ve turistlerin seyahat motivasyonunu arttıran önemli etmenler, o destinasyonun doğal varlıkları, değerleri, olanakları ve sosyo-kültürel varlıklarıdır.

2.1.3.1 Doğal varlıklar

Kozak’a (2005) göre, “Turistik zenginliklerin en önemlisi, doğal varlıklar ya da doğal alt yapıdır. Doğal varlıklar, turizmden önce de var olup, o bölgeye özgüdür. Her bölgenin kendine özgü iklimi, coğrafi şekli, jeolojik yapısı ve güzellikleri bulunmaktadır. Bunlara örnek olarak bölgenin manzarası, su ve bitki örtüsü, dağları, kanyonları, volkanları, mercan adaları, krater gölleri, travertenleri, peri bacaları, gölleri, çağlayanları, nehirleri, şelaleleri, kıyıları vb. verilebilir.”

2.1.4 Turizm türleri

Kozak (2006), “Turizmin çeşitleri konusunda, çeşitli yazarlarca çoğu kez birbirinden farklı sınıflandırmaların yapıldığı görülmektedir.” Bu sınıflandırmalar aşağıdaki şekilde olabilir:

- Katılan kişi sayısına göre turizm çeşitleri
- Ziyaret edilen yere göre turizm çeşitleri
- Katılanların yaşlarına göre turizm çeşitleri
- Katılanların sosyo-ekonomik durumlarına göre turizm çeşitleri
- Katılanların amaçlarına göre turizm çeşitleri

Turizm etkinlikleri üç ana grupta toplanabilir:

- Dinlenme, eğlenme, serbest zamanı değerlendirme turizmi

- İş turizmi
- Sağlık turizmi (Kuntay 2004).

Turizm etkinliklerinin bazıları birlikte yapılabileceği gibi, turist yalnızca bir etkinlikte de bulunabilmektedir (Kuntay 2004).

2.1.4.1 Dinlenme, eğlenme, serbest zamanı değerlendirme turizmi

Turizm türleri içinde en büyük grubu, %80'in üzerinde bir oranla rekreasyonel turizm (Dinlenme, eğlenme, serbest zamanı değerlendirme turizmi) oluşturmaktadır (Tuna 2007).

- **Dinlenme Turizmi:** Serbest zamanları dinlenerek geçirmek (Kozak 2006).
- **Kültür Turizmi:** Yabancı ülkelerin tarihsel ve kültürel zenginliklerini, doğal güzelliklerini, oradaki sanat çalışmalarını izlemek ya da, bunlara katılmak amacıyla yapılan gezilerdir (Güngör 2003). Doğaya ve kültüre odaklanmış turistler, konaklama ve yiyeceklerin kalitesinden de oldukça etkilenirler. Bu tip turistler için yerel el sanatlarını kullanan otellerin ya da yöresel yapılara kurulan otellerin popülerliği yükselmeye başlamıştır (European Commision 2003).
- **Spor Turizmi:** Kış sporları başta olmak üzere, dağcılık, avcılık, su sporları, izcilik, futbol, tenis, havacılık gösterileri vb. için yapılan turizm etkinlikleridir (Güngör 2003).
- **Dağ ve Kış Turizmi:** Dağların temiz ve güzel havasından yararlanmak üzere insanların dağlara yönelik olarak gerçekleştirdikleri turizm türüdür. Dağ turizmi “yürüyüş” ve “tırmanma” şeklinde gerçekleştirilebilmektedir (Kozak 2006).
- **Kıyı Turizmi:** Turistler deniz-kum-güneş'ten faydalanabilmek için bu turizm türünü tercih etmektedirler. Deniz turizmi aynı zamanda **kruvaziyer turizmi** konusunu da kapsamaktadır (Kozak 2006).

- **Akarsu Turizmi:** Akarsu kaynaklarının çeşitli rekreatif amaçlarla kullanılmasına “akarsu turizmi” denilmektedir. Rafting, trekking, yüzme, av turizmi (balık avlama) gibi turizm türlerinin çeşitli akarsularda (nehir, dere, ırmak, vb.) yapılması akarsu turizmi kapsamında yer almaktadır (Kozak 2006).
- **Golf Turizmi:** Gelir düzeyi yüksek ve orta-ileri yaş grubundaki insanların tercih ettiği bir turizm türüdür (Kozak 2006).
- **Mutfak Kültürü Turizmi:** Türk, Çin ve Yörük mutfakları, gastronomi festivali ve çeşitli ülke mutfaklarını bir arada tanıma etkinliklerini kapsamaktadır (Kozak 2006).
- **Av Turizmi:** Turistlerin belirlenmiş yasalar dahilinde her çeşit avcılık faaliyeti ile uğraşmaları sonucunda oluşan ilişkiler bütünüdür (Güngör 2003).
- **Eko Turizm:** "Soft" turizm, doğa turizmi, kuş ve hayvan gözleme, yeşil turizm, botanik turizmi, korumacı turizm (Kuntay 2004). Eko turizm, tüm turizm olayının çok farklı bir anlayışla yeniden yorumlanmasını, turizmin tamamen ekolojik ilkeler temel alınarak yapılandırılmasını ve var olan turizm yapısının daha ekolojik bir forma dönüştürülmesini ifade etmektedir (Tuna 2007).
- **Kuş Gözlemciliği:** Kent içerisinde parkta, sulak alanda, bozkır, orman, çöl gibi hemen her yerde yapılabilen, doğayı kuşların dünyasından tanımayı sağlayan bir gözlem sporudur. Çevre koşullarına karşı oldukça duyarlı olan kuşlar, orman kaybı, sulak alan tahribatı ya da fazla tarım ilacı kullanmanın etkileri gibi konuların önceden habercisi olabilirler. Bu anlamda kuş gözlemciliği, sağlıklı ve kapsamlı çevre koruma stratejileri arasındadır (<http://www.kulturturizm.gov.tr>).
- **Macera Turizmi:** Havaya, karaya, deniz ve nehirlere bağlı turizm (Kozak 2006).
- **Keşif Turizmi:** Bilinmeyen, az tanınan bölgelerin araştırılması, bilimsel keşif yapılması, araştırma yapılması (Kozak 2006).

- **Dini Turizm:** Kutsal yerlere yönelik turizm etkinlikleri “ **inanç turizmi** “ olarak tanımlanmaktadır (Kozak 2006; Kuntay 2004).

2.1.4.2 İş turizmi

Kişilerin meslekleri ile ilgili toplantı veya eğitim için yapılan gezileri kapsar (Güngör 2003).

- Teknik turizm
- Bilimsel turizm
- Kongre turizmi
- Seminer turizmi
- Görev turizmi
- Fuar turizmi
- Dil öğrenimi, meslek içi eğitim turizmi (Kuntay 2004).

2.1.4.3 Sağlık turizmi

Sağlık turizmi, kısaca, tedavi amacı ile yapılan seyahatlerdir. Başka bir ifadeyle sağlık turizmi, fizik tedavi ve rehabilitasyon gereksinimi olanlarla birlikte, uluslararası hasta potansiyelini de kullanarak sağlık kuruluşlarının büyümesine olanak sağlayan turizm türüdür (<http://www.kulturturizm.gov.tr>).

2.2 Turizm, Fiziksel Çevre ve Peyzaj Mimarlığı İlişkileri

2.2.1 Turizm ve çevre

Çevre, insanların ve diğer canlıların yaşamları boyunca ilişkilerini sürdürdükleri ve karşılıklı olarak etkileşim içinde buldukları, fiziki, biyolojik, sosyal, ekonomik ve kültürel ortamdır (<http://www.wikipedia.org>). Tuna (2007), fiziksel, biyolojik ve sosyal kategorilere ayrılan çevrenin, insanoğlunun varoluşundan bu yana sürekli etki altında kaldığını ifade etmektedir. Toplu yaşama geçişle birlikte, insanoğlu içinde yaşadığı

çevreyi ve doğal kaynakları olabildiğince fazla oranda kullanabilmenin yollarını aramıştır. Modern endüstri çağında, doğanın ve doğal kaynakların sınırsızca kullanımının zorunlu hale gelmesi ile, insan ürünü olan doğa ile kendiliğinden varolan doğa yaşamsal bir rekabete girmiştir. Doğanın bu aşırı kullanımı hava ve su kirlenmesine neden olmaktadır. Bunlara bağlı olarak ortaya sağlık sorunları çıkmakta hatta ölümler meydana gelmektedir. Ayrıca, küresel iklim değişikliklerinin uzantısı olarak, dünyanın bazı bölgelerinde kuraklıklar ve diğer bölgelerinde sel baskınları, aşırı soğuk ve aşırı sıcak hava dalgalanmaları gibi çevresel etkiler ortaya çıkmaktadır. Çevrenin doğal ve yapay öğelerinin bozulmasıyla ortaya çıkan çevre sorunlarının temelinde insanın doğaya bakış açısının farklılaşması, sanayileşme, kentleşme ve nüfus artışı yatmaktadır. Bundan dolayı, endüstriyel toplum içerisinde, çevresel sorunları ortadan kaldırmaya ve doğa ile yeniden barışmaya yönelik olarak , “doğaya dönüş” eğilimini içinde barındıran düşünsel yaklaşımlar ortaya çıkmıştır.

Sayan (1998), turizm ve çevre arasındaki üç önemli noktaya dikkati çekmektedir;

- Fiziksel çevrenin birçok özelliğinin turistler için çekici olması,
- Turistik olanakların ve altyapıların yapısal çevrenin bir görünüşünü oluşturması,
- Bir alanın turistik gelişiminin ve turist kullanımının çevresel etkiler yaratması.

Bir yöreyi turistik açıdan çekici kılan doğal güzelliklerdir. Bundan dolayı, turistlere çekici bir mekan sağlamak için çevreyi korumak gerekmektedir. Dolayısı ile, çevre turizm için korunmaktadır (Cohen 1978).

Sözen (1990), çekici bir turist imajı yaratmak için, turistik tesislerin olduğu alanların belirli kaynaklarını ve kendine has fiziksel özelliklerini en iyi şekilde kullanılması gerektiğini vurgulamaktadır.

Sözen (1990), insanın doğa ile temas etmesi birçok şekilde olabildiğini ifade etmektedir. Doğa ile temas, bir balkondan panoramik görüntünün izlemesi gibi görsel olabileceği gibi, doğal peyzajın çiçek, ağaç, kaya, vb. varlıklarla çevrenmesi veya onlara dokunulması şeklinde fiziksel de olabilir. Tatil aktivite merkezlerinin doğa ile daima doğrudan temas

halinde olmasının pek çok yararı vardır. Yöreye yabancı turistlere, o yöreyi her zaman hatırlatacak olan tatil merkezinin doğa ile temas halinde olmasıdır.

Sözen (1990), doğal güzellikleri ile çekici olan bir çevrede yapılacak olan yapıların mevcut peyzaj özelliklerine uyumlu olması gerekliliğini vurgulamaktadır.

I. Dünya Turizm Konferansı

1995 yılında, Lanzarote'ta (Kanarya Adaları) gerçekleştirilen Dünya Turizm Konferansı'nda, Uluslararası Tur Operatörleri Federasyonu aşağıdaki kararları almıştır.

Uzun vadede başarılı bir turistik yön tayini için

- Yerel nüfus konuya uyum sağlamalı ve kültürel kimliğini korumalıdır,
- Bölgenin turistler için çekiciliği korunmalı ve
- Çevreye zarar verecek herşeyden kaçınılmalıdır.

Konferans sonuçlarına göre bu üç unsur, siyasi desteği, sektörler arası planlamayı ve kurumlar arası yeterli koordinasyonu gerektirse de, sürdürülebilir turizm anlayışının temelini oluşturmaktadır.

Turizmin Etkileri

Her türlü turizm aktivitesi ve turizm gelişimi, ziyaret edilen destinasyonda hem fiziksel hem de sosyal etkiler yaratmaktadır. Turizmin etkileri çeşitli faktörlere göre değişmektedir. Bu faktörler, gelen turistlerin sayısı, konaklama zamanı ve süresi, yerel halkın alışkanlıkları, turistler ve yerel halkın karakteristikleri arasındaki farklar ve bölgedeki turizm çeşitleridir.

Bölgenin karakteri (coğrafi, sosyal ve ekolojik karakterleri) belli bir destinasyonun, turizm aktivitelerini kaldırabilmesini etkilemektedir. Turist aktivitelerinin bölgenin ekonomisi için farklı sonuçları olmaktadır. Turizm, sadece bir bölgenin ekonomik

kalkınmasına katkıda bulunmakla kalmaz, aynı zamanda yaşayanlar için de yeni olanaklar sunmakta, yeni iş olanakları sağlamakta ve turistlerin ilgisini çeken doğal güzelliklerin daha da iyi korunmasına neden olabilmektedir. Yeni bir endüstri olan turizm sektörü, hükümetlerin turizmin getirebileceği olumsuz etkilere dikkatlerini çekerek, bu olumsuz etkilerin engellenmesini sağlayan bir turizm yapılmasını teşvik etmektedir. Ne yazık ki, evrensel çözümler olmadığı için, turizmin getirdiği etkiler gelen turist profiline ve o bölgedeki turistlerin gösterdikleri faaliyet türlerine göre değişiklik göstermektedir. Gayet açıktır ki, bir turizm destinasyonu ya da bölgesi keşfedilirken, o destinasyonun kaldırabileceği taşıma kapasitesini belirlemek çok önemlidir; o bölgenin ideal aktivite seviyesini bozmamak ve doğal kaynaklarını olumsuz yönde etkilememek gerekmektedir (Vlahovic-Dragas 2004).

Taşıma Kapasitesi

Taşıma kapasitesi kaynak yönetimi için oluşturulmuş bir kavramdır. Turizmin çevreye etkisi ile ilişkili tartışmalar, çoğu kez, kapasite hakkındaki sorulara yol açmaktadır. Ancak, kapasiteyi doğru ölçerek buna göre turizm planları için limitler koymak maalesef nadiren görülmektedir. Turizm arzını karşılamak için kapasiteye olan ilgi, iki ana araştırma eğilimiyle gelişmeye başlamıştır. Bu eğilimlerden birincisi, turizme olan negatif etkiler hakkında artan endişelerdir. Young (1973), Turner ve Ash (1975), Bosselman (1978), Rosenow ve Pulsipher (1979) gibi yazarlar, turizmin etkileri ve negatif etkileri kontrol etme olasılıkları hakkındaki tartışmaları popüler hale getirmişlerdir. Young, turizm kapasitesi hakkında tartışırken, ne kadar turist istendiği ve ne kadar turiste hizmet verilebildiği konusunun önemini vurgulamıştır. Butler'a göre, bir destinasyonu ziyaret eden turistlerin sayısı, belli kapasiteler aşılnca ve aşırı ticarileşme olunca, düşmektedir. Bundan dolayı, Butler'a göre, gelişmeler önceden belirlenen kapasite limitlerine göre yapılmalıdır. Rekreatyonel taşıma kapasitesi, turizm alanını etkilemiştir. Rekreatyonel taşıma kapasitesi, kullanım çeşitleri ve gerçek seviyelerin tolere edilebilirliğini belirleyen bir yönetimdir. Kapasite limitlerinin belirlenmesine karşı olan en temel ve anlaşılabilir görüşe göre, bir bölgenin gelişme potansiyeli kesinlikle sınırlanamaz. Bu fikirle bağlantılı olarak, gelişmeyle ilgili olan sınırların nüfus üzerine zararlı etkileri olabilir korkusu doğmuştur. Kapasite hakkındaki

bütün konseptler, gelişme, kullanım, büyüme veya değişim olmalı mı, olmamalı mı gibi limitler üzerinde durmuşlardır. Turizmin absorbe edebileceği taşıma kapasitesi hakkında çeşitli yöntemler geliştirilmiştir. Absorbe edebilme kapasitesi mekanik veya net formülleri olan bir konsept olarak görülmemelidir. Daha ziyade, kapsamlı ve sistematik bir planlama sürecinin çizgilerini belirlendiği, kısmi veya kesin limitler bulunduğu bir kontrol sistemi olarak görülmesi gereklidir. Burada önerilen modelin temel amacı, ekolojik sistemin araştırılması, etkilerinin gözlemlenerek daha sık değerlendirilmesi, planlama sürecinin de sürekli olarak bu değişime göre adapte edilmesidir (Getz 1983).

Eğer bir bölgenin turizm etkinlikleri kaldırabileceği kapasitenin üzerinde ise, o bölge turizmin negatif etkilerine maruz kalmaktadır (Vlahovic-Dragas 2004). Turizm faaliyetleri yapılırken çevreye zarar vermeden, çevrenin kaldırabileceği ideal kapasiteyi aşmamak gerekmektedir. Sürdürülebilir bir gelişme için doğa ile denge ön planda tutulmalıdır. Aşırı turizm çevrenin yıpranmasına ve kirliliğe yol açabilirken, bilinçli ve sürdürülebilir gelişme, o bölgenin doğal hazinelerinin koruma altına alınmasına sebep olmaktadır. Koruma ve turizm arasındaki ilişkiyi belirleyen üç önemli etken vardır:

- Turistlerin yerel ekolojiye az ilgi duydukları yerlerde, koruma faaliyetlerinin sürdürülebilir olma olasılığı düşüktür.
- Bazen, turistlerin bir bölgeyi aşırı yoğunlukta ziyaret etmeleri, çevreciler ile o bölgeyi korumak isteyenleri rahatsız edebilir.
- Bazı durumlarda ise, turistler bilinçli olarak, doğal güzellikleri için bir bölgeyi gezip, o bölgenin korunması konusuna da özen gösterirler. Aynı zamanda, çevreci/koruma dernekleri ile karşılıklı dayanışma ve iyi ilişkiler içinde olurlar (Vlahovic-Dragas 2004).

Turizm ile doğa arasındaki dengeyi korumak için kabul edilebilir bir turizm gelişim seviyesi belirlenmelidir. “Sürdürülebilir Turizm” kavramı, ilk olarak 1987 Birleşmiş Milletler Burtland Komisyonu tarafından ortaya konan “Ortak Geleceğimiz” adlı rapor ile kamuoyunun dikkatini çekmiştir. Komisyon, sürdürülebilirlikte, kaynakların sadece

o dönemin ihtiyaçları için değil, geleceğe yönelik de düşünülmesinin önemini altını çizmiştir. Her bölgenin ekolojik açıdan incelenmesinde üç önemli etken vardır. Bunlar:

- **Eşsizlik:** Bir bölgenin eşsiz ve farklı bir doğasının olması
- **Hassaslık:** Turistleri gelecekte de çekebilmek için çevrenin, turizmin olumsuz yan etkilerinden korunması
- **Doğallık:** Bir bölgenin doğal haline göre ne kadar değiştirildiğidir (Vlahovic-Dragas 2004).

Turizm ile çevre arasındaki ilişkilerin iki boyutundan söz etmek olanaklıdır. Bir ülkenin turizm potansiyeli, o ülkenin sahip olduğu sosyal, tarihi, doğal ve kültürel değerler ile ölçülmektedir. Turizm dengeli bir biçimde gerçekleştirilirse, o yöreyi turistler açısından çekici kılan doğal yapının da korunmasına yardımcı olmaktadır. Ancak, kitle turizminde çevre açısından riskler meydana gelmektedir. Çevreyi korumanın iki ana unsuru vardır: Çevreyi turizm için ve çevreyi turizmden korumak. Bir yöreyi turistik açıdan çekici kılan doğal güzelliklerdir. Bu nedenle, turistlere çekici bir ortam sağlamak için, çevreyi korumak gerekmektedir. Böylelikle, çevre turizm için korunmaktadır. Fakat, çevreyi turizmin getirebileceği zararlardan korumak gerekmektedir. Özellikle, turizmin yol açtığı hızlı ve kitlesel gelişim çevre kalitesini olumsuz yönde etkilemekte, mevcut arazi kullanımının değişmesi ve bazı bölgelerde özellikle tarımsal nitelikli toprakların kaybı, bitki örtüsü ve tüm doğal çevrenin tahribi, doğal çevreye uyumsuz yapılar ile kıyı şeridinin estetik açıdan çirkinleştirilmesi, mevcut altyapının kaldıramayacağı kanalizasyon ve çöp sorunu, sit alanların tahribi, sosyal yaşam, örf ve adetlerdeki değişiklikler ve bozulmalar gibi pek çok etkiye neden olmaktadır. Bu ikisi arasındaki dengeyi sağlamak gerekmektedir.

Tasarımla ilgili yapılan tartışmaların bir kısmına göre, doğa olduğu gibi korunmalıdır. Ancak, çoğu yatırımcı, yaptıkları yatırımların en kısa sürede geri dönmesini istemektedir. Bu durum, çevreye korumacı bir bakış açısı oluşturmayı ve bölge düzeyinde yatırımcılar için bilinçli plan ve politikalar geliştirilmesini gerektirmektedir. Bazen kitle turizmi, olumlu olarak da bir çevreye etki edebilmektedir. Bir çevrenin daha

duyarlı ve daha iyi korunmasına da neden olmaktadır. Turizmin her bölgeye olan etkileri aynı değildir. Genel koruma önlemleri ve yeni yatırımlarda uyulması gereken kurallar sayesinde çevre korunabilmektedir. İlmli, eşit dağılımlı ve sürdürülebilir turizmin gelişmesi ile doğanın, tarihi ve kültürel çevrenin korunmasına katkıda bulunulabilmektedir. Ancak günümüzde, çoğu bölgede turizm, çok hızlı büyüme ve çevreye ciddi zararlar vermektedir. Çünkü, çeşitli taraflar kısa dönemli karları ön planda tutulmaktadır. Bu konu ile ilgili, turizm yatırımcılarını bağlayan kriterler ve kuralların getirilmesi ve yatırımcıları bilinçlendiren ve yönlendiren bir Turizm Çevre Politikası gerekmektedir. Ancak bu, gelişmiş ve gelişmekte olan hiçbir ülkede kolay değildir. Bu açıdan, yatırımcıların uzun dönemde yatırımlarını koruyabilmeleri için çevreci planları ve tasarımları desteklemeleri gerekir (Cohen 1978).

İnsanoğlu, zeki, kolay adapte olabilen, çevre ve çevreye olan etkiler hakkında yeni bilgilere sahip olan ve doğada yaşanan deneyimleri değerlendirebilen bir varlıktır. Bundan dolayı da, seyahatleri sırasında çevreye zarar vermeden doğanın keyfini çıkarma bilincine sahiptir (Nelson *et al.* 1993). Turizm endüstrisinin ve çevre bilincinin gelişimi ile ekoturizm, peyzaj tasarımı ve kentsel tasarım farklı bir boyut kazanmıştır (Grenier 1993).

Tuna (2007), çevre bilinci konusunda turistlerin artan talebinin tatil ve seyahatleri belirleyen önemli bir etken haline geldiğini belirtmektedir. Özel operatörler, yerli ve ulusal otoriteler ve hatta yerel topluluklar çevre konusunda geçmişten daha fazla duyarlı olmaya başlamışlardır. Çevre korumasının uzun vadede turizm için oldukça önemli olduğu ortaya çıkmıştır.

Güngör (2003), çevre korunmasında turizmin rolü ve öneminin Dünya Turizm Organizasyonu'nun Manila Bildirgesi (WTO 1980) ile ortaya konduğunu vurgulamaktadır. Bu bildirmede, turizm kaynaklarının kontrolsüz bırakılmamasına, turizm gereksinimleri karşılanırken turizm bölgelerinde yaşayan nüfusun sosyal ve ekonomik yaşantısına, turist çeken tarihi ve kültürel alanlarda doğal kaynaklara zararlı olacak faaliyetlerde bulunulmamasına ve bütün turizm kaynaklarının insanoğlunun mirası olduğuna değinilmiş

ve doğal kaynakların korunmasının geniş kapsamlı turizm planlamasının amacı olduğu belirtilmiştir.

OECD tarafından 1980'de hazırlanan bir raporda (L'impact du Tourisme sur l'Environment) özel olarak dikkat gerektiren çevresel kaynaklar aşağıda sıralanmıştır:

- **Sulak alanlar:** Nehirler, dereler, denizler, kıyıları ve su kaynakları,
- **Doğal alanlar:** Toprak, ormanlar, hava,
- **Mimari alanlar:** Sahip oldukları özellikler bakımından turistlerin ilgisini çeken mimari yapılar,
- **İnsani alanlar:** İnsan etkinlikleri (Tuna 2007).

Turizmin Olumlu Etkileri: Turizm eğer iyi planlanır ve kontrol edilirse, çevrenin sürdürülmesine ve geliştirilmesine çeşitli yollarla yardımcı olur. Turizmin olumlu etkileri şunlardır:

- **Önemli doğal alanların korunması:** Parklar ve doğa koruma alanları oluşturulabilir ve ekolojik koruma doğaya dayalı turizm için bir gereklilik olarak desteklenebilir (Çidam 2007).
- **Arkeolojik ve tarihi alanların ve mimari karakterin korunması**
- **Çevre kalitesinin yükselmesi**
- **Çevre değerinin artırılması:** İyi tasarlanmış turizm olanakları (örneğin, ilgi çekici peyzaj tasarımı yapılmış oteller ve dış mekanlar), sıkıcı ve ilgi çekmeyen kentsel veya kırsal peyzajların değerini artırabilir (Çidam 2007).
- **Altyapının geliştirilmesi:** Gelişmiş yol sistemleri ve altyapı tesisleri, turizmin gelişmesi sonucu ortaya çıkmaktadır (Çidam 2007).
- **Çevre bilincinin yükselmesi:** Çevreye olan ilgi ve farkındalıktaki artış, doğaya dayalı turizmi geliştirebilir (Sayan 1998, Çidam 2007).
- **Eğitim, meslek, dilbilgisi gibi konuların geliştirilmesi:** Yeni teknolojiler ve bu teknolojilere uyum sağlayabilecek insan gücü gereksinimi eğitim, meslek, dilbilgisi gibi konularda gelişmelere neden olmaktadır (Tuna 2007).

- **Kültürel özelliklerin korunması:** Turizm faaliyetlerinin olumlu bir yanı da, ziyaretçilerin ilgisini çeken bazı orijinal folklorik öğelerin korunmasını teşvik etmektir (Dans, el sanatları, vb.) (Vlahovic-Dragas 2004).

Turizmin Olumsuz Etkileri: Turizm gelişimleri eğer dikkatli planlanıp, geliştirilip yönetilmezse, çeşitli negatif veya istenmeyen çevresel etkiler meydana gelir. Olumsuz etkiler şunlardır:

- **Doğal çevrenin tahrip olması ve fiziksel dengenin bozulması**
- **Su kirliliği**
- **Hava kirliliği**
- **Gürültü kirliliği**
- **Çöp sorunları**
- **Ekolojik bozulma**
- **Çevresel tehlikeler**
- **Arkeolojik ve tarihi bölgelere verilen zarar**
- **Arazi kullanım sorunları**
- **Nüfus artışı ve aşırı yapılaşma**
- **Çarpık kentleşme**
- **Yerel yaşam tarzının değişmesi**
- **Görsel kirlilik:** Görsel kirliliğin çeşitli kaynakları vardır. Bunlar:
  - Yerel mimari tarz ve yöreyle uyumlu olmayan veya doğal çevreyle bağı bulunmayan kötü tasarlanıp uygulanmış oteller ve diğer turistik yapılar
  - Dış mekanlarda kullanımı uygun olmayan yapısal malzemeler
  - Kötü planlanmış ve yerleştirilmiş turistik mekanlar
  - Yetersiz veya uyumsuz peyzaj tasarımları
  - Büyük ve çirkin reklam panoları ve yönlendirme elemanları
  - Elektrik ve telefon kabloları ve direkleri (Sayan 1998).

Dünyanın bir çok bölgesinde doğa ve doğal kaynaklar, insanlar tarafından, geri dönüşümü olmayacak şekilde bozulmaktadır (Vitousek 1997). İnsanlar tarafından

bozulan ekosistemin düzeltilmesi için, yine insanlar, birçok önlem alma ve süre gelen davranış biçimini değiştirme çabasıdır. Toplum ve doğal çevre arasındaki ilişki oldukça karmaşıktır. Turizm, ekonomik ve sosyal gelişmeyi ateşlemeye yarayan bir fırsat olarak tanımlansa da, çevrenin ve doğal kaynakların bozulmasına neden olan bir kuvvet olarak da algılanabilir. Turist sayılarındaki artış ve dünyanın bakir bölgelerine turistlerin ulaşabilmesi, turizmin potansiyel olarak paradoks yapısını göstermektedir. Bir bölge doğal ve kültürel değerleri ile dikkati çekip popüler olmaktadır. Turistlerin talebi doğrultusunda gerçekleşen yapılaşma, doğru olarak idare edilmediği zaman, o bölge bozulmaya başlamaktadır (Hillery 2001, Lynn and Brown 2003).

İspanya, İtalya ve Yunan kıyılarında çok sık rastlanan kitle turizmi, çevrenin, sosyo-ekolojik sistemlerin, turist baskısı ile değişime uğramasına neden olmaktadır. Özel parkların ve diğer kırılğan çevrenin korunmasının sağlandığı yapılaşmaya talep artmaktadır (Buckley 1994). Bireyin sosyo-ekonomik statüsü, kültürü ve geçmiş deneyimleri, çevrenin ve korunmuş bölgelerdeki yapılaşmanın kalitesinin ne şekilde algılanacağını belirlemektedir (Petrosillo 2007). Kıyı resort tesislerindeki değişimlerde yerli halk, turistler, politikacılar ve ürettikleri politikalar etken olmaktadır. Girit adası ile ilgili yapılan bir çalışmada, kıyı şeridindeki turistik tesislerin hızla artarak kordon oluşturması, tatil evleri ve sitelerindeki hızlı artış, sektörde çalışanların gereksinimlerini karşılamak üzere yapılan konutlar, yol ağları ve tarım arazilerinin turistik amaçlı kullanılmaya başlanması ile çevredeki yöresel mimari ve geleneksel örtünün kaybolduğu görülmüştür (Andriotis 2006). Doğal güzellikleri ve yöresel özellikleri ile turistlerin dikkatini çeken bir bölgenin, planlı hareket edilmemesi sonucunda, başlangıçta ilgi görmesine neden olan özelliklerini kaybetmiş olması oldukça düşündürücüdür. Buna benzer örnekler, tüm Akdeniz kıyı bölgelerinde görünmektedir (Vitousek 1997).

2.2.2 Turizm ve peyzaj mimarlığı

Sayan (1998), turistlerin çoğunun kentlerde yaşamakta olduğunu vurgulamaktadır. Kentlerde yaşayan insanlar için tatilin anlamı, kentte yaşamının getirdiği stresten, kalabalıktan, gürültüden ve organize rutin yaşamdan kaçmaktır. Kentlerde yaşayan

insanlara, rahatlatıcı ve dinlendirici bir tatil deneyimi sağlamaktaki en önemli etkenlerden biri de, turistik tesislerdeki peyzaj tasarımlarıdır. Peyzaj mimarlığının, turizmle organik bir bağı vardır. Bir bölgedeki turizm, bölge doğal veya yapay peyzaj alanlarına sahip değilse, beklenen kazançları sağlayamaz ve gelişemez. Yeşil bir çevre, insanların gerginlik ve stresini azaltmaktadır.

Sözen (1990), genellikle modern dinlenme (tatil) tesislerinin, doğal özelliklerin olduğu cazip çevreden her zaman yararlanamadığını ifade etmektedir. Pek çok durumda dinlenme (tatil) merkezlerinin yeri, diğer pazar faktörleri (uzaklık, hava alanına yakınlık ve ana ulaşım arterlerine bağlantı, merkezilik, vb.) tarafından belirlenmektedir. Çoğu kez sadece birkaç faktör (güneş, deniz, kum ve mekan) dikkate alınarak, çok sayıda tatil merkezi, çıplak arazide, bataklıklarda veya kayalık alanlarda oluşturulmaktadır. Bu tür alanlarda, çevrenin tasarlanması gerekmektedir.

İnsanlar, boş vakit etkinlikleri ve seyahatleri için, her geçen gün daha fazla talepte bulunmaktadır. Kırsal bölgeler, boş zamanlarda rahatlamak amacı ile zaman geçirilen, mekanlardır. Yürüyüş, avlanma, balık tutma, kuş gözlemleme, at binme ve doğa izleme gibi her türlü açık hava etkinlikleri kırsal bölgelerde yapılmaktadır. İnsanlar peyzajı, boş zamanlarını geçirdikleri mekanlar olarak algılamaktadırlar. Ama, peyzajı içeren, deneyimleri için ilave alt yapı elemanlarına gereksinim vardır. Bu elemanlar, farklı konaklama tesisleri, yollar, ulaşım araçları, restoranlar, spor tesisleri, tenis kortları, golf sahaları gibi diğer turistik olanakları kapsamaktadır. Bu nedenle oteller, pansiyonlar, yazlıklar, kamp alanları ve diğer konaklama tesisleri zaman içinde talebi karşılayabilmek için yapılmıştır. Bu tesislerin yanında, peyzajın görünür elemanları önem kazanmıştır. Peyzaj tasarımı bu bölgelerdeki peyzajın şekillenmesinde önemli rol oynamaktadır. Özellikle, kıyı bölgelerine olan turistik talebin 20. yüzyılda hızla artması, bu bölgelerin peyzajının büyük ölçüde değişmesine neden olmuştur. Turizme yönelik talepler sonucundaki değişim, genellikle yöre halkı tarafından olumlu olarak algılanmamaktadır. Doğal çevredeki değişime duyulan tepkiler yetkililerin sorumluluklarını ve üzerlerindeki baskıyı arttırmaktadır. Başarılı bir planlamada, yöre halkının onayı önem kazanmaktadır. Çevrenin değişiminde, kuşkusuz, araştırmacıların ve peyzaj mimarlarının da çabaları önem taşımaktadır. Yöre halkı, potansiyel turistlerle

iletişim kurarak, onların beklentilerini algılayarak, planlama, karar alma süreçlerinde yön gösterici olmalıdır. Böylelikle hem yöre halkının, hem de turistlerin beklentilerinin karşılanması sağlanmalıdır (Gomez-Limon 1999, Pinto-Correia 2000).

İnsanlar turistik aktiviteleri düşünmekten ve konuşmaktan hoşlanırlar. Günlük rutinlerin dışına çıkılan tatiller, insan yaşamının önemli olaylarındandır (Fodness 1994). Tatil seçiminde, temelde, gelir durumu, aile yaşam özellikleri, deneyim ve eğitim seviyesine göre elde edilen bilgi, ailenin bir arada oluşturduğu karar verme süreçleri, macera ruhu, ilgi alanları, tutuculuk, eğitim, sağlık, sosyal ilişkiler ve statü gibi özellikler doğrultusunda ilgi duyulan tatil aktiviteleri ve geçmiş tatillerle ilgili beklentilerin ne ölçüde gerçekleşmiş olduğu gibi faktörler öne çıkmaktadır. Yapılan bir çok araştırma temelde, tatil planlarının oluşturulmasında fantazilerin ve duyguların yer seçiminde önemli rol oynadığını göstermektedir (Decrop 2004). Seçilen bölgenin peyzajı ile turistlerin fantazileri ve duyguları yakın ilişki içindedir. Peyzaj uzun zamandır turistlerin hayallerinin yapılanmasında anahtar rolündedir ve seyahat deneyiminde ve farklılaşmada önemli bir role sahiptir (Minca 2007).

Turistlere, belirli bir bölgenin peyzajının estetik olup olmadığı sorulduğu zaman, peyzajın insanların günlük yaşantılarını etkilediği ve estetik bir peyzaj tasarımının kişinin kendisini daha iyi hissetmesine neden olduğu ortaya çıkmıştır (Hartig 2003).

Estetik konular bir çok bakımdan tartışmaya açıktır. Peyzajın estetikliği de bu tartışmaların dışında kalmamaktadır (Parsons 2002). Genel olarak peyzaj estetiğinin kritik edilmesi, temelde, uzmanlar arasında bile sübjektifliğin öne çıkabilmesine, uygulanan yöntemlerin standart olmamasına, değerlendirmede öncelik verilen noktaların çok belirgin olmamasına dayanmaktadır (Terkenli 2001). Akademisyenlerin kabul edebileceği yöntemlerin geliştirilmesine yönelik yoğun çalışmalara rağmen, geliştirilen hiç bir metot çoğunluk tarafından onaylanmamaktadır.

Peyzaj, birey ve toplulukların, ırkların ve insanlığın parçası olarak insanlar tarafından pek çok şekilde algılanmaktadır (Lowenthal 2007). Son yıllarda yapılan bir çalışmada, peyzaj tercihlerinde, değişik kültürel öğelerin farklı etkileri olsa da, genel olarak,

kültürel geçmişin çok önemli etkileri olduğu gösterilmiştir. Öncelikle bireyin yaşadığı bölge (kırsal veya kentsel) peyzaj tercihinde en belirleyici faktör olarak ortaya çıkmaktadır. Kişinin yenilik ve modernlik beklentileri bu tür deneyimlere sahip olunması ile ilgilidir. Genel eğitim seviyesi ve çevre deneyimi, birey peyzaj uzmanı olmasa bile, kişinin peyzaj tercihinde önem kazanmaktadır. Bunların yanında, makro-kültürel farklılıkların (yapılan çalışmada Çinliler ve batılıların tercihleri incelenmiştir) ve peyzaj konusunda uzmanlığın etkisinin çok az olduğu görülmüştür. Bu incelemede, birbirinden çok farklı iki grubun bazı konularda benzer davranışlar sergilediği gözlenmiştir. Örneğin, birbirinden çok farklı makro kültürel yapıdaki her iki grup da servisin kötülüğüne olumsuz tepki gösterirken, su manzaraları, soğuk, bulutlu havalardaki dağ manzaralarına pozitif tepki göstererek oldukça benzer davranmaktadırlar. Öte yandan, kültürel olarak bir grup için anlamlı olan peyzaj özelliklerine, diğer grup ilgi göstermeyebilmektedir. Yine bireylerin kişisel çıkar beklentileri, peyzaj tercihlerini etkileyebilmektedir. Örneğin, çiftçiler kötü hava koşullarına daha fazla tepki göstermektedir. Cinsiyetin, peyzaj tercihinde her hangi bir etkisi olmadığı görülmüştür. Geçmişte, batılıların peyzaj tercihleri ile ilgili çalışmalar dikkate alındığında, batılıların peyzaj tercihleri ile yüksek eğitimli Çinlilerin tercihleri arasında büyük benzerlikler olduğu ortaya çıkmıştır (Yu 1995). Peyzaj değerlendirme tekniklerinin, gruplandırılması oldukça karmaşıktır. Modeller karşılaştırıldığında, temelde doğrudan ve dolaylı yöntemler olarak ikiye ayrılabilirler. Bireylerin değerlendirme modelinde ekolojik, formal estetik, psikofiziksel, psikolojik ve fenomenolojik modeller yer almaktadır. Son yıllarda, peyzaj değerlendirmesinde kullanılan yöntemlerdeki değişiklikler, kantitatif yaklaşımın önem kazandığını göstermektedir. Bu yöntemler, peyzajın farklı objeleri ile izleyicinin tercihleri arasındaki ilişkinin, fotoğraflar aracılığı ile notlandırılmasına dayanmaktadır. Bir bölgede yaşayanlar, turistler, hatta tasarımcılar arasında peyzaj değerlendirmesinde ortaya çıkan farklılıklar dikkate alınmaktadır. Turistlerin tercihlerindeki çeşitlilik, temelde iki sosyo-ekonomik nedenden kaynaklanmaktadır; gelir düzeyi ve turistlerin kendi yaşadığı çevre. Peyzaj tasarımlarının maliyeti ve bu maliyetin sonuçta turistler tarafından ödeneceği düşünüldüğünde, sosyal, kültürel ve estetik değerler dışında, kırsal peyzajın korunması düşük gelirli sosyal gruplar için daha yararlı olmaktadır (Rambonilaza 2007).

Turistik bir bölgenin veya konaklama tesisinin imajı, yani kişinin gittiği yer ile ilgili sahip olduğu inançlar, intibalar ve fikirlerin toplamı, pazarlamada büyük önem taşımaktadır. Bazı araştırmacılar, bir bölgenin ya da bir tesisin turizmde başarılı olabilmesi ile, bu yer için uygun imajın geliştirilmiş olması arasında önemli bir bağlantı olduğu görüşündedir (Chen 1999). Bir çok araştırmacı, turistik bir bölgenin veya konaklama tesisinin imajını, tüketicinin seçimini oluşturmasında ve memnuniyetinde etkili olan bağımsız bir değişken olarak kabul etmektedir. Turistik bir bölgenin veya konaklama tesisinin imajını oluşturan birçok parametre bulunmaktadır. Bu parametreler değişik kültür, sosyal, etnik, cinsiyet ve yaş grupları arasında farklılıklar gösterebilmektedir. Literatürde, turistik bir bölgenin veya konaklama tesisinin imajını oluşturan faktörler kontrol edilebilir (dinamik), yarı kontrol edilebilir ve kontrol edilemez (statik), olarak üç grupta toplanmıştır. Örneğin, bir bölgenin tarihi dokusu, kontrol edilemez bir parametre olarak kabul edilmektedir. Öte yandan, o bölgenin doğal peyzaj özellikleri, çevre faktörlerinden dolayı, yine kontrol edilemez bir parametre olarak gruplansa bile, çevre düzenlemeleri ve peyzaj tasarımı ile yarı kontrol edilebilir bir parametre olarak karşımıza çıkmaktadır (Chen 2000).

Geçmişte, peyzajın doğal güzelliği, planlama ve işletme stratejilerinin geliştirilmesinde önemli bir eleman olmuştur. Peyzajın bozulması ile ilgili sosyal endişe, pitoresk görüntünün, peyzaj planlamasında ve yönetiminde tekrar anahtar rol oynamasına ve önem kazanmasına neden olmuştur (Daniel 2001).

Sayan (1998), tasarımcıların en büyük sorumluluğunun, turistlerin ilgi alanları ve isteklerini tatmin etmenin yanında doğal ve kültürel özelliklerin orijinalliğinin korunmasını sağlamak olduğunu vurgulamaktadır. İyi sonuç alabilmek için mimarların ve peyzaj mimarlarının, doğal peyzajın güzelliği üzerinde çalışmaları gerektiğini belirtmektedir. Doğal çekici özellikler, mimarlık ve peyzaj mimarlığının ortak çalışmaları ile kullanılan renk, form, malzemelerle güçlendirilmelidir. Önemli olan, yapıların ve peyzajın ruhunun, formunun, mekanlarının ve çizgilerinin, doğadaki kaya ve ağaçların içinde hissettikleri veya yakaladıkları yolla hissedilmesini sağlamaktır. Tüm sanatlarda kullanılan denge, sıralama, tekrar, orantı, ölçek, renk ve sanata uygulanabilen diğer tüm ilkeler, turistik tesislerde yapılacak tasarımlar için de

geçerlidir. Tasarım yaparken dikkat edilmesi gereken en önemli noktalardan biri de, tasarımcının, tasarladığı mekanlara bir kullanıcı veya tatilini geçiren bir kişinin gözüyle bakabilmesidir. Resort otellerin ve tatil köylerinin tasarımında birçok faktör rol oynar; yerel çevre koşulları, yapıların tipleri ve yapıların yerleşimi gibi. Yapılar, topografya ve doğal kotlarla uyumlu olmalı, iç ve dış mekanlarla peyzaj bütünleşmelidir. Doğal peyzajın özelliklerini mimari ve peyzajda kullanmak genellikle doğru bir anlayıştır. Ayrıca, turistik tesislerin alanları içinde bulunan doğal özellikler, bu alanda tasarlanacak peyzaj için gerekli ipuçlarını vermektedir. Doğada varolan ayırt edici özellikleri ortaya çıkaran tasarımların gerçekleştirilmesi büyük önem taşımaktadır (Belek'teki fıstık çamları gibi).

2.2.3 Turizm planlaması ve önemi

Olalı (1990), turizm planlamasını, bir dönemde turizm sektöründe ulaşılmak istenen hedefleri, bu hedeflere ulaşabilmek için yararlanılabilecek araçları, olanakları, yapılacak işleri ve iş zamanlamasını gösteren disiplinli bir düzenleme olarak tanımlamaktadır. Turizm planı, sektördeki optimal hedeflerin, bu hedeflere ulaşmak için kullanılabilecek kaynakların, alınacak önlemlerin belirlenmesi ve hedef-kaynak-önlem arasında ülkenin siyasal rejimine, ekonomik sistemine göre global analize dayalı gerçekçi bir uyumun kurulmasıdır. Günümüzün hızlı değişen koşulları içinde, planlama her turizm bölgesi için zorunlu bir aktivitedir. Ancak maalesef, bazı turizm bölgeleri bilinçli planlama olmadan gelişmektedir. Bunların çoğu, gelecekte oluşabilecek olaylardan ve bu olayların etkilerinden ciddi şekilde zarar görmektedirler. Kaynakların iyi analiz edilip, oluşturulacak bir turizm planlamasıyla, bir bölgede turizmin düzenli ve iyi yönde gelişimi sağlanabilir. Turizm iyi planlanır ve kontrol edilirse, çevre değerlerinin sürdürülmesine, önemli doğal, arkeolojik ve tarihi alanların, mimari karakterin ve kültürel özelliklerin korunmasına, çevre kalitesinin yükselmesine ve altyapının geliştirilmesine katkıda bulunmuş olur. Yüksel (1998), genel olarak kabul edilmeye başlanan görüşe göre, turizmin başarıya ulaşması için iyi bir planlama gerektiğini belirtmektedir. Plansızlık, genellikle sosyal ve çevresel problemlere yol açmakta, uygun olmayan çözümler maliyetleri yükseltmektedir. Son yıllarda, turizm planlamasında sert ve biçimsel yöntemlerden daha esnek ve uygulanabilir çözümlere doğru bir değişim yaşanmıştır.

Planlamada yerel halka, işverene ve yerel yetkililere önem verilmesi ve ortak bir görüş oluşturulması gerekmektedir. Devamlı bir turizm planlamasında yatırımcıların yer alması uygulamanın gerçekleşmesini sağlar.

Sayan (1998), turizm için cezbedici faktörlerin varlığının önemini vurgulamaktadır. Önemli olan, kısa sürede yüksek karlar elde etmek değil, uzun dönemde, sahip olunan denge ve değerlerin de korunmasıyla elde edilecek turizm gelirinun sürekliliğini sağlamaktır. Turizm planlaması, başarılı olmak ve ileride çıkabilecek sorunları engellemek için gereklidir. Dikkatli planlama, çevresel bozulma olmadan, turizmin optimum tip ve düzeyini belirlemek ve çevresel koruma hedeflerini tamamlamak için gereklidir.

Doğal ve kültürel mirasın olduğu yerlerde yapılacak aktiviteler çok dikkatlice planlanmalıdır. Bunlar, çevreye uyumlu, zarar vermeyen aktiviteler olmalıdır. Fakat, kayak, dağ bisikleti gibi bazı macera sporları, çok küçük ölçüde de olsa, çevreye zararlı ve yıkıcı olabilir. İyi yönetilmeyen tüketim aktiviteleri de, çevreye oldukça zararlı ve yıkıcı olabilir (Meyve toplama, balıkçılık gibi) (European Commission 2003).

Olalı (1990), deniz kıyısındaki turizm amaçlı tesislerin peyzaj tasarımlarının turizmin daha çok fiziksel planlamasıyla ilgili olduğunu ifade etmektedir. Turizm açısından fiziksel planlama, mevcut ve geleceğe dönük turistik faaliyetler ile turistik altyapı yatırımlarının fiziksel çevrede nerelere, ne miktarda, hangi koşullar içinde dağıtılacağını belirleyen, turizm sektörü ile arazi kullanımı arasındaki ilişkiyi düzenleyen planlama çalışmalarıdır. Turizm sektörü açısından fiziksel planlamanın başlıca amaçları şunlardır:

- Turizmin yararlanmasına sunulacak açık alanları belirlemek,
- Bu alanlarda turistik tesislerin yerleşimi, imar düzeni, mimari özellikleri açısından, doğal ve tarihi zenginliklerin ve kaynakların korunması bakımından insanların tatmin düzeyini maksimum kılmak, tesislerin yeterli bir karlılık içinde çalışmalarını sağlayabilmek için optimum koşulları hazırlamak,

- Turizmin gelecekte göstereceği gelişme doğrultusunda ortaya çıkabilecek gereksinimleri şimdiden belirlemek ve gerekli önlemlerin alınmasını sağlamak,
- Bugünkü ve gelecekteki turistik gereksinimlerin, gelişme durumuna göre yedek alanları, milli parkları, yeşil alanları, ormanlık yerleri saptayarak koruma altına almak,
- Yapılacak genel altyapı ağını ve üstyapıyı belirlemek,
- Kamulaştırılacak yerleri saptamak,
- Turistik tesislerin bulunduğu veya gelecekte turistik tesislerin kurulması için öngörülen yerlerin civarında, bu tesislerin faaliyetlerini olumsuz biçimde etkileyecek başka faaliyetlerin gerçekleşmesine engel olacak önlemleri belirlemek.

Turizm Planlama Projesi Ekibi

Proje, öncelikle bir resort veya diğer bir alan kullanımının planlama ve tasarımı ise, aşağıda belirtilen uzmanlar proje ekibine katılır:

- Resort alan kullanım ve bölge plancıları
- Otel ve resort pazar analizcisi
- Otel/resort mimarı
- Otel ve resort finansal fizibilite analizcisi
- Otel/resort peyzaj mimarı
- Yol, su, elektrik, sıhhi temizlik, toprak ve telekomünikasyon mühendisleri gibi çeşitli altyapı mühendisleri.

Sayan (1998), turistik cazibe merkezi planlaması gerektiği zaman park planlaması, yaban hayatı koruma planı, arkeolojik, tarihi ve kültürel miras alanı planlaması, deniz hayatı koruma ve spor, golf alanı tasarımı, marina tasarımı ve diğer konulardaki uzmanların proje ekibinde yer alması gerektiğini vurgulamaktadır.

2.3 Dünya Örnekleri

Tez kapsamında, dünyadaki otel çevrelerinin peyzaj tasarım özelliklerini değerlendirmek amacıyla, Amerika Birleşik Devletleri, Avustralya ve Uzakdoğu Ülkelerinden farklı ve önemli örnekler incelenmiştir.

2.3.1 Amerika Birleşik Devletleri örnekleri

- **Hyatt Regency Waikiki: Honolulu, Hawai'i, USA**

Kırk katlı, ikiz kulelerin olduğu Hyatt Regency Waikiki, Kalakaua'da, ilk yüksek katlı olarak inşa edilen oteldir (Şekil 2.1). İki kuleyi yan yana getirebilmek için mimarlar, Wimberly Allison Tong&Goo, büyük bir giriş holü tasarlamışlardır. Bu büyük uzun blok tropik kasaba meydanı işlevi gören, açık hava atriumu olarak tanımlanmaktadır (Gruber 2003).

Tesisin aktivite merkezi, The Great Hall (Büyük Hol), birçok fonksiyona hizmet vermektedir:

- Giriş, kayıt olma noktasıdır,
- Rahat karşılaşma, birleşme yeridir,
- Tören ve gösteri yeridir,
- Yemek yeme ve 70'den fazla mağazadan alışveriş yapabilme yeridir.

Şekil 2.1 Hyatt Regency Waikiki Otel (Belt Collins 2003)

Rekreasyonel Olanak ve Aktiviteler

Tesiste, Na Ho'ola Spa, fitness merkezi, Waikiki plajına bakan yüzme havuzu, jakuzi, Waikiki Akvaryum, Honolulu Hayvanat Bahçesi, Sanat müzeleri ve galerilerine gününbirlik turlar, yoga, sörf, yelken, plaj voleybolu, dalgıçlık gibi faaliyetler yer almaktadır.

Turistik tesislerde, peyzaj tasarımı ile turistlerin rahatlayabileceği ve mutlu olabilecekleri bir atmosfer yaratmak çok önemlidir (Şekil 2.2-2.4). Çoğu tasarımcının amacı peyzaj tasarımı ile turistleri büyüleyebilmektir (Gruber 2003).

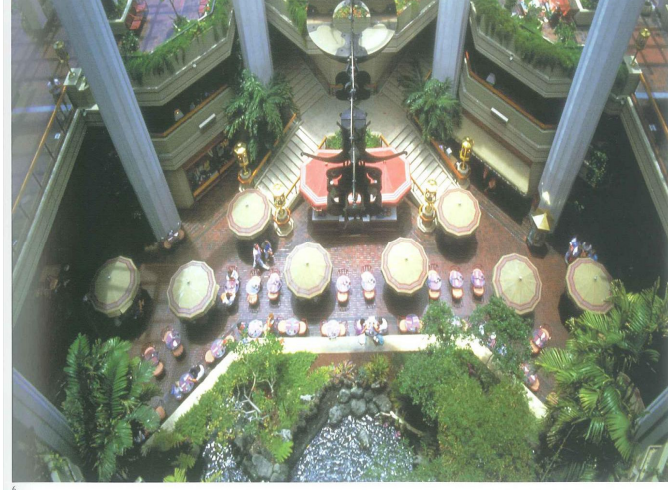
Belt Collins, Büyük Hol için kapsamlı bir peyzaj tasarlamıştır. Bu tasarım, üç tane şelaleyi içermektedir. Şelalelerle, suyun büyüleyici etkisi kullanılarak, insanları hole davet eden ve rahatlatan bir atmosfer yaratılmıştır. Palmiye ağaçlarının çok süslü tropik yaprakları ve renkli çalılar, ziyaretçileri köşelere davet eden bir atmosfer oluşturmaktadır. Tasarımcı, çekici elemanlarla yarattığı imajı, turistlerin belleklerinde kalıcı hale getirmek hedefindedir.

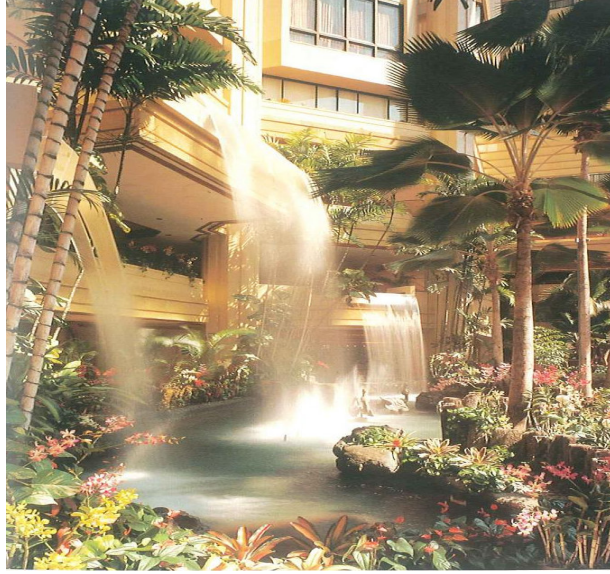
Şekil 2.2 Hyatt Regency Waikiki cafeden bir görüntü (Belt Collins 2003)

Tesisin Peyzaj Tasarım Hedefleri:

- Birçok işleve hizmet veren Büyük Hol'ün oluşturulması,
- Turistlerin rahatlayabilecekleri bir atmosfer yaratılması,
- Suyun hem görsel, hem de sesinin rahatlatıcı ve çekici etkisinin kullanılması,
- Değişik form, renk, doku özelliklerinde bitkiler kullanarak çekici bir ortam yaratılması.

Şekil 2.3 Hyatt Regency Waikiki avlu cafeden bir görüntü (Belt Collins 2003)

Şekil 2.4 Hyatt Regency Waikiki büyük holden bir görüntü (Belt Collins 2003)

- **Mauna Kea Resort: Kohala, Hawai'i, USA**

Skidmore Owings&Merrill mimari firması bu tesisin ilk aşamasını tasarlamıştır. Mauna Kea, 3,850 dönüm büyüklüğünde, 4300 otel odasına sahip, lüks bir tesistir. Mauna Kea, 4300 otel odasına sahiptir. Firma master planlama, bölge planlama, peyzaj tasarımı ve mühendislik hizmetlerini sağlamıştır. Belt Collins'in Mauna Kea için yaptığı çalışmalar, Fairway Homes North ve South için olan mastır planlarını da kapsamaktadır. Bunlar aileler için olan yerleşim topluluklarıdır. Firma'nın çalışmaları her evin konumlandırılmasını da içermektedir. Böylece okyanus manzarası elde edilmektedir. Resort tesislerindeki en önemli özelliklerden biri de manzaralı doğal ortamlara kurulmasıdır (Şekil 2.5-2.6).

Her aşamadaki genel tema "Basitlik"tir. Mühendisler, plancılar ve peyzaj mimarlarıyla birlikte çalışmışlardır.

Firma, Robert Trent Jones ile orijinal golf sahası için ve Arnold Palmer ile ise ikinci saha için çalışmıştır. Mauna Kea Tesisi, "Urban Land Institute Award For Excellence for large scale recreational development" ödülünü, 1987'de kazanmıştır. Tesiste aynı zaman da, bir tenis kompleksi, Hapuna Beach Prince Hotel isimli ikinci bir otel, tek aileler için lüks bir yerleşim alanı da bulunmaktadır.

Şekil 2.5 Mauna Kea Resort Otel (Belt Collins 2003)

Şekil 2.6 Mauna Kea Resort Otel'in kuşbakışı görünüşü (Belt Collins 2003)

Rekreasyonel Olanak ve aktiviteler:

Büyüleyici plajı, restoranları, okyanus kenarında yer alan tenis bahçesi, tenis kortları, spa, 36 delikli golf sahası, fitness merkezi ve yüzme havuzları yer almaktadır.

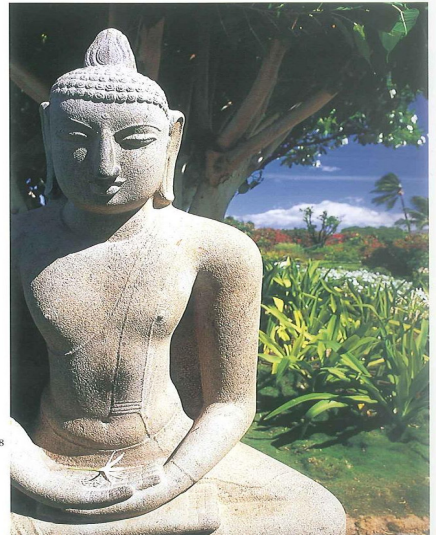
Tesisin Peyzaj Tasarım Hedefleri:

- Manzaranın göz önünde bulundurulması,
- “Basitlik” temasına göre tasarım yapılması,
- Çevreye duyarlı bir yaklaşımın benimsenmesi,
- Yörenin tarihinin, kültürünün, yerel özelliklerinin peyzaj tasarımına yansıtılması,
- Tropik vurgusu olan bitkilerle tatil atmosferinin pekiştirilmesi,

Misafirler, Mauna Kea Resort ‘un tropik bahçelerinde dolaşmaktadır (Şekil 2.7-2.8). Dikkatlice sergilenen sanat parçaları, otelin iç ve dış mekanlarına güzellik ve zarafet katmaktadır (Şekil 2.9).

Şekil 2.7 Mauna Kea Resort Otel’in bahçesinden bir görüntü (Belt Collins 2003)

Şekil 2.8 Mauna Kea Resort Otel'in bahçesinden bir görüntü (Belt Collins 2003)

Şekil 2.9 Mauna Kea Resort Otel'in tropik bahçeleri (Belt Collins 2003)

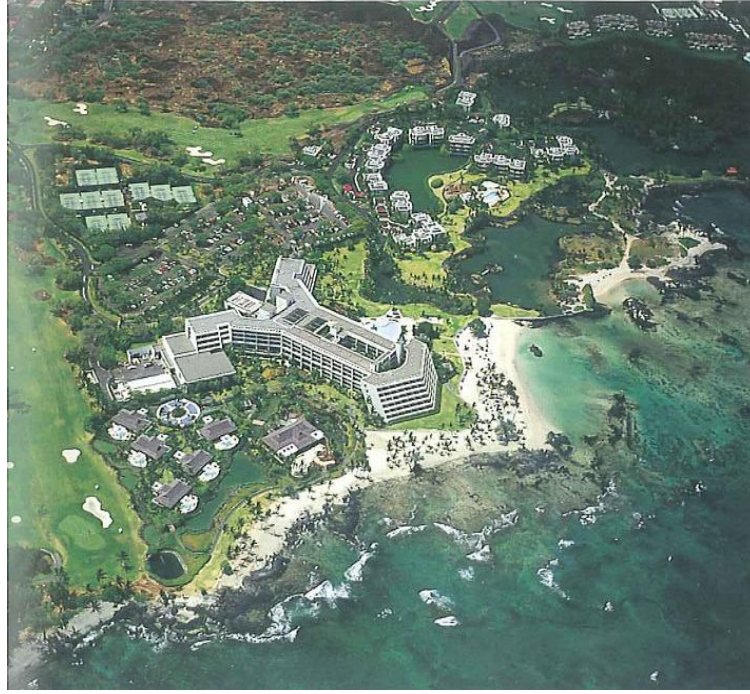
- **Mauna Lani Resort: Kohala, Hawai, USA**

3,200 dönümden oluşan bu tesis, 2 tane otele, 2 tane 18 delikli golf sahasına, bir tenis kulübüne, plaj kulübü ve çeşitli lüks konutları içeren yerleşim alanlarına sahiptir (Şekil 2.10). The Francis H I Brown golf sahası 1981 yılında açılmıştır. 1983 yılında, Mauna Lani Bay Otel ve Bungalovlar, Killingworth ve Brady isimli tasarımcılar tarafından tasarlanmıştır. Tropik bahçelerle çevrilmiş otelin kendine özgü, “ok” şekli, 350 odanın yüzde 90’ının okyanus manzaralı olmasına olanak vermiştir. Belt Collins, master planlama, mühendislik, peyzaj mimarlığı ve tesisin geri kalanı için çevre danışmanlığı hizmetlerini sağlamıştır. Mauna Lani tesisinin peyzaj tasarımında, güzel sanatların etkisi yoğunudur (Gruber 2003).

Rekreasyonel Olanak ve Aktiviteler: Golf, spa, tenis, fitness merkezi, şnorkelle yüzmeye, yelken, balık besleme turları, yoga gibi etkinlikler yer almaktadır.

Şekil 2.10 Mauna Lani Resort Otel (Belt Collins 2003)

Şekil 2.11 Mauna Lani Resort Otel'in kuşbakışı görünüşü (Belt Collins 2003)

Tesisin Peyzaj Tasarım Hedefleri:

- Manzaranın göz önünde bulundurulması,
- Tropik vurgusu olan bitkilerin kullanılması,
- Doğal göletlerin korunması,
- Hindistan cevizi ağaçları ile tatil hissinin vurgulanması,
- Dış mekandaki bahçe konseptinin iç mekana taşınması.

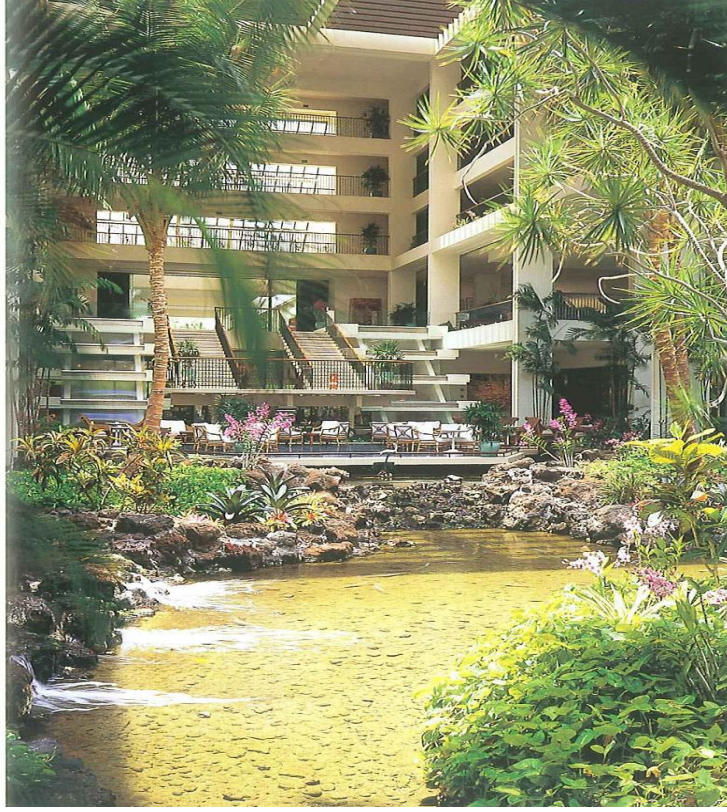
Plajdaki bungalovlar çok popülerdir. Doğal göletler korunmuştur ve genel peyzaj tasarımına uyum sağlamıştır (Şekil 2.12-2.13). Otelin lobisi, dış mekandaki bahçe konseptini iç mekana taşımaktadır (Şekil 2.14).

Şekil 2.12 Mauna Lani Resort Otel'in göletlerinden bir görünüş (Belt Collins 2003)

Şekil 2.13 Mauna Lani Otel'i'nin havuz ve göletlerinden bir görünüş (Belt Collins 2003)

Şekil 2.14 Mauna Lani Oteli'nde bahçeden bir görünüş (Belt Collins 2003)

2.3.2 Avustralya örnekleri

- **Hayman Island Resort: Great Barrier Reef, Australia**

Tesise kuşbakışı bakıldığı zaman, yalnızca yeşil örtü algılanabilmektedir (Şekil 2.15). İlk bakışta, hiçbir strüktür görünmemektedir. Ancak, daha yakından bakıldığı zaman, beş yıldızlı, lüks bir tesis ortaya çıkmaktadır (Şekil 2.16-2.17).

Şekil 2.15 Hayman Island Resort Otel'in kuşbakışı görünüşü (Belt Collins 2003)

Şekil 2.16 Hayman Island Resort Otel (Belt Collins 2003)

Tesisin peyzaj tasarımı yedi milyon dolar tutmuştur. Peyzaj tasarımında 650.000 bitki türü kullanılmıştır. Peyzaj tasarımındaki ana tema “Basitlik”tir.

- Tesisin özel niteliklerinden biri de, havuzun içerisinde yer alan diğer havuzdur (Şekil 2.18).
- Havadan bakıldığı zaman, tesis, adanın bitkilendirmesi arasından zar zor görülebilmektedir (Şekil 2.19-2.20)

Genel tasarımda, tesisin bir alanından başka bir alanına doğru yürürken ince, ustaca farklılıklar yaratılmıştır. Çağdaş tasarım ile misafirlere görkemli bir mekan duygusu verilmektedir.

Rekreasyonel Olanak ve Aktiviteler:

Yüzme, bahçe manzarasına bakan spa, tenis, yoga, balık tutma, şnorkelle yüzme, günübirlik turlara olanak sağlanmaktadır.

Tesisin Peyzaj Tasarımının Hedefleri:

- “Basitlik” temasına göre tasarım yapılması,
- Turistlerin rahatlayabilecekleri bir atmosfer yaratılması,
- Hindistan cevizi ağaçları ile tatil vurgusunun yapılması,
- Tesisin, doğal güzelliğin içerisinde kurulması,
- Doğada var olan, ayırt edici özellikleri ortaya koyacak bir peyzaj tasarımının gerçekleştirilmesi.

Şekil 2.17 Hayman Island Resort Otel'in kuşbakışı görünüşü (Belt Collins 2003)

Şekil 2.18 Hayman Island Resort Otel (Belt Collins 2003)

Şekil 2.19 Hayman Island Resort Otel'in yüzme havuzu (Belt Collins 2003)

Şekil 2.20 Hayman Island Otel'in kumsalı (Belt Collins 2003)

2.3.3 Uzakdoğu örnekleri

- **Inter Continental Resort Bali: Jimbaran Beach, Bali Indonesia**

Tesis, güzel ve gizli Jimbaran plajına bakmaktadır. Alçak yükseklikteki otel strüktürleri mimar, Hendra Hadiprana tarafından tasarlanmıştır.

Rekreasyonel olanak ve aktiviteler:

Tesiste 6 tane yüzme havuzu, fitness merkezi, spa, bisiklet turları, tenis kortları, plaj voleybolu, dalgıçlık, tesis, bahçe turu, su sporları yapma olanağı sağlayan mekanlar yer almaktadır.

Bu modern kıyı tesisinde tasarımcıların amacı, Bali kültürünün eşsizliğini yansıtmaktır. Peyzaj tasarımı hem Bali, hem de, Java Adalarının özelliklerinden ilham almıştır. Peyzaj tasarımında, yükselen su elemanlarına, fenerlere, Bali pavilyonlarına, Bali'ye özgü objelere, dikkatlice bahçelerde yer verilmiştir (Şekil 2.22-2.25).

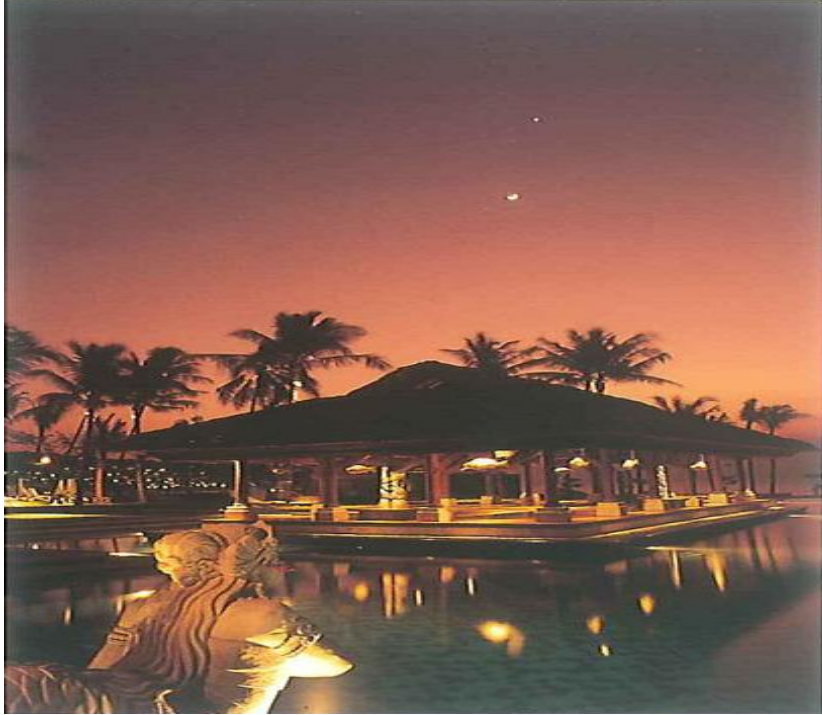
2.21 Inter Continental Resort Hotel'in bahçesinden bir görüntü (Belt Collins 2003)

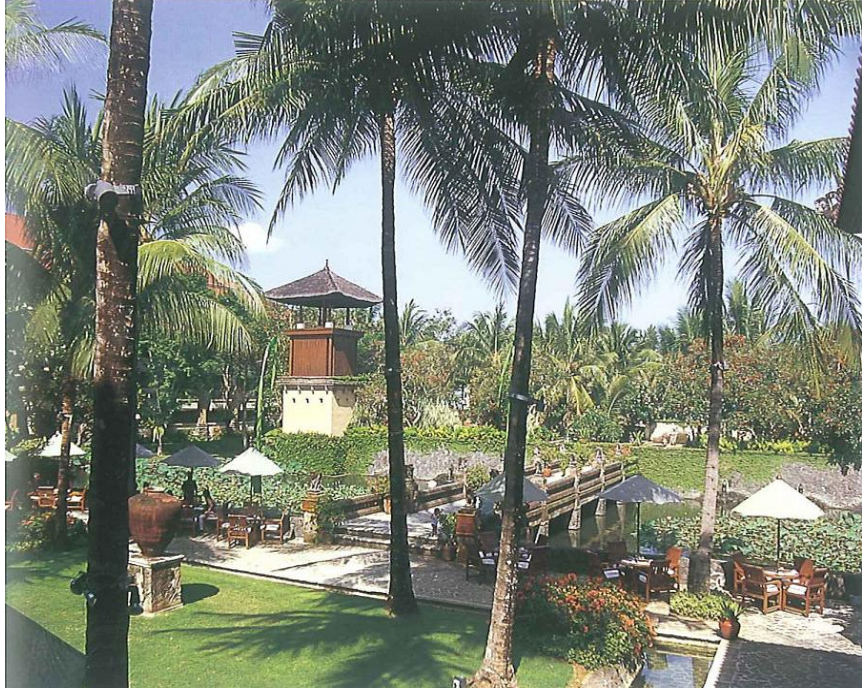
Şekil 2.22 Inter Continental Otel'in bahçesindeki su elemanları (Belt Collins 2003)

Şekil 2.23 Inter Continental Oteli'nin ana yüzme havuzu (Belt Collins 2003)

Şekil 2.24 Ana yüzme havuzunun gece görüntüsü (Belt Collins 2003)

Şekil 2.25 Otel lobisinden bahçeye ve Kul-Kul kulesine bakış (Belt Collins 2003)

Su, peyzaj tasarımının birleştirici temasıdır. Girişteki geniş formal lotus havuzu, yüzme havuzları ile ana otel bloğunun merkez aksında yer alan su elemanları dikkat çekmektedir. Belt Collins tasarımcıları, bahçe tasarımlarında, özellikle Doğu Bali'deki Tirtagangga tarihi su sarayının havuzlarından esinlenmiştir.

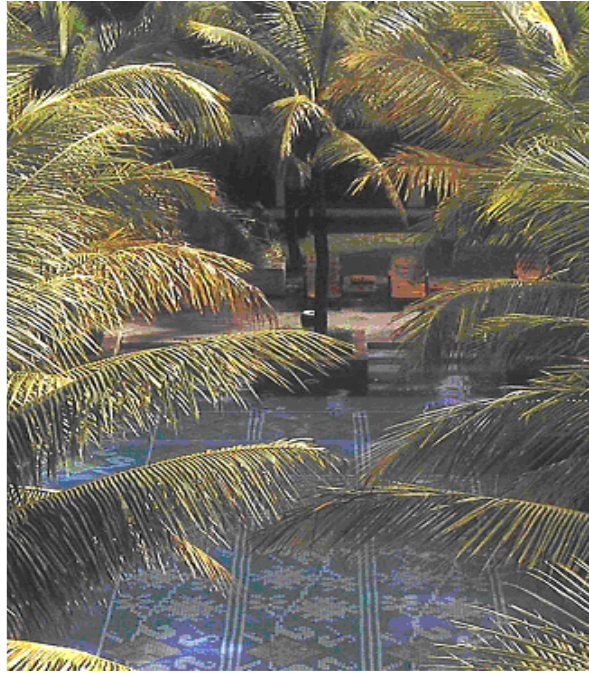
Tesisin Peyzaj Tasarımının Hedefleri:

- Yörenin yerel özelliklerinin yansıtılması,
- Peyzajda kullanılan çekici elemanlarla oluşturulan imajın, turistlerin belleklerinde yer etmesi,
- Yörede eski zamanlardan bu yana kullanılan, doğal yapı malzemelerinin, ustaca tekrar kullanılması,
- Peyzajda, temel birleştirici eleman olarak suyun kullanılması.

- **Hotel Nikko Royal Lake: Yangon, Myanmar**

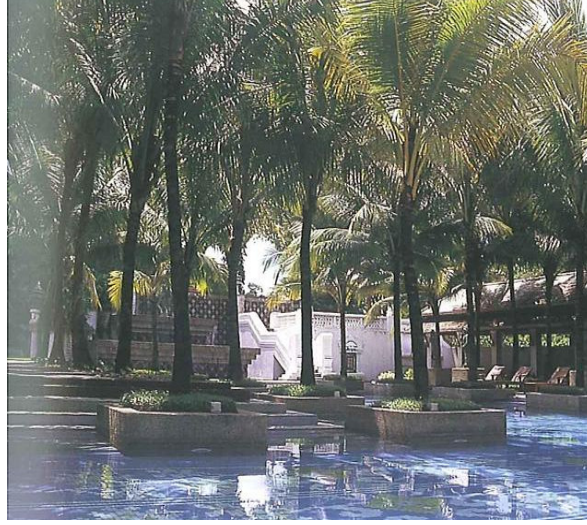
Myanmar'daki Yangon's Royal Lake'e bakan bu müstesna otelin ayırıcı özelliklerinden biri, iç mekan ile dış mekan arasındaki kolay dolaşımdır. Yapının mimarları ve tesisin peyzaj mimarları, özellikle, açıklık ihtiyacı, Burme tasarımının geleneksel özellikleriyle ilgili bir bilince sahiptirler. Galeri mekanları açık havadar verandalar ile yürüyüş yollarına bağlanırken, beyaz duvarlar ve çok sıralı çatılar, gür yeşillikler ile yumuşatılmıştır.

Sınır duvarları ve ana giriş kapısı, Mandalay Royal Palace (Mandalay Kraliyet Sarayı)'ndaki özelliklerden, yüzme havuzundaki mozaik deseni geleneksel Burmalı tekstil tasarımlarından (Şekil 2.26), düz çizgili havuz ise, hem Burma kültüründen, hem de Güney ve Güneydoğu Asya kültürlerinde bulunan su sarnıçlarından esinlenilerek yapılmıştır (Şekil 2.27).

Şekil 2.26 Nikko Royal Lake Oteli'nin yüzme havuzu (Belt Collins 2003)

Hindistan cevizi ağaçları havuz alanında, yoğun bir gölgelik oluşturmaktadır (Şekil 2.27).

Şekil 2.27 Nikko Royal Lake Otel'i'nin bitkisel tasarımı (Belt Collins 2003)

Otelin peyzajında, otantik detaylara sahip çok sıralı Budist tapınakları vardır. Bunlar tarihi Shwedagon Pagodasındaki benzer strüktürleri yapan aynı marangoz tarafından yapılmıştır. Yerel esnaf tarafından yapılmış geleneksel, sıralı pavilyonlar, ana havuzun yanında heykeller dikkati çekmektedir (Şekil 2.28-2.30).

Şekil 2.28 Ana havuzun yanındaki heykeller (Belt Collins 2003)

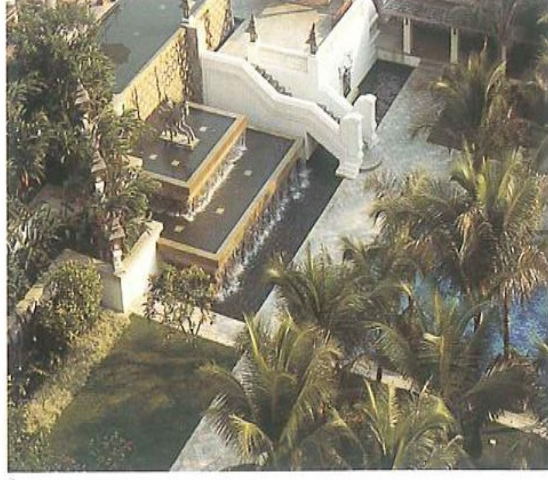

Şekil 2.29 Nikko Royal Lake Otelin'deki pavilyonlar (Belt Collins 2003)

Şekil 2.30 Nikko Royal Lake Oteli'nin havuz kenarı (Belt Collins 2003)

Üst havuz, yansıyan havuz ve yüzme havuzu kademeli kaskadlarla bağlanmıştır (Şekil 2.31-2.32)

Şekil 2.31 Basamaklı kaskad ve yüzme havuzu (Belt Collins 2003)

Şekil 2.32 Üst havuz, yansıyan havuz ve yüzme havuzunu bağlayan büyük kademeli kaskad (Belt Collins 2003)

Tesisin Peyzaj Tasarımının Hedefleri:

- İç mekanla dış mekan arasında kolay dolaşımın sağlanması,
- Burme tasarımının geleneksel özelliklerinin yansıtılması,
- Yörede eski zamanlardan bu yana kullanılan doğal yapı malzemelerinin ustaca tekrar kullanılması,
- Hindistan cevizi ağaçları ile yeterli gölgeleme yapılması,
- Otantik detayların kullanılması.

• Banyan Tree Bintan: Bintan Island, Indonesia

Bu butik tesis, dramatik burunun üzerine oturmuş 27 villayı içermektedir. Aynı zamanda bu tesis, yağmur ormanlarının ortasında kurulmuştur. Mekan, hafifçe kıvrılan Tanjong Koyuna hakim bir konumdadır.

The Banyan Tree Bintan Tesisi, sadece 54,360 dönüm olan Bintan International Beach Resort'un mastır planının bir parçasıdır. The Banyan Tree, firmanın, çevresel duyarlılığa sahip tasarımlarının mükemmel örneklerinden biridir. Belt Collins, mevcut doğal güzelliği ve alanın etkileyici durumunu korumaya ve geliştirmeye çalışmıştır. Firma, tesisin mimarları ve plancılar ile otel ve villaların konumlandırılması, yaya-taşıt dolaşımı ve mevcut orman ağaçlarına en az etkide bulunulması için büyük gayret harcamıştır. Ayrıca, Thailand Phuket Adası ve Maldivlerdeki Banyan Tree tesisleri için de, çevresel duyarlılık prensiplerine dayalı peyzaj planları hazırlanmıştır.

Rekreasyonel olanak ve aktiviteler:

Banyan Tree Bintan, beyaz kum plaja, doğrudan ulaşımı olan bir tesistir. Tesisin iki tane etkileyici yüzme havuzu, Greg Norman tarafından tasarlanan 18 delikli bir golf sahası ve 2 tenis kortu, spa, şnorkelle yüzme, balıkçılık, yelkencilik, kano ve çeşitli plaj etkinlikleri yapma olanağı sağlayan mekanları bulunmaktadır.

Doğal, yerel orman bitkileri, peyzajda çarpıcı vurgular oluşturmak için kullanılmıştır (Şekil 2.33).

Şekil 2.33 Banyan Tree Bintan Oteli'nin doğal bitki rtüsü (Belt Collins 2003)

Yamaçtaki yüzme havuzu, mevcut ormanın içine dikkatlice yerleştirilmiştir (Şekil 2.34-2.35).

Şekil 2.34 Banyan Tree Bintan Oteli'nin yüzme havuzu (Belt Collins 2003)

Şekil 2.35 Banyan Tree Bintan Otel'i'nin yüzme havuzu (Belt Collins 2003)

Tesisin Peyzaj Tasarım Hedefleri:

- Tesisin doğal güzelliğın içerisinde kurulması,
- Doğada var olan, ayırt edici özellikleri tasarım ile de vurgulamak,
- Tasarımda yörenin yerel özelliklerinin yansıtılması,
- Tesisin, çevreye duyarlı bir yaklaşımla tasarlanması,
- Doğal güzelliklerin korunması

• **Shangri-la Hotel: Singapore**

Tesis, 1969 yılında inşa edildiğinde, bu otel, sadece Shangri-la Otellerinde değil, aynı zamanda Asya'daki birçok otellerinde de, peyzaj standartlarının yerleşmesine yardımcı olmuştur (Şekil 2.36). 1982 yılında Belt Collins tarafından ek binanın bahçesi genişletilmiştir (Şekil 2.37).

Şekil 2.36 Shangri-la Otel (Belt Collins 2003)

Şekil 2.37 Shangri-la Oteli'nin bahçesi (Belt Collins 2003)

Bahçe merkezindeki şelale ve koi havuzu, lobi ve ek binanın giriş bahçesinde odak noktaları olarak dikkati çekmektedir (Şekil 2.38-2.39). Merkezi şelale içinde tropik bitkilerle oluşturulmuş bir tasarım yer almaktadır.

Tasarımın amacı, otelin dış mekanını iç mekanıyla kaynaştırmaktır. Bu nedenle, geniş tropik bir avlu oluşturulmuştur. Çarpıcı, iki katlı şelale doğal havuza, yemyeşil yaprakların arasından dökülmektedir. Yoğun tropik bahçe atmosferi, her otel odasının balkonundaki yoğun bitkilendirme aracılığıyla, daha fazla arttırılmıştır. Açık koridorlar, otelin neresinde olunursa olunsun, misafirlere, tropik avlunun etkileyici görüntülerini sunmaktadır.

Şekil 2.38 Shangri-la Oteli'nin şelalesi (Belt Collins 2003)

Şekil 2.39 Shangri-la Otelı'nin merkez şelalesi (Belt Collins 2003)

Bahçede 45.000'den fazla bitki yer almaktadır. 110 çeşit palmiye, ağaçlar, eğrelti otları, sarmaşıklar, kırmızı begonviller, otelin fidanlığında yetiştirilmiştir. Tasarımla, patika yollar, su elemanları, havuz, teraslar, dış mekan aydınlatması, bir botanik parkı ve rekreasyonel olanaklara yer verilmiştir.

Serbest formulu havuz, bütün otel odaları için odak noktası olmuştur (Şekil 2.40-2.42).

Şekil 2.40 Shangri-la Otel'i'nin yüzme havuzu (Belt Collins 2003)

Şekil 2.41 Otel'in merkezi havuz alanı (Belt Collins 2003)

Şekil 2.42 Shangri-la Otelı'nin havuz kenarı (Belt Collins 2003)

Garden Wing balkonları, Wimberly Allison Tong&Goo tarafından tasarlanmıştır (Şekil 2.43).

Şekil 2.43 Garden Wing balkonları (Belt Collins 2003)

Tesisin Peyzaj Tasarım Hedefleri:

- İç avluda tropik bir peyzaj oluşturulması,
- Otelin dış mekanıyla iç mekanının peyzaj tasarımı aracılığıyla kaynaştırılması,
- Misafirlere, otelin her yerinden tropik avlu görüntüsünün sunulması,
- Suyun görsel ve serinletici etkisinin kullanılması,
- İç avluda odak noktası oluşturulması,
- Kullanılan bitkilerle gölge oluşturulması,
- Havuz kenarındaki turistlerin mahremiyeti için, tampon yeşil kuşak yapılması.

3. MATERYAL VE YÖNTEM

3.1 Materyal

Türkiye'nin en önemli turizm ve rekreasyon bölgelerinden biri olan, Belek Bölgesindeki Turistik Tesislerin Peyzaj Tasarımlarının İncelenmesi konusunda hazırlanan bu tezin ana materyalini,

- Belek Bölgesinde yer alan turistik tesisler,
  - Literatür bulguları,
  - Peyzaj mimarları ile yüz yüze yapılan görüşmelerden ve anket çalışmalarından elde edilen bilgiler,
  - Turistik tesislerde kalan turistlere uygulanan anket çalışmalarından elde edilen bilgiler,
  - Alan incelemeleri sonucunda elde edilen veriler ve
  - Fotoğraflar
- oluşturmaktadır.

Akdeniz Bölgesi ve Antalya, Belek Bölgesinin doğal ve fiziksel özellikleri, mevcut planları ve altyapısı, Belek için oluşturulan hedefler ve yönetmelikler hakkındaki gerekli bilgi bilimsel kaynaklar, araştırmalar, yayınlar, istatistikler, çeşitli üniversite ve kurum kütüphanelerinden ve internet taramalarından elde edilen veriler materyal olarak kullanılmıştır. Belek Bölgesinde yer alan turistik tesisler, konaklama tesisleri ve golf kulüpleri hakkında genel bilgi elde edildikten sonra araştırma, tasarımları ile ilgi çeken ve daha önce incelenmemiş, yedi turistik tesis ile sınırlandırılmıştır. Bu tesisler aşağıda listelenmiştir.

- Club Alibey Aquapark
- Ela Quality Resort Hotel
- Susesi Deluxe Resort ve Spa Hotel
- Rixos Premium Belek

- Club Voyage Belek
- Spice Hotel&Spa
- Grida Village

Ayrıca, alanda çekilen fotoğraflardan yararlanılmıştır. Bu tesislerle ilgili fotoğrafların büyük bir kısmı bölgede yapılan alan incelemeleri sırasında çekilmiştir.

3.2 Yöntem

Araştırma temelde yedi aşamadan oluşmaktadır. Bunlar (Şekil 3.1):

- Çalışmanın konusunun, amacının ve kapsamının belirlenmesi
- İncelenecek olan turistik tesislerin belirlenmesi
- Literatür araştırması
- Veri toplama
- Veri değerlendirme
- Bölgedeki turistik tesislerin peyzaj tasarımları için bölgenin doğal özellikleri ve çevrenin korunmasına yönelik öneriler ortaya konması şeklindedir.

Çalışmanın konusu, amacı ve kapsamı belirlendikten sonra gerekli bilgileri elde etmek için literatür taraması yapılmış, elde edilen veriler kaynağa ve konuya göre gruplandırılmıştır. Araştırma alanına Haziran ve Eylül 2007’de ve Nisan 2008 aylarında üç kez gidilerek incelemeler yapılmış, bölgede yeni hizmete girmiş ve tasarımları ile dikkati çeken yedi turistik tesis araştırma kapsamına alınmıştır. Veri toplama, gözlem, anket uygulamaları ve sözlü görüşmeler aracılığı ile yapılmıştır. Bu tesislerin peyzaj tasarımlarını detaylı olarak inceleyebilmek için inceleme gezileri, gözlemler yapılmış, alanda fotoğraflar çekilmiş ve değerlendirilmiştir. Ayrıca, tesislerin peyzaj mimarları ile görüşülmüş, peyzaj mimarlarının tasarım amaçları ve bu amaçlara ulaşmak için seçtikleri yöntemleri değerlendirmek için kendileri ile anket çalışmaları yapılmıştır. Tesislerde kalan turistlerin peyzaj tasarımları ile ilgili görüşlerini ve algılarını değerlendirmek için hazırlanan anket çalışmasına katılmayı kabul eden Türkçe veya

İngilizce konuşan turist bulmakta büyük zorluk çekilmiştir. Turistlerin büyük çoğunluğu tatil dönemlerinde kendi planları dışında bir etkinliğe katılmak istememişlerdir. Bu nedenle, anket, tesis yöneticilerinin desteği ile rastgele seçilen 100 turiste uygulanabilmiştir. Anket soruları, turistlerin genel profilleri, kaldıkları tesisi seçme sebepleri ve seçimlerini etkileyen faktörleri, tesislerin peyzaj tasarımı hakkındaki algıları hakkında bilgi elde edilmesine olanak sağlayacak şekilde hazırlanmıştır. Sonuçların güvenilirliği Chi-Square istatistik testi ile kontrol edilmiştir.

Belek bölgesinde yer alan turistik tesislerin peyzaj tasarımları, kuramsal temeller ışığında, tasarımcıların amaçları, hedef kitlenin algıları, doğal çevre ve yöre ile olan ilişkileri açısından değerlendirmiş ve seçilen yapısal ve bitkisel elemanların nasıl kullanıldığı incelenmiştir. Bu değerlendirmeler doğrultusunda öneriler ortaya konmuştur.

4. ARAŞTIRMA SONUÇLARI VE BULGULAR

Araştırma sonuçları ve bulgular, Belek Bölgesinde yer alan turistik tesislerde yapılan gözlem ve görüşlere dayalı veriler ve incelenen tesislerde kalan turistlere uygulanan anket sonuçları olarak iki ayrı kısımda değerlendirilmiştir.

4.1 Belek Bölgesinde Yer Alan Turistik Tesislerde Yapılan Gözlem ve Görüşlere Dayalı Bulgular

Belek Bölgesinde yer alan turistik tesisleri ve bu tesislerin peyzaj tasarımlarını incelemeden önce Belek Bölgesinin yer aldığı Akdeniz Bölgesinin, Antalya'nın ve Belek Bölgesinin genel özellikleri saptanmıştır. Bölgenin coğrafi konumu, doğal ve fiziksel özellikleri yanında Belek Bölgesi ile ilgili mevcut planlar ve altyapı, bölge ile ilgili hedefler ve ilgili yönetmenlikler tesislerin peyzaj tasarımlarını büyük ölçüde yönlendirmektedir. Bu etkenler değerlendirildikten sonra bölgede yer alan tasarımları ile ilgi çeken daha önce araştırılmamış yeni tesisler tek tek detaylı olarak incelenmiş, peyzaj tasarımcıları ile yapılan görüşmeler ve anket çalışmaları sonuçlarına göre değerlendirilmiştir.

4.1.1 Akdeniz Bölgesi ve Antalya

Akdeniz bölgesi, yeryüzündeki en güçlü ve en büyük medeniyetlerin doğduğu, geliştiği ve çöktüğü bir bölgedir. İklim değişiklikleri, deprem, yangın gibi doğal olaylar yanında, bölgede binlerce yıldır süre gelen uygarlıklar, çevrenin tamamıyla değişmesine neden olmuştur (Blondel 2006). Günümüzde bazı küçük dağlık bölgeler dışında, Akdeniz Bölgesinde, son 300 kuşak süresince, insanlar tarafından düzenlenmemiş, yapılandırılmamış bir metrekarelik arazi parçası bile bulunmamaktadır. Son 20-30 yılda ise, tarım ve turizm, Akdeniz Bölgesinin çehresini değiştiren başlıca ekonomik sektörlerden biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Nüfus yoğunluğu, turizmin ve bölgede yaşayan yabancıların sayısındaki artış arazinin kullanımında farklılıklar ortaya çıkarmıştır (Bellot 2001).

Yazları sıcak ve kuru, kışları ılık ve yağışlı olan Akdeniz iklimi esas karakterini Akdeniz Bölgesi'nde, Torosların denize bakan yamaçlarında 800-1000 metre yüksekliğe kadar olan alanlarda gösterir (http://tr.wikipedia.org/wiki/Akdeniz_iklimi). Yaz sıcaklığı, güneş ışınlarının düşme açısına, kuraklık ise, alçalıcı hava hareketlerine bağlıdır.

Akdeniz İklimi'nin peyzaj tasarımını ilgilendiren özellikleri şunlardır:

- Yazlar çok sıcak ve güneşlidir.
- En sıcak ay ortalaması 28-30 C°, en soğuk ay ortalaması, 8-10 C°dir.
- Yıllık sıcaklık ortalaması 18 C°dir.
- Kar yağışı ve don olayı çok ender görülür.
- Işık yoğunluğu çok yüksektir (yansımalar fazladır).
- Yaz ve kış boyunca denizden veya karadan esen hakim rüzgarlar vardır.
- Denizden, güney yönünden esen meltem rüzgarı, nispeten havanın serinlemesine, kışın ise yumuşamasına neden olmaktadır. Karadan, kuzey ve kuzeybatı yönlerinden esen poyraz rüzgarı ise, yazın karasal bölümlerdeki sıcak havanın yakıcı, kavurucu etkisini, kışın ise kuru, soğuk havanın yine yakıcı etkisini getirir.
- En fazla yağış kışın, en az yağış yazın düşer.
- Kışın görülen yağışlar cephesel kökenlidir. Cephesel yağışlar en fazla bu iklimde görülür.
- Yıllık yağış miktarı yükseltiye göre değişir. Ortalama 600-1000 mm arasındadır.
- Yağış rejimi düzensizdir.
- Nem oranı çoğunlukla yüksektir.

Peyzaj tasarımını etkileyen önemli faktörlerden diğerleri de arazi ve toprakla ilgili faktörlerdir. Topografya, tasarımı etkileyen en önemli faktörlerden biridir. Herşey doğal arazinin özelliklerine göre şekillenmelidir. Akdeniz ikliminin hüküm sürdüğü yerlerde, demir oksitlerin açığa çıkarak oluşturduğu kırmızı renkli "terra-rossa" (kırmızı topraklar) çoğunluktadır. Bu toprağın fiziksel ve kimyasal özellikleri ise bitkisel peyzaj tasarımını doğrudan etkiler (Sayan 1998).

Antalya, Akdeniz Bölgesi'nin sahil kesiminde yer aldığı için, kurak bir iklime sahiptir. Bu nedenle daha çok kurakçıl karakterli vejetasyon tipine rastlamak mümkündür. Bu vejetasyon tipleri şunlardır:

- Kumul vejetasyonu
- Maki vejetasyonu
- Kaya vejetasyonu: Deniz kıyısındaki falez kayalıklarında ve iç kısımlardaki kurumuş dere yataklarındaki kayalıklarda bulunan vejetasyondur.
- Orman vejetasyonu
- Hidrofil vejetasyonu: Kurakçıl karakterli olmayan bu vejetasyon tipine sucul alanlarda rastlanmaktadır.
- Kültür bitkileri vejetasyonu: Bu vejetasyon tipinde yer alan türler kontrollü olarak dikildiği için birbirlerine üstünlük sağlayamamıştır (Sayan 1998).

Ormanı en çok olan illerimizden olan Antalya'nın topraklarının % 60'ı ormanlıktır. Çam ağaçları çoğunluktadır (Kızılcım ve karaçam). Kaş ve Elmalı arasında Sedir Ağaçları bulunur. 500 m'nin aşağılarında maki bitki örtüsü vardır. Makilerle çam ormanları arasında meşe ağaçları bulunur. Maki bölgesinde sarmaşık, defne, yemiş, sarı ağaç, mersin ağacı ve çitlembiğe çok rastlanır. Ayrıca lavanta, kekik, nane ve veronika gibi bitkiler bulunur (<http://www.cografya.gen.tr/tr/antalya /iklim.html>). Antalya ve çevresindeki doğal bitki örtüsünü oluşturan türler Çizelge 4.1'de genel olarak verilmiştir.

Antalya kent yerleşim alanı içinde beş ve hem kent içinde hem de, kent alanına yakın kesimlerde toplam yirmi adet endemik bitki türü bulunmaktadır. Antalya kenti içinde ve kent alanına yakın kesimlerde yayılış gösteren ve kentin yerleşim alanı içinde bulunan endemik türler Çizelge 4.2'de verilmiştir.

Çizelge 4.1 Antalya ve çevresindeki doğal bitki türleri (Sayan 1998)

<i>Alcanna macrophylla</i>	<i>Daphne gnidioides</i>	<i>Onosma strigosissimum</i>
<i>Alcanna tinctoria subsp. Anatolica</i>	<i>Daphne sericea</i>	<i>Osyris alba</i>
<i>Alisma lanceolatum</i>	<i>Echium angustifolium</i>	<i>Paliurus spina-cristi</i>
<i>Allium bourgeaui</i>	<i>Eryngium maritimum</i>	<i>Phagnalon graecum</i>
<i>Alnus orientalis var. Orientalis</i>	<i>Fontanesia phillyreoides</i>	<i>Phillyrea latifolia</i>
<i>Anagyris foetida</i>	<i>Halimione portulacoides</i>	<i>Pinus brutia</i>
<i>Anthemis ammophila</i>	<i>Helichrysum stoechas</i>	<i>Pistacia atlantica</i>
<i>Arbutus andrachne</i>	<i>Hyoscyamus aureus</i>	<i>Pistacia lentiscus</i>
<i>Arbutus unedo</i>	<i>Inula heterolepis</i>	<i>Pistacia terebinthus</i>
<i>Asparagus acutifolius</i>	<i>Juncus acutus</i>	<i>Platanus orientalis</i>
<i>Bidens tripartita</i>	<i>Juncus littoralis</i>	<i>Populus nigra</i>
<i>Cakile maritima</i>	<i>Laurus nobilis</i>	<i>Potamogeton nodosus</i>
<i>Calicotome villosa</i>	<i>Lemna minor</i>	<i>Ptilostemon chamaepeuce</i>
<i>Capparis spinosa</i>	<i>Limonium virgatum</i>	<i>Quercus coccifera</i>
<i>Carex pendula</i>	<i>Lycopus europaeus</i>	<i>Salix alba</i>
<i>Cerantonia siliqua</i>	<i>Medicago marina</i>	<i>Sarcopterium spinosum</i>
<i>Cercis siliquastrum</i>	<i>Mentha aquatica</i>	<i>Smilax aspera</i>
<i>Cistus creticus</i>	<i>Mentha pulegium</i>	<i>Spartium junceum</i>
<i>Cistus salviifolius</i>	<i>Mentha suaveolens</i>	<i>Stachys aleurites</i>
<i>Convolvulus lanatus</i>	<i>Myrtus communis</i>	<i>Styrax officinalis</i>
<i>Coridothymus capitatus</i>	<i>Nerium oleander</i>	<i>Tamarix smrynensis</i>
<i>Cyperus capitatus</i>	<i>Olea europea</i>	<i>Vitex agnus-castus</i>

Çizelge 4.2 Antalya kenti içinde ve kent alanına yakın kesimlerde yayılış gösteren ve kentin yerleşim alanı içinde bulunan endemik türler (Sayan 1998)

kent içinde ve kent alanına yakın kesimlerde yayılış gösteren	Kentin yerleşim alanı içinde
<i>Alkana macrophylla</i>	<i>Matthiola longipetala</i>
<i>Anthemis ammophylla</i>	<i>Onosma strigosissimum</i>
<i>Anthemis rosea</i>	<i>Stachys butleri</i>
<i>Galium canum</i>	<i>Trigonella arenicola</i>
<i>Hypericum olympicum</i>	<i>Verbascum leptocladum</i>
<i>Hypericum polyphyllum</i>	
<i>Linaria chalepensis</i>	
<i>Petrorhagia hispidula</i>	
<i>Petrorhagia pamphylica</i>	
<i>Ranunculus gueneri</i>	
<i>Stachys aleurites</i>	
<i>Teucrium montbretii</i>	
<i>Trigonella polycarpa</i>	
<i>Verbascum chazaliei</i>	
<i>Verbascum deterrentis</i>	

Bazı nadir bitkiler kent içinde ve kent alanına yakın kesimlerde bulunmaktadır. Nadir bitkilere örnek olarak aşağıdakiler verilebilir:

Alnus orientalis var. *Orientalis*
Centaurea aegilophila
Convolvulus sicutus
Euphorbia prostrata
Pancreatium maritimum
Putoria calabrica (Sayan 1998).

Kültür bitkileri ve doğallaşmış kültür bitkilerinden, peyzajda kullanımı bakımından öneme sahip olanlar aşağıdaki gibi sıralanabilir:

- Ağaç Türleri:
- Palmiye Türleri:
- Sarılıcı ve Tırmanıcı Bitkiler:
- Çalı Türleri:

Bölgede bulunan ağaç türleri Çizelge 4.3’de verilmiştir.

Çizelge 4.3 Ağaç türleri (Sayan 1998)

<i>Acacia cyanophylla</i>	<i>Citrus limon</i>	<i>Musa acuminata</i>
<i>Acacia dealbata</i>	<i>Citrus sinensis</i>	<i>Musa cavendishii</i>
<i>Acacia farnesiana</i>	<i>Cupressus sempervirens</i> var. <i>Horizontalis</i>	<i>Olea europaea</i>
<i>Acacia karroo</i>	<i>Cupressus sempervirens</i> var. <i>Pyramidalis</i>	<i>Opuntia ficus-indica</i>
<i>Acacia retinoides</i>	<i>Cupressus macrocarpa</i>	<i>Parkinsonia aculeata</i>
<i>Acer negundo</i>	<i>Diospyros kaki</i>	<i>Paulownia tomentosa</i>
<i>Ailanthus altissima</i>	<i>Eleagnus orientalis</i>	<i>Pinus brutia</i>
<i>Albizia julibrissin</i>	<i>Eriobotrya japonica</i>	<i>Pinus nigra</i>
<i>Araucaria heterophylla</i>	<i>Erythrina crista-galli</i>	<i>Pinus pinea</i>
<i>Bauhinia candida</i>	<i>Eucalyptus camaldulensis</i>	<i>Populus alba</i>
<i>Bauhinia galpinii</i>	<i>Ficus carica</i>	<i>Quercus aegilops</i>
<i>Brachychiton diversifolium</i>	<i>Ficus elastica</i>	<i>Quercus ilex</i>
<i>Caesalpinia pulcherrima</i>	<i>Ficus retusa-nitida</i>	<i>Rhus pentaphylla</i>
<i>Callistemon viminalis</i>	<i>Gleditsia triacanthos</i>	<i>Robinia pseudacacia</i>
<i>Casuarina equisetifolia</i>	<i>Jacaranda ovalifolia</i>	<i>Salix babylonica</i>
<i>Catalpa bignonioides</i>	<i>Juniperus excelsa</i>	<i>Schinus molle</i>
<i>Cedrus atlantica</i>	<i>Ligustrum japonica</i>	<i>Sophora japonica</i>
<i>Cedrus libani</i>	<i>Magnolia grandiflora</i>	<i>Taxodium mucronatum</i>
<i>Celtis australis</i>	<i>Melia azedarach</i>	<i>Thuja orientalis</i>
<i>Citrus aurantium</i>	<i>Morus alba</i>	

Palmiye türlerin bölgede bulunanları Çizelge 4.4' de verilmiştir.

Çizelge 4.4 Palmiye Türleri (Sayan 1998)

<i>Arecastrum romanzoffianum</i>	<i>Phoenix dactylifera</i>
<i>Chamaerops humilis</i>	<i>Phoenix theophrasti</i>
<i>Livistona australis</i>	<i>Trachycarpus fortunei</i>
<i>Livistona chinensis</i>	<i>Washingtonia filifera</i>
<i>Phoenix canariensis</i>	<i>Washingtonia robusta</i>

Sarılcı ve tırmanıcı bitkilerin bölgede bulunanları Çizelge 4.5' de verilmiştir.

Çizelge 4.5 Sarılcı ve Tırmanıcı Bitkiler (Sayan 1998)

<i>Bougainvillea glabra</i>	<i>Hedera canariensis</i>
<i>Bougainvillea spectabilis</i>	<i>Hedera helix</i>
<i>Campsis grandiflora</i>	<i>Lonicera implexa</i>
<i>Campsis radicans</i>	<i>Lonicera periclymenum</i>
<i>Tecomaria capensis</i>	<i>Parthenocissus quinquefolia</i>
<i>Passiflora caerulea</i>	<i>Parthenocissus tricuspidata</i>
<i>Passiflora racemosa</i>	<i>Wisteria sinensis</i> (Sayan, 1998).

Çalı türlerinin bölgede bulunanları Çizelge 4.6' da verilmiştir.

Çizelge 4.6 Çalı Türleri (Sayan 1998)

<i>Abelia floribunda</i>	<i>Euonymus japonicus</i>	<i>Pittosporum undulatum</i>
<i>Abutilon hybridum</i>	<i>Forstia intermedia</i>	<i>Pittosporum tobira</i>
<i>Acanthus mollis</i>	<i>Hibiscus mutabilis</i>	<i>Pyracantha coccinea</i>
<i>Berberis thunbergii</i> "atropurpurea"	<i>Hibiscus rosa-sinensis</i>	<i>Rhus coriaria</i>
<i>Buddleia davidii</i>	<i>Hibiscus syriacus</i>	<i>Rhus typhina</i>
<i>Brugmansia suaveolens</i>	<i>Jasminum polyanthum</i>	<i>Rosmarinus officinalis</i>
<i>Buxus sempervirens</i>	<i>Juniperus horizontalis</i>	<i>Ruscus aculeatus</i>
<i>Callistemon sieberi</i>	<i>Juniperus pfitzeriana</i>	<i>Ruscus hypoglossum</i>
<i>Callistemon speciosus</i>	<i>Juniperus sabina</i>	<i>Sambucus nigra</i>
<i>Chaenomeles japonica</i>	<i>Kerria japonica</i>	<i>Spiraea van-houttei</i>
<i>Cotinus coggygria</i>	<i>Lantana camara</i>	<i>Syringa afganica</i>
<i>Cotoneaster bullatus</i>	<i>Ligustrum ovalifolium</i>	<i>Tamarix parviflora</i>
<i>Cotoneaster horizontalis</i>	<i>Ligustrum vulgare</i>	<i>Tamarix tetrandra</i>
<i>Dodonea viscosa</i>	<i>Mahonia aquifolium</i>	<i>Viburnum rhytidophyllum</i>
<i>Dodonea viscosa</i> "purpurea"	<i>Philadelphus coronarius</i>	<i>Viburnum opulus</i>
		<i>Viburnum tinus</i>

4.1.2 Belek Bölgesi

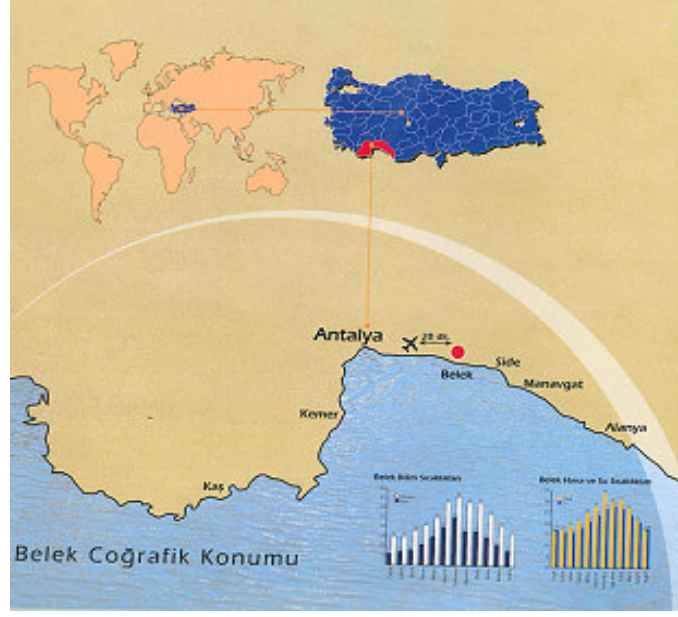
Belek Bölgesi, coğrafik konum, fiziksel özellikler, doğal yaşam, mevcut planlar ve altyapı, Belek için hedefler ve ilgili yönetmenlikler açısından incelenmiştir.

4.1.2.1 Coğrafi konum

Belek, Antalya'nın 40 km doğusundan başlayan kıyı bölgesidir ve Antalya havalimanına 20 km uzaklıktadır (Şekil 4.1). İdari yetki ve sosyo-ekonomik durum nedeniyle yaklaşık 4.475 hektarlık bölge, Serik yöresini de kapsamaktadır. Bu kıyı şeridi batıda Aksu Deresi, doğuda Acısu Deresi ve güneyde Akdeniz ile çevrelenmiştir (Belek Kıyı Yönetim Planı 1996). Ulaşımın kolaylığı ve civarında bulunan antik kentler yöreyi çok daha çekici kılmaktadır. Akdenizin en güzel turizm merkezlerinden biri olan Belek sadece turistik bir tatil yöresi değil, aynı zamanda Akdenizin doğal yaşam karakteristiğini barındıran önemli bir bölgedir (Belek Turizm Merkezi 2004).

Belek kıyı şeridi, 1990'lardan itibaren turistlerin akınına uğrayan bir bölge olmuştur. 1990'lardan önce bilim adamları, Belek'in, Akdeniz'de yaşayan deniz kaplumbağaları için en önemli ve son yumurtlama alanı olduğunu belirtmişlerdi.

Bölge toprakları, İÖ 6000 Demir Çağı'ndan beri işlenmektedir. Yöre halkı, kumulların hassas ve dinamik yapısına zarar vermeden gelişmelerini sürdürmüştür. Belek kıyılarındaki turizm yatırımları 1990 yılında başlamış, 1995 itibariyle yaklaşık 6000 oda hizmete sunulmuş ve 3000'in üzerinde ikinci konut inşa edilmiştir (Belek Kıyı Yönetim Planı 1996).

Şekil 4.1 Belek'in coğrafi konumu (Betuyab 2007)

4.1.2.2 Belek bölgesin fiziksel özellikleri

Belek Bölgesinin fiziksel özellikleri jeomorfoloji ve kıyı dinamikleri, toprak su özellikleri, doğal yaşam ortamları bitki örtüsü ve fauna açısından ayrı ayrı incelenmiştir.

- **Jeomorfoloji ve kıyı dinamikleri**

Belek, Toros dağlarından gelen alüvyonlar ve Acısu ile Köprüçay gibi denize dökülen derelerin bıraktığı tortularla oluşmuştur (Belek Kıyı Yönetim Planı 1996).

Belek'te iklim, tipik Akdeniz iklimidir. Ancak Belek'te daha fazla yağış görülür (800 mm). Belek, aynı zamanda Toros dağlarının yamaçlarından gelen tatlı sularla, diğer birçok Akdeniz beldesinden ayrı bir özelliğe sahiptir. Buzul çağı deniz seviyesinde düşüş meydana getirmiş, nehirlerin şu andaki deniz yüzeyinden 50 m aşağısında vadiler açılmasına neden olmuştur. Sıcak hava bundan 8000 sene önce deniz seviyesini yükseltmiş ve kıyı ovalarının tuzlu suyla dolmasına neden olmuştur (Belek Kıyı Yönetim Planı 1996).

Belek sahili, kıyı şeridine özgü geniş kumul kuşağı sayesinde denizin ve rüzgarın etkisinden korunmaktadır. Kıyıdaki Doğu-Batı akımının sonucu olarak dereler, tortularını kıyı oklarına bırakırlar. Bu faydalı süreç, Belek'in kumsallarını tortularla besler ve deniz yüzünden gerçekleşen erozyonu önler. Son derece dar olan, gelgit çizgisi tarafından belirlenen kıyı şeridi, şu anda erozyon ve taşıma arasında dengededir.

Güçlü deniz akıntısı, kumsal ve kumulların ilk çizgileri arasında bulunan Beşgöz ve Acısu gibi küçük derelerin akışını etkiler. Kum kaymaları, yağmacıların kolay giremediği, sakin kumsallar sağladığı için, deniz kaplumbağaları için üreme alanı kabul edilirler. Acısu Deresi kıyı oku, hem deniz kaplumbağaları için önemli bir üreme alanıdır hem de, çok sayıda otelin arasında olması açısından önemlidir (Belek Kıyı Yönetim Planı 1996).

- **Toprak ve su özellikleri**

Belek kıyı bölgesinde toprak, genelde kumlu veya killidir. Yaklaşık 6000 yıl önce kıyı lagünleri şimdi fosilleşmiş olan, iki daha eski kumul kuşağı tarafından denize ayrılmıştır (Belek Kıyı Yönetim Planı 1996).

- **Doğal yaşam ortamları bitki örtüsü ve fauna**

Dar bir alanı kapsamasına rağmen, çalışma alanında bulunan doğal yaşam ortamı çeşitliliği bir hayli fazladır.

- **Ormanlar**, kumulları kaplar ve en geniş bitki örtüsünü oluşturur. Çam ağaçları, temel olarak, Akdeniz fıstık çamı, kumul erozyonunu önlemek için 75-100 sene önce dikilmiştir (Şekil 4.2) (Wager 1992). Her ne kadar yapay olsa da ve yöresel çam türleri, ayırt edilmemiş ise de, fıstık çamının yöresel bir tür olduğu kabul edilmektedir. Daha sonra, *Pinus pinea* ve *Pinus pinaster* gibi çam ağacı türleri ve son olarak da, *Eucalyptus camaldulensis*, odun elde etmek için kesilmiştir. Erozyonu önlemek için, kumul yamaçlarını kaplayan ormanlar, yok edilmemiştir.

- Böylece, şimdi ağaçların altında yetişen, *Myrtus communis* ve *Arbutus unedo* gibi, yerli Akdeniz çalılarının bulunduğu, olgun *Pinus pinea* ormanları bulunmaktadır. Bu ormanlar, çiçek ve fauna açısından en zenginidir. En güzel ve tipik kırlar buradadır. Aynı zamanda, çok kırılgan olan toprak örtüsünün kaymasını önler (Belek Kıyı Yönetim Planı 1996).
- **Maki Bitki Örtüsü** (tipik Akdeniz sahil çalısı): Bölgede bulunur ama çok zarar görmüştür. Şu anda özgün maki alanları, ya turizm amaçlı olarak değiştirilmiş ya da, yerlerine yöresel olmayan Kıbrıs akasyası (*Accacia cyanopylla*) dikilmiştir (Belek Kıyı Yönetim Planı 1996).
- Belek'in doğal ortamlarının çeşitliliği, çiçeklerinin zenginliğine dayanır. Belek'te 58 aile, 118 tür, 16 alt tür tanımlanmıştır. En zengin çiçek türleri, kumul bitki örtüsünde (27 ailenin 51 türü) ve fıstık çamı ormanlarında (31 ailenin 51 türü) bulunur. Kuzey Kıbrıs, Rodos ve Karpatos adalarında, biocoğrafik akrabalıklar bulunmuştur. Buna ek olarak, Güney Türkiye ve Kuzey Kıbrıs için 6 yöresel tür tanımlanmıştır. 1995'de Belek'te daha önce söz edilmeyen 40 bitki türü bulunmuştur aynı zamanda 28 botanik aileden 48 egzotik türün listesi yapılmıştır (Belek Kıyı Yönetim Planı 1996).

Avrupa'nın tamamında 12.000 civarında, Türkiye'de ise 10.000 civarında bitki türü bulunmaktadır. Antalya ve çevresi, keşfedilmemiş bir bitki cenneti olarak anılmaktadır. Akdeniz Bölgesi'nde yetişen 600 "Endemik" (Dünyada sadece belirli bir bölgede yetişen) bitki türünün, 500'ünün Antalya ve çevresinde yetiştiği, ayrıca yapılan botanik araştırmalarda, Belek'te 118'den fazla değerli bitki türünün bulunduğu ve 40'tan fazlasının Belek'e has olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca varolan 6 bitki türünün (örnek olarak Serik Armut'u gösterilebilir), dünyada sadece Antalya'da yetiştiği görülmüştür (Belek Turizm Merkezi 2004).

Şekil 4.2 Akdeniz fıstık çamı (Betuyab 2007)

Çevreci bakış açısından en önemli bitki türleri, erozyonu önleyen sahil bitkileri (*Ammophila arenaria*, *Otanthus maritimus* ve *Euphorbia paralias*), kumul bitkileri ve dere kenarlarındaki *Phragmites australis*'dir. Sazlar, kıyı okularının içlerinde, kış aylarındaki yüksek su seviyesinin göstergesi olarak, 15 m'ye kadar uzarlar (Belek Kıyı Yönetim Planı 1996).

Belek'teki en kritik yerleşimler

- Kumsallar-özellikle kıyı okları
- Kumullar-özellikle yaşlı ormanlar
- Tatlı su kaynakları-özellikle Acısu Deresi
- Nehir kıyıları-özellikle sazlık alanlardır (Belek Kıyı Yönetim Planı 1996).

4.1.2.3 Belek Bölgesinde doğal yaşam

Yoğun nüfuslu bir bölgede yer aldığı için, Belek'in karadaki doğal yaşamı, insan topluluklarına ve kısmen küçük alanlara uyum sağlayabilen türlerle sınırlanmıştır. Tanımlanabilen omurgalıların toplamı 200 türü bulur. Ancak bunların çok azı Belek'te

görülmektedir. Yerli(1995) 38 tanımlanabilir memeli, 88 kuş, 31 sürüngen, 5 amfibi (çift yaşamlılar), 38 balık ve 51 dikkate değer omurgasız türünün listesi yapılmıştır. Tilkiler, gelincikler, sincaplar ve kirpiller gibi sadece sıradan memeliler Belek sahil yerleşimindeki alana yayılmışlardır. Davies (1995) en az 12'si ekonomik amaçlı olan (avlanma, doğadan toplama, vb) 52 kuş türüne rastlanmıştır (Belek Kıyı Yönetim Planı 1996). Kuş gözlemciliği (Ornitoloji) açısından, en iyi bölgelerden olan Belek'te, pek çok kuş kışlayıp üremektedir (Belek Turizm Merkezi 2004). Ayrıca, az bulunan bukalemunlar gibi sürüngenler, deniz kaplumbağaları, kara kaplumbağaları, tatlı su kaplumbağaları, koruma ve eğitim amaçlı olarak çok ilgi çekicidir (Belek Kıyı Yönetim Planı 1996).

Belek'teki tüm hayvanlar arasında denizkaplumbağaları, uluslararası önemi nedeniyle en dikkate değer olandır (Şekil 4.3). Doğal Hayatı Koruma Derneği ve Dünya Doğayı Koruma Vakfı (WWF), tüm dünyada tehdit altında bulunan *Caretta caretta* deniz kaplumbağaları açısından, Belek sahilinin önemine dikkati çekmişlerdir. 95 milyon yıldır var olan denizkaplumbağaları balıkçılık, insanların yuvalarını tahrip etmesi ve üredikleri sahillerdeki turizm gelişiminden kaynaklanan büyük değişiklikler yüzünden yok olmaya başlamışlardır. Şu anda *Caretta caretta*'lar, yalnızca Yunan adaları, Kıbrıs, Mısır ve Güney Türkiye'de bir avuç kumsalda üreyebilmektedir. Denizkaplumbağalarının, Belek'te yuva yapıyor olması, Belek'in doğasının eşsiz olduğunun kanıtıdır. Böylece, uluslararası çevre işbirliği çabaları gibi gelecek turizminin yararlanacağı kaynakların korunması savının da temsilcisidir (Belek Kıyı Yönetim Planı 1996). Turizmin, denizkaplumbağaları üzerindeki olumsuz etkileri, çevreye duyarlı yaklaşımlar ile minimuma indirilebilir. Turistik tesislerin denizkaplumbağalarının yuvalarına yakın bölgelere kurulmasına izin verilmemeli, sahil ışıklandırılmalarının bu hayvanları rahatsız etmesi engellenmelidir. Yumurtlama döneminde ise Aynı zamanda, denizkaplumbağaları nadir türler olduğu için, turistik açıdan Akdeniz'i çekici kılmaktadırlar.

Şekil 4.3 Belek Bölgesindeki deniz kaplumbağaları (Betuyab 2007)

4.1.2.4 Belek bölgesi ile ilgili mevcut planlar ve altyapı

Belek bölgesi ile ilgili mevcut planlar ve altyapıyı incelemek için turizm yatırım alanları, geleneksel sosyal figürler ve kurumlar, Belek Turizm Yatırımcıları Birliği (BETUYAB), turizm ve görsel estetik, turizm ile eğitim, çevre bilinci ve yerel katılımın ilişkisi ayrı ayrı incelenmiştir.

- **Turizm yatırım alanları**

Belek kumsalları, yıllardır küçük çaplı turizm amacıyla kullanılmıştır. Kumsal boyunca yöredeki aileler tarafından yapılan geçici yapılar (barakalar) turizm hareketi başlamadan kaldırılmıştır. Turizm Yatırım Planı, 1986 yılında, Turizm Bakanlığı tarafından hazırlanıp, Bayındırlık Bakanlığı'nın hazırladığı Doğu Antalya Master Planı'yla (1:25.000 ölçekli) onaylanmıştır.

Turistik kullanıma tahsis edilen ilk topraklar, 1986 yılında Serik Belediyesi tarafından belirlenmiştir. Turizm yatırım çalışmaları da bu tarihte başlamıştır. Uluslararası turizm yatırımları için izinler 1987 yılında çıkmıştır. Böylelikle, 1989 yılında Turizm Bakanlığı tarafından 49 yıllığına kiraya verilen toprak tahsil edilmeye başlamıştır. Otel inşaatları 1990 yılında başlamış, 1995 yılında 15.000 yataklı, 18 otel hizmete açılmıştır (Belek Kıyı Yönetim Planı 1996).

Belek'teki 50 km'lik bir alan içinde doğal yürüyüş yolları, kuş gözlemleme, yerel pazarların gezilmesi, yöre yemeklerinin tadılması, rafting ve Toroslara yürüyüş olanakları bulunmaktadır (Belek Kıyı Yönetim Planı 1996).

- **Sosyal figürler**

Yöre halkının büyük bir bölümü geleneksel faaliyetlerini sürdürmektedir. Yöre halkının çoğunluğu çiftçi olup, kendi topraklarının sahibidir ve ek olarak balıkçılık yapmaktadırlar. Çiftçiler, ürünlerini otellere satamadıkları için, turizmin kendilerine bir yarar sağlamadığını düşünmektedirler. Çoğunluğu okul öğretmenleri olan eğitimciler, çevreye duyarlıdırlar ve eğitim programının yabancı dil, turizm ve çevre konularını içermesi gerektiğini savunan grubu oluşturmaktadır. Genelde çalışmayan bölge kadınları, çöplerin toplanmaması, yoğun trafiğin sebep olduğu toz ve sivrisineklerin çoğalması gibi yerel çevre problemlerinin farkındadırlar. Kadınlar, sağlık hizmetlerinin yetersiz oluşu ve kumsala geçişin otel sahipleri tarafından sınırlandırıldığından şikayet etmektedirler. Turizm tesislerinin yapımında ve ilgili işletmelerde çalışmak amacı ile bölge dışından sezonluk işçiler gelmektedir. Turistler ise, özellikle yaz aylarında daha yoğun olmak üzere tüm yıl boyunca bölgeye gelmektedir.

- **Belek Turizm Yatırımcıları Birliği (BETUYAB)**

BETUYAB, Turizm Bakanlığı'nın yönlendirmesiyle, 1990 senesinde, kar amacı gütmeyen bir anonim şirket olarak kurulmuştur. Fon bulma ve turizm yatırımları için gerekli altyapının kurulmasını sağlama amacıyla olan bir anonim şirket statüsündedir. Aynı zamanda, uluslararası tesislerdeki standartları tutturmak amacıyla, ortaya konan kriterlerin uygulanması için çalışmaktadır.

BETUYAB, Belek'te "çevreye saygılı" bir turizm politikası hedeflemiştir. Bu durum, uluslararası çevrelerce de önemsenmiş, 1995-1996 yıllarında, Dünya Bankası Doğal Hayatı Koruma Derneği ve ilgili kurumların desteği ile Belek Kıyı Yönetim Planı hazırlanmıştır. Bu plan ile doğal ve kültürel çevrenin korunması ve geliştirilmesi amaçlanmıştır. Doğal çevrenin korunması, altyapı çalışmaları, Belek'in otellerin tanıtılması ve sivrisinek mücadelesi gibi faaliyetleri vardır (Belek Turizm Merkezi 2004).

Otellerin yapım aşamasında, çevreye çok ağır zararlar verilse de Birlik, turistlerin talebi doğrultusunda çevre koruma ve temizliği unsurlarını daha fazla dikkate almaktadır.

Turizm yatırım alanındaki güvenlik ve özel altyapı hizmetleri, turizm yatırımcıları tarafından sağlanmaktadır. Birliğin yapısı, oluşumu ve görevi, yöre halkına uzak olup, olumsuz tepkilere neden olmaktadır (Belek Kıyı Yönetim Planı 1996).

- **Turizm ve görsel estetik**

Açık hava estetiği turizm endüstrisi için en temel olgudur. Kumsalın belli bölgelerindeki yoğun yapılaşma, yan yana dizilmiş ikinci konutlar, şehirleşme ve turistik tabelaların hızla artması, olumsuz özellikler arasında yer almaktadır (Belek Kıyı Yönetim Planı 1996).

- **Turizm ile eğitim, çevre bilinci ve yerel katılımın ilişkisi**

Bölgede, eğitilmiş ve kalifiye işgücü az bulunduğu için, bireyler tarım alanında kalmakta, ya da köy ekonomisiyle ilgili işlerde çalışmaktadır. Genellikle, rehberler ve otellerde çalışan animatörler, turistik etkinlikler ve farklı eğlence seçenekleri konusunda yeterli çevresel donanıma sahip değildirler. Yapılan anketler, yöre halkının bazı kesimlerinin, özellikle çiftçi ve balıkçıların ve sosyal grup olarak da kadın ve öğretmenlerin çevre konusunda duyarlı olduğunu göstermektedir. Ancak, yerel katılımdaki sorunlar, bölgede dengeli, daha cazip ve tümünden gelişim şansını sınırlamaktadır (Belek Kıyı Yönetim Planı 1996).

4.1.2.5 Belek bölgesi için hedefler

Belek Bölgesi için saptanan hedefler arasında eğlence alanlarının çevreye olumsuz etkilerinin azaltılmasına ve Belek'in uluslararası imajının nitelikli bir turistik belde olarak güçlendirilmesine özellikle dikkat edilmektedir.

- **Eğlence alanlarının çevreye olumsuz etkilerinin azaltılması**

- Konaklama tesisleri ve otel inşaatlarını kontrol altında tutarak, turist yığılmasından kaçınılmasını,
- Doğal görünümün korunması ve inşaat kılavuzunun izlenmesini,
- Eğlence etkinlikleri düzenlenerek, açık eğlence alanları ile halka alternatif aktivite seçenekleri sunularak, yaz aylarında kumsallardaki yoğunluğun azaltılmasını,
- Aksu Deresi'nin ağzında ve sahil bölgesinde düzenli bir tatil alanının kurulmasını,
- Kumsallarda motorlu taşıtların, nehirlerde ve kıyılarda sürat teknelerinin yasaklanmasını,
- Yangınların önlenmesi ve kontrol altına alınmasını kapsamaktadır.

Önemli doğal yaşam alanlarına geçişlerin kontrol altında tutulması ve Acısu Deresi üzerine köprü yapımına izin verilmemesi (Belek Kıyı Yönetim Planı 1996).

- **Belek'in uluslararası imajının nitelikli bir turistik belde olarak güçlendirilmesi**

- Bölgenin doğal yapısının ve peyzajının korunması,
- Turizm anlayışının, çevresel ve kültürel etkinlikleri kapsayacak şekilde çeşitlendirilmesi,
- Denizkaplumbağalarının bölgenin uluslararası çekiciliğini artırmasının sağlanması,
- Turist grafiğinin düzeyinin yükseltilmesi,
- Aşırı yapılaşma, turistik yığılma ve su kirliliğinin önlenmesi
- Bisiklete binmek, atık dönüşümü, doğa yürüyüşleri gibi çevreye saygılı etkinliklerin özendirilmesi
- Turistlere, çevreyle ilgili bilgi sağlanması, otel personeli ve tur rehberlerinin, eğitim düzeyinin yükseltilmesi,
- Yabancı tur operatörlerine, Belek'in doğal çevresi ve özellikleri hakkında bilgi verilmesi,

- Yerel yemekleri, el işlerini ve mimari tarzları ön plana çıkararak, geleneksel yapının sergilenmesi (Belek Kıyı Yönetim Planı 1996) sağlanmaya çalışılmaktadır.

4.1.2.6 Yönetmelikler

Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın 1996'da yayınladığı Belek Kıyı Yönetim Planı kıyı kullanımı, otel bölgelerinde uygulanması gereken kuralları ve denizkaplumbağlarının korunması için yapılacakları kapsamaktadır.

- **Kıyı kullanımı**

- Kumsaldaki motorlu araçlar ve yeşil alanlar, kıyı ve derelerdeki sürat tekneleri denetleme ve idari amaçlar dışında yasaklanmalıdır.
- Kum çıkarımını yasaklayan kanunlar uygulanmalıdır.
- Kumsal temizleme makinaları, yumurtlama döneminde kullanılmamalı, eğer bu işlem her gün yapılıyorsa, kumsal elle temizlenmelidir.
- Kıyı şeridinden 30m açıktan sınır çizilmelidir.
- Denizkaplumbağalarının yumurtlama döneminde, köpekler kumsaldan uzak tutulmalıdır.
- Güvenlik amacıyla kırmızı, sadece yumurtlama döneminde (Mayıs-Ekim) beyaz acil ışığının kullanımı sağlanmalıdır.
- Yumurtlama döneminde, kesin koruma altındaki kumsallar sadece 08:00-20:00 saatleri arasında serbest olmalıdır (Belek Kıyı Yönetim Planı 1996).

- **Otel bölgeleri**

- Kumsala yapılan hizmetler, kıyı şeridinin 30m öncesinde sınırlandırılmalıdır.
- Bahçe müstemilatı ve hizmet binaları, kıyı şeridinden 50m içeriye ve yüksek bir platform üzerine inşa edilmeli, ışıklandırma loş olmalı ve doğal bitki yapısının üzerinde olmalıdır.

- Deniz kıyısı ve kıyı okunun altındaki Acısu Dere kıyısı boyunca ışıklar, loşlaştırılmalıdır. Bu uygulama, bina, bahçe, patika, park yeri, yüzen yapılar ve güvenlik ışıklandırması için de, geçerli olmalıdır.
  - Otel alanlarında, sulama amacıyla kıyı kuyularından su çekilmemeli, fazla su isteyen egzotik bahçe bitkilerinden kaçınılmalıdır (Belek Kıyı Yönetim Planı 1996).
- **Denizkaplumbağaları korumasında belek otelleri ile işbirliği**
    - Işık Perdelemesi: Otellerin önündeki kumsallardan görünen tüm ışıklar, kesin koruma altındaki alanlara binalardan yansıyan ışıklar söndürülmeli ya da, perdelenmelidir.
    - Güvenlik Işıkları:Düşük voltajlı ışıklar kullanılmalı, ışıkların yönü kumsala çevrilmemelidir. Denizkaplumbağalarının yumurtadan çıkma döneminde (Ağustos-Eylül) ışıkların söndürülmesi gerekebilir.
    - Kumsal Işıkları:Kumsaldaki bar ve iskele ışıkları, yuvalama dönemlerinde söndürülmelidir.
    - Bahçe Işıkları: Kumsaldan en fazla 1m yükseklikte olmalıdır. Çalılıklarla gizlenmelidir. Ağaçlar, ışıklandırılmamalıdır. Tenis kortlarının ışıkları söndürülmeli, ya da bitkilerle gizlenmelidir. Parlak reklam panoları, kullanılmamalıdır. Bahçenin ön kısmına, bir sıra ağaç dikilmelidir.
    - Otel Işıkları:Restoranların kumsala bakan pencerelerinde, gece kalın perde kullanılmalıdır. Denize ya da, ÖÇKA'na bakan oda pencerelerinde, kalın perde kullanılmalıdır. Oda ışıkları, kumsal ve ÖÇKA'ndan başka tarafa çevrilmelidir. Işığın karşı duvarı, koyu renge boyanmalıdır.
    - Disko Işıkları: Disko, sık bitkilerin ve ağaçların arkasına gizlenmelidir.Mavi ve beyaz ışıklar, gizlenmelidir. Gökyüzüne yansıtılan lazer ışıkları, kullanılmamalıdır.
    - Hareketli Işıklar: Geçiş yollarının ve otoparkların ışıklarının, kumsaldan görünmesine izin verilmemelidir.Kumsalda, el feneri ile dolaşılmamalıdır.
    - Kumsalda ya da kumullarda, kamp ateşi yakılmamalıdır.Yuvalama döneminde, havai fişek atılmamalıdır (Belek Kıyı Yönetim Planı 1996).

4.1.3 Belek Bölgesinde yer alan turistik tesisler

Belek Bölgesinde yer alan turistik tesisler arasında konaklama tesisleri ve golf kulüpleri ayrı bir önem taşımaktadır.

4.1.3.1 Konaklama tesisleri

Belek Bölgesi beş bölgeden oluşmaktadır: Üç Kum, Taşlıburun, İskele, İeribaşı ve Acısı Mevkileri (Şekil 4.4). Bu bölgede yer alan turistik tesisler buldukları mevkiye göre gruplandırılmış ve Çizelge 4.7’de verilmiştir.

Şekil 4.4 Belek bölgesinde yer alan mevkiiler (Betuyab 2007)

Çizelge 4.7. Belek Bölgesinde yer alan turistik tesislerin bölgedeki mevkilere göre dağılımı

Üçkum Tepesi Mevkii	Taşlıburun Mevkii	İskele Mevkii	İeribaşı Mevkii	Acısu Mevkii
1 Club Asteria	12 Hotel Sun Zeynep	21 Cornelia Golf Club	32 Hotel Sillyum	43 Gloria Golf Resort
2 Club Megasaray	13 Justiniano Club Varuna	22 Susesi Deluxe & Spa	33 Cornelia Deluxe Resort	44 Xanadu Resort Hotel
3 Adora Golf Resort Hotel	14 Altis Golf Resort Hotel	23 Ela Quality Resort	34 Papillon Ayscha	45 Robinson Club Nobilis
4 Tatbeach Golf Hotel	15 Papillon Belvil	24 Magic Life Water World	35 Pine Beach Club	46 Gloria Serenity
5 IC Hotels Santai	16 Asteria Bellis Hotel	25 Belconti Resort Hotel	36 Maritim Pine Beach Resort	
6 Magic Life Sirene Imperial	17 Attaleia Holiday Village	26 Limak Arcadia Golf & Sport Resort Hotel	37 Limak Atlantis Hotels & Resorts	
7 Sirene Golf Hotel	18 Calista Luxury Hotel	27 Grida Village	38 Gloria Verde Resort & SPA	
8 The Dome Golf & Spa Resort	19 Silence Hotel & Spa	28 Club Alibey Belek	39 Papillon Zeugma	
9 Kaya Select Hotel	20 Carya Golf Club	29 Spice Hotel & Spa	40 Rixos Hotel Premium Belek	
10 Kaya Belek Hotel		30 Adam & Eve Hotel	41 Club Voyage Cesar's	
11 Planlama safhasında		31 Papillon Golf Resort	42 Letoonia Golf Resort Hotel	
		ETS Club Voyage Belek-Select		

4.1.3.2 Golf klüpleri

Uluslararası standartlara sahip golf kulüplerinin hizmet verdiği Belek, deniz ve ormanla bütünleşen muhteşem doğasını, golf sporunun dinginliği ile buluşturmaktadır (Şekil 4.5). İklim şartları golf sporunun yıl boyunca yapılmasına olanak vermektedir. Bölgede etkin olan beş golf klübü

- Tat Golf Club
- Gloria Golf Club
- National Golf Club
- Robinson Golf Club Nobils
- Antalya Golf Club

Ayrıca altı adet golf klübü daha planlama safhasındadır.

Şekil 4.5 Belek Bölgesindeki Golf Klübünden bir görüntü (Betuyab 2008)

4.1.4 Belek Bölgesinde yer alan turistik tesislere örnekler

Belek Bölgesinde yer alan turistik tesisler arasından doğrultusunda son yıllarda hizmete girmiş ve tasarımları ile dikkati çekmiş yedi tanesi örnek grubunu oluşturmaktadır. Bu oteller

- Club Alibey Belek
- Ela Quality Resort
- Susesi Deluxe & Spa
- Rixos Hotel Premium Belek
- Club Voyage Belek-Select
- Spice Hotel & Spa
- Grida Village' dir.

4.1.4.1 Club Alibey Belek

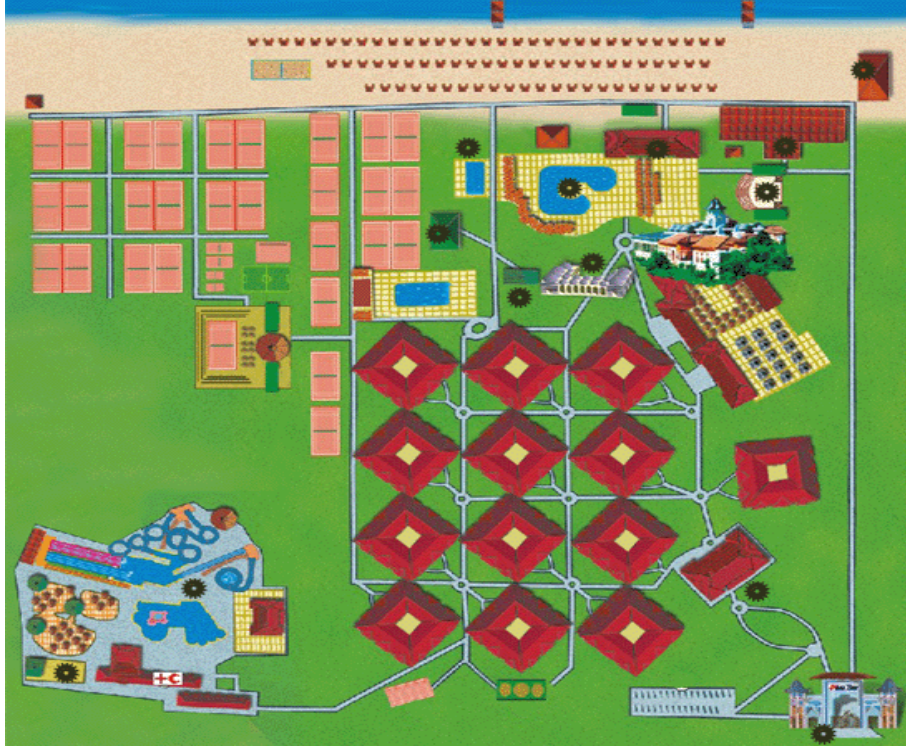
Konum ve ulaşım

130.000 m² lik bir alan üzerinde kurulmuş olan Club Alibey Aquapark, Belek'te, İskele Mevkii'nde yer almaktadır. Birinci sınıf tatil köyü olarak planlanan tesis, Belek Köyüne 1 km, Antalya'ya ise 35km mesafededir.

Tesis

425 oda ve 850 yatak olarak hizmet veren tesiste, yatma birimleri, gridal bir düzen içerisinde yerleştirilmiştir (Şekil 4.6). Tesisin ana girişi, kompleksin kuzeybatısından gerçekleştirilmiştir. Girişin doğusunda otoparklar, karşısında ise resepsiyon ve idare yapısı yer almaktadır. Resepsiyondan ulaşılan yatak üniteleri, üç katlı, 13 adet olan misafir konaklarında yer almakta olup, geleneksel ahşap ve seramik kombinasyonu ile inşa edilmiştir.

Çoğunlukla, çok katlı otel yapılarının oluşturduğu Belek'teki turizm tesislerine karşı, Club Alibey'de, alçak kitlelerin yapısal ve bitkisel peyzajla bütünleşmesi sağlanarak, doğal, dengeli, insan ölçeğinde mekanlar oluşturulmuştur. Club Alibey'in insan ölçeğinde düzenlenen mekanları, turistlere, kendilerini rahat hissedebilecekleri bir atmosfer sağlamaktadır.

Şekil 4.6 Club Alibey Belek yerleşim planı (www.club-alibey.com 2008)

Rekreasyonel fasilite ve aktiviteler

Restoran, bar, açık ve kapalı disko, hamam, mini club gibi sosyal aktiviteler, yatma ünitelerinin önünde, deniz kıyısında yerleştirilmiştir. Tesisin güneyinde, 200m uzunluğunda kum ve çakıl karışımından oluşan bir plaj bulunmaktadır (Şekil 4.7).

Şekil 4.7 Club Alibey Belek'in kumsalı (www.club-alibey.com 2008)

Tesisin en büyük özelliklerinden bir tanesi de spor klübünün olmasıdır. Tesiste, Akdeniz'in en büyük tenis kampı (Alman pct tenis okulu), 35 adet toprak zeminli tenis kortu ile hizmet vermektedir. Tesisin doğusunda tenis kortları, arka kısmında ise, aquapark yer almaktadır. Tesisin kulüp kısmı, 1997 tarihinde işletmeye açılmış olup, aquapark bölümü ise, 1999'da hizmete girmiştir. Aquaparkın çocuklara sunmuş olduğu çeşitli eğlence alanları, kaydıraklar, oyun havuzu, özel bebek kum havuzu ve oyun alanları gibi rekreasyonel aktiviteler, tesise özellik kazandırmaktadır (Şekil 4.8-4.9). 15.000 m² lik ayrı bir alana kurulmuş olan aquaparkın dışında, ana havuz, çocuk havuzu ve sessiz havuz gibi hem görsel, hem de, fonksiyonel su elemanları kullanılmıştır.

Şekil 4.8 Club Alibey Aquapark (www.club-alibey.com 2008)

Şekil 4.9 Club Alibey Aquapark'tan bir görüntü (www.club-alibey.com 2008)

Peyzaj Tasarımı:

Tesisin ilk aşamasındaki peyzaj tasarımı çalışmaları, mal sahibi tarafından yürütülmüştür. Ancak, daha sonra aquaparkın yapımı aşamasında, peyzaj mimarı Tülay Tosun'un çalışmaları başlamıştır. Peyzaj mimarı Tülay Tosun, tasarımı gerçekleştirmenin yanı sıra, hem uygulamış, hem de kontrollük ve danışmanlık hizmetlerini yürütmüştür.

Peyzaj tasarımında, mevcut dokuyu korumak, en önemli kriter olmuştur. Tasarım çalışmaları, önce mevcut durum incelemesi, fotoğraf, dia, video çekimleri ile başlamış; mekana ait skeç, çizimler, kesit ve perspektifler hazırlanmış ve uygulamaya konulmuştur (Şekil 4.10-4.11).

Şekil 4.10 Club Alibey Aquapark'ın planı (Tasarım yayın grubu 2002)

Şekil 4.11 Club Alibey Aquapark'ın skeçi (Tasarım yayın grubu 2002)

Peyzaj tasarımında, doğada var olan ayırt edici özellikleri vurgulamak, önemli bir yaklaşımdır. Club Alibey Aquaparkta bu konuya özen gösterilerek, doğada var olan, yörenin ayırt edici, bitki örtüsünü oluşturan fıstık çamları kullanılmıştır (Şekil 4.12-4.13). Böylece geliştirilen tasarımla, Belek yöresinin doğal bitki örtüsü, özellikle fıstık çamları, önemli ölçüde korunmuş ve ön plana çıkarılmıştır.

Şekil 4.12 Korunan fıstık çamları (www.club-alibey.com 2008)

Şekil 4.13 Aquapark ve Korunan fıstık çamları (www.club-alibey.com 2008)

Yapısal peyzaj tasarımı

Club Alibey Belek'te yaya yollarının kesişim noktalarındaki çeşmeler ve bitkisel elemanlar ile, tüm sanat dallarında kullanılan sıralama ve tekrar oluşturulmuştur (Şekil 4.14-4.15).

Şekil 4.14 Club Alibey Belek'in yaya yolları (Orijinal 2008)

Şekil 4.15 Yaya yolundan bir görüntü (Orijinal 2008)

Aquapark'taki kaydırakların oluşturduğu kot farklılıklarının yapay kaya kullanımı ile özel bir kimlik kazanması ve farklı özellikte ortamlar yaratılması, kaydırakların yarattığı yükseklikler altında, yapay kayalarla mağara ve tünel yaratılması, peyzaj tasarımında yapay kaya kullanımının başarılı uygulamalarındandır (Şekil 4.16). Ayrıca, yapay kayaların çiçekliklerle birleştirilmesi ile, havuz çevresinde görsel estetiğin öne geçtiği, insanları yönlendirmek ve gerekli yerlerde havuza geçişi önlemek gibi işlevleri de içeren, tasarım ve uygulamalar da yer almaktadır.

Şekil 4.16 Club Alibey Aquapark'taki yapay kaya tasarımları (Tasarım yayın grubu 2002)

Düşme havuzu ile aktivite havuzu üzerinde yer alan, seyir ve geçiş amaçlı iki adet köprü ise, aynı şekilde yapay kaya uygulamasının başarılı örneklerindedir. Kayalarda kullanılan renk ve doku, ortam ve çevreyle son derece uyumludur (Şekil 4.17-4.19).

Şekil 4.17 Aquapark (Orijinal 2008)

Şekil 4.18 Aquapark (Orijinal 2008)

Şekil 4.19 Korunan fıstık çamları (Orijinal 2008)

Tesis genelinde, engelliler için standartlara uygun olarak yapılan tasarımlar başarılıdır.

Bitkisel peyzaj tasarımı

Bitkisel peyzaj tasarımında özellikle, Akdeniz Bölgesinin doğal bitki türlerine yer verilerek, tüm tesiste turistlere, Akdeniz peyzajı hissettirilmeye çalışılmıştır. Kullanılan bitkisel elemanlar ile, turistlere rahatlayabilecekleri ve mutlu olabilecekleri bir ortam sağlanmıştır. Yörenin spesifik, iklimsel, çevresel veri ve özellikleri değerlendirilerek peyzaj tasarımı yapılmıştır. Tropik vurgusu olan hurma ağaçları ve palmiye türleri kullanılarak, turistlerin, tatil atmosferini yoğun olarak hissetmeleri hedeflenmiştir (Şekil 4.20-4.21). Tesiste genel olarak, yumuşak ve pastel renkler kullanılmış, bitkisel tasarım ile gölge mekanlar yaratılmıştır.

Şekil 4.20 Club Alibey Belek'in bahçesinden bir görüntü (Orijinal 2008)

Şekil 4.21 Club Alibey Belek'in bahçesi (Orijinal 2008)

Tesisin batısında yer alan yol aksı, plaj ve denize doğrudan ulaşmaktadır. Yol boyunca yerleştirilen hurma ağaçları gölge sağlamaktadır (Şekil 4.22-4.23).

Şekil 4.22 Tesisin batısında yer alan yaya yolu (www.club-alibey.com 2008)

Şekil 4.23 Tesisin batısındaki yaya yolu (Orijinal 2008)

Club Alibey'in girişindeki bitkisel tasarıma bakıldığında zaman, çarpıcı renkler, gösteriye yönelik atraksiyonlar kullanılmamıştır ama, hurma ağaçları ve palmye türleri kullanılarak, tesise gelen turistlere, tatil atmosferini hissettirmektedir (Şekil 4.24).

Şekil 4.24 Club Alibey'in girişindeki bitkisel tasarım (Orijinal 2008)

Club Alibey'in otoparkında, düzgün gövde yapan ve sürekli gölge oluşturan ağaçlar kullanılmıştır (Şekil 4.25).

Şekil 4.25 Club Alibey Belek'in otopark alanı (Orijinal 2008)

4.1.4.2 Ela Quality Resort

Konum ve ulaşım

110.000 m² lik bir alan üzerine kurulmuş olan Ela Quality Resort Hotel, Belek'te, İskele Mevkii'nde yer almaktadır. Beş yıldızlı otel olarak planlanan tesis, Belek köyüne 2 km, Antalya'ya ise, 5 km mesafededir.

Tesis

Tesis'te, değişik talepleri karşılayabilecek ve çeşitli misafir gruplarının isteklerine cevap verebilecek, alternatifli oda tipleri düzenlenmiştir.

Geleneksel Osmanlı mimarisi ile modern mimarinin harmanlandığı tesis'te, ana bina, iki bloktan oluşmakta olup, merkezinin üstünde toplantı salonlarının, alt katta ise, spa gibi ünitelerin yer aldığı, üçüncü bir blok yer almaktadır. Yatak sayısının büyük bir kısmı, bu bloklarda planlanmıştır.

Tesisteki havuzun kenarında yer alan göl evleri, iki katlı olarak inşa edilmiş olup, 80 adet daireden oluşmaktadır. Göl evlerinin misafir odalarının önündeki özel teraslardan, doğrudan havuza girilebilmektedir. Göl evlerinin dışında, havuz ortasında yer alan adacık üzerinde de, Beach Suitleri düzenlenmiştir. Tesis, 9 adet aile villaları ve lüks villalar ile birlikte toplam, 1450 yatak kapasitelidir.

Rekreasyonel fasilite ve aktiviteler

Hizmetler yönünden oldukça zengin olan tesis, yılın 12 ayı çalışmayı hedeflemektedir. Açık ve kapalı alanlarıyla hizmet veren ana restoranın dışında, dünya mutfaklarından örnekler sunan 8 adet A la Carte restoran, 6 bar, 2 snack bar ile, konuklara gerek mekan, gerekse damak zevki yönünden değişik deneyimler sunmaktadır. Tesis içinde yer alan

çarşıda çeşitli mağazalar bulunmaktadır. Ayrıca, bay-bayan kuaförü, doktor, çamaşır, kuru temizleme, araç kiralama gibi olanaklar da, bütün 5 yıldızlı otellerde olduğu gibi bu tesiste de mevcuttur.

4000 m² lik bir alanda düzenlenmiş olan spa ve sağlık merkezinde, kapalı havuz, Türk Hamamı, sauna, masaj, jakuzi, cilt bakımı gibi aktiviteler bulunmaktadır. 1200 kişilik toplantı salonu, değişik kapasitelerde, çok amaçlı salonlara sahip tesisin, kongre oteli olarak da, kullanımına olanak sağlamaktadır. 250 m uzunluğunda olan kum plajı, aquapark, 3 ayrı kotta düzenlenmiş yüzme havuzları, tenis, voleybol, basketbol, mini futbol, plaj voleybolu gibi kara sporları ile su sporları, misafirlerin spor ihtiyaçlarına fazlasıyla cevap vermektedir.

Dünya Turizm Örgütü başkanının katıldığı bir organizasyonla, 2007 mayıs ayında açılan tesis, dünyanın önemli turizm gazete ve gazetecilerine ev sahipliği yapmıştır. Yaklaşık, 150 milyon dolar harcanan tesis, yaz aylarının dışında, kongre turizmi, golf turizmi ve özel tatil paketleriyle, yılın 12 ayı tam kapasite hizmet vermeyi hedeflemiştir.

Peyzaj Tasarımı:

Yapısal peyzaj tasarımı

Peyzaj mimarı Tülay Tosun, bu tesis'te de, su elemanına büyük önem vermiştir. Tesis girişinde yer alan, görsel bir etki yapan kademeli süs havuzları, Belek'in simgesi olan caretta kaplumbağa heykelcikleri ile bezenmiştir. Topoğrafyaya uyum sağlamış kademeli havuz, girişte odak noktası oluşturarak turistleri, tesise geldikleri anda etkilemektedir (Şekil 4.26).

Şekil 4.26 Ela Quality Otel'in girişi (Orijinal 2008)

Nizamiyenin yanındaki su elemanıya birlikte kullanılan canlı renkli bitkiler, su elemanını vurgulamışlardır. Canlı renkli bitkilerin su elemanıya oluşturduğu kompozisyon ilgi çekicidir. Aynı zamanda, renkli bitkilerin dizilişi ve su elemanının formu, birbirleriyle uyum halindedir ve bir bütünlük oluşturmuştur (Şekil 4.27).

Şekil 4.27 Ela Quality Otel'in girişindeki bitkisel tasarım (Orijinal 2008)

Tesiste, üç ayrı kademe ve kotta düzenlenen yüzme havuzları vardır. Üç ayrı kotta düzenlenen yüzme havuzları, tesisin aynı zamanda merkezidir. Yüzme havuzunun çevresinde, Endonezya'dan getirilen, hayvan figürlerinden oluşan heykellerle birlikte, yapay kayalara yer verilmiştir. Uzakdoğu ülkelerinden getirilen heykellerle ve kullanılan yapısal peyzaj elemanları ile, uzakdoğu konsepti hissettirilmiştir. Yüzme havuzlarının çevresinde kullanılan heykeller, tesisin genel peyzaj tasarımı ve uzakdoğu konsepti ile bütünlük sağlamıştır (Şekil 4.28-4.29).

Şekil 4.28 Ela Quality Oteli'nin havuz çevresi (Orijinal 2008)

Şekil 4.29 Ela Quality Oteli'nin yüzme havuzu (Orijinal 2008)

Ana restoranın terasını çevreleyen nilüfer havuzu, tesisin bahçesinde en çok turistlerin ilgisini çeken, peyzaj tasarımının odak noktasını oluşturan, mekana rahatlama ve dinginlik hissi veren bir elemandır. Nilüfer havuzu ve çevresinde kullanılan heykeller de, uzakdoğu konseptini vurgulamaktadır. Aynı zamanda, nilüfer havuzuyla ve çevresinde kullanılan yapısal peyzaj elemanları ile, peyzaj tasarımında, denge ve birlik oluşturulmuştur. Nilüfer havuzu, durgun su yüzeyiyle mekana rahatlama ve dinginlik hissi vermektedir. Çevresindeki objeleri yansıtmayla da, görsel açıdan oldukça etkileyicidir (Şekil 4.30-4.31).

Şekil 4.30 Nilüfer havuzundan görüntüler (Orijinal 2008)

Şekil 4.31 Nilüfer havuzu (Orijinal 2008)

Tesisin bahçesinde, oturma elemanlarının olduğu, mahremiyete olanak sağlayan mekanlar vardır. Bu mekanlarda kullanılan oturma elemanlarının büyük bir kısmı, Endonezya'dan getirilmiştir (Şekil 4.32).

Şekil 4.32 Ela Quality Oteli'nin oturma elemanları (Orijinal 2008)

Tesis genelinde gerek çim alanlarda, gerekse havuzlarda fiksiye olarak değerlendirilen heykellerin büyük çoğunluğu da, uzakdoğu ülkelerinden getirilmiştir (Şekil 4.33). Su ve heykellerin oluşturduğu kompozisyon, peyzaj tasarımında en çok ilgi çeken öğelerdir.

Şekil 4.33 Nilüfer havuzu çevresinde heykeller (Orijinal 2008)

Tesis genelinde, dış mekan aydınlatması olarak bahçe, yol, havuz ve bitki aydınlatmalarının dışında, led aydınlatma kullanılmıştır (Şekil 4.34).

Şekil 4.34 Ela Quality Oteli'nin gece görüntüsü (Orijinal 2008)

Bitkisel peyzaj tasarımı

Genelde bitkisel tasarımda, mevcut fıstık çamları korunmuştur ve bitkisel peyzaj tasarımında, ön plana çıkmıştır. Aynı zamanda, belirli yerlere yeni fıstık çamı dikimi de planlanmıştır (Şekil 4.35).

Şekil 4.35 Korunan fıstık çamları (Orijinal 2008)

Ancak, tasarım sırasında korunabilen fıstık çamlarının yanında, Belek bölgesinde yer alan endemik türlere yer verilmemiştir. Tesiste, Akdeniz bitkileri kullanılmıştır. Bitkisel tasarım ile tesis genelinde, insan mahremiyetine olanak sağlayan mekanlar oluşturulmuştur. Bu yaklaşım, gerek villaların birbirleriyle olan ilişkilerin koparılmasında, gerekse, geniş çim ve bahçe alanlarında mahremiyet ve özerklik sağlayan oturma düzenlerinde ortaya çıkmaktadır.

Tesiste farklı konseptlere sahip mekanlar, işlevlerine uygun olarak yaratılmıştır. Bu çalışmalarda bitkisel elemanların yanında, simgesel öğeler de kullanılmıştır. Örneğin, İtalyan restoranının önündeki bahçede, zeytin ağaçlarının çeşitli renklere sardunyalarla birlikte kullanılması ve fıskiyeli heykellere yer verilmesi ile, bir İtalyan bahçesi yaratılmıştır.

Ege Restoranında kullanılan zeytin ve narenciye ağaçlarına karşı, Balık Restoranında, sadece simgesel olarak defne ağacı kullanılmıştır. Japon Restoranının önünde, Japon bahçesi tasarlanmış, Meksika Restoranının önünde ise, aloe vera, paşa kılıcı gibi bitkilere yer verilmiştir.

4.1.4.3 Susesi Deluxe & Spa

Konum ve ulaşım

Belek, İskele Mevkii'nde yer alan Susesi Deluxe & Spa, Belek merkeze 1 km, Antalya şehir merkezine ise, 40 km uzaklıktadır.

Tesis

Yaklaşık olarak, 90.000 m² bir alan üzerine kurulmuştur. Tesis'te ana kitle, çeşitli blokların ortada boşluk bırakacak şekilde, birbirine bağlanması ile oluşturulmuştur. Kollar şeklinde uzanan bloklarda katlar, teraslamalarla oluşturulmuş ve böylece 7-8 katlı yüksek kitlenin, hafifletilmesine çalışılmıştır.

Tesis, 640 oda ve 1550 yatak kapasitelidir. Ana blok'ta yer alan standart odaların, çeşitli büyüklük ve konfordaki suit dairelerin teraslamalarında yer alan aile odalarının dışında, Göl daireleri ve Vip villalar bulunmaktadır (Şekil 4.36).

Şekil 4.36 Susesi Oteli'nin göl evleri (Orijinal 2008)

Rekreasyonel fasilite ve aktiviteler

Aktivitelerin büyük bir kısmı, ana kitlede tasarlanmıştır. Ana restoran, 6 adet A la Carte restoran, 6 adet bar, bowling salonu, en büyüğü 2000 m², en küçüğü 40 m² olan 8 adet toplantı salonu, 3500 m²lik fuaye gibi, Belek'teki hemen hemen tüm tesislerde yer alan genel aktivite alanları, bazı farklılıklar göstererek bu tesis'te de, yer almaktadır. Ayrıca Belek'te, özellikle son yıllarda yapılan, diğer tesislerde olduğu gibi bu tesis'te de, spa'ya büyük yer ayrılmış ve önem verilmiştir.

Tesis'te ayrıca, 4 adet açık yüzme havuzu, 4 bantlı su kaydırağı, aquapark, çocuk havuzu, 2 adet kapalı havuz, tenis, voleybol, basketbol ve su sporları gibi rekreasyonel aktiviteler de mevcuttur.

Peyzaj tasarımı

2007'de işletmeye açılan tesisin peyzaj mimarı, Turgay Ateş'tir. Turgay Ateş, çoğu çalışmalarında olduğu gibi bu tesis'te de, tasarım, uygulama, danışmanlık, kontrollük gibi hizmetleri birlikte yürütmüştür. Tasarımlarında, mekansal algıya önem vererek, araziyi işlevsel olarak kullanmış ve mekan tanımlamasını ön planda tutmuştur. Peyzaj tasarımlarında, yapı-çevre ilişkisine önem veren Ateş, bu projede de, konseptini mimariye bağlantılı olarak oluşturmuştur. Yapı ile olan ilişkide, yapı şeffaflıklarını peyzaj ile zenginleştirmeye, yapı sağlıklarını perdelemeye, mimari silueti, zedelemekten ortaya çıkarmaya dikkat etmiştir. Yapının cephesinde kullanılan renkler ile peyzajda kullanılan renkler, uyum içindedir (Şekil 4.37-4.38).

Şekil 4.37 Susesi Otel'i'nin bahçesinden bir görüntü (Orijinal 2008)

Şekil 4.38 Susesi Otel'i'nin bahçesinden bir görüntü (Orijinal 2008)

Yapısal peyzaj tasarımı

Tesisin peyzaj tasarımı, tesisin adında da vurgulandığı gibi, “su” konseptine bağlı olarak geliştirilmiştir. Tasarımcı, su konseptini ön planda tutarak, mimariyle bağlantılı bir peyzaj tasarımı yapmıştır (Şekil 4.39-4.41). Hem görsel, hem de işlevsel olarak kullanılan su elemanı, insanları rahatlatan, etrafına çeken, estetik yönden de, su aynası oluşturan ve ses efektleriyle mekana zenginlik katan özellikler göstermektedir. Su elemanı, formu ve ölçeğiyle, yapının mimarisine uyum sağlayarak, yapı ile bütünleşmiştir (Şekil 4.40).

Şekil 4.39 Yapıyı çevreleyen su elemanı (Orijinal 2008)

Şekil 4.40 Susesi Otelin'deki su elemanı (Orijinal 2008)

Şekil 4.41 Yapıyı çevreleyen su elemanı (Orijinal 2008)

Peyzajda odak noktası olan su elemanının yanında, çekici ve canlı renkleri olan bitkiler, suyun canlı ve dinamik etkisini pekiştirmiş ve daha da çekici hale gelmesini sağlamıştır. Ayrıca suyun etrafında kullanılan bitkiler, turistlere Akdeniz peyzajı ve tatil atmosferini yaşatmaktadır (Şekil 4.42).

Şekil 4.42 Susesi Otelin'deki su elemanı ve bitkiler (Orijinal 2008)

Suyun tüm bu estetik kullanımının dışında, sıcaklığın etkisini azaltma ve sıcakta insanlara ferahlık hissi verme gibi etkileri de, suya dayalı tasarımların önemli nedenidir. Cafenin etrafında kullanılan su elemanı ile, tropik vurgusu olan bitkiler, bir kompozisyon oluşturmaktadır (Şekil 4.43). Burada, turistlerin rahatlayabilecekleri bir mekan yaratılarak, cafenin turistler tarafından kullanımı arttırılmıştır.

Şekil 4.43 Cafe çevresinde su kullanımı (Orijinal 2008)

Peyzaj tasarımının konseptini oluşturan su elemanı, tesisin girişinde de, kullanılmıştır (Şekil 4.44-4.45).

Şekil 4.44 Susesi otelinin girişi (Orijinal 2008)

Şekil 4.45 Susesi otelinin girişi (Orijinal 2008)

Dış mekanda yer alan bazı bitkiler ve donatı elemanları, iç mekana taşınarak, iç ve dış mekan arasında birlik ve uyum sağlanmıştır (Şekil 4.46). Otelin terasında kullanılan turunç ağaçlarının saksıları, iç mekandaki saksılarla uyum halindedir (Şekil 4.47).

Şekil 4.46 Susesi otelinin iç mekandaki saksılar (Orijinal 2008)

Şekil 4.47 Susesi otelinin dış mekandaki saksılar (Orijinal 2008)

Bitkisel peyzaj tasarımı

Peyzaj tasarımı ile, tesisteki yaya dolaşımı ön planda tutulmuş ve kullanılan bitkisel elemanlarla hem yayalar yönlendirilmiş, hem de, yaya yolları tanımlanmıştır. Yaya yolunu, değişik boy, form ve renkteki bitkiler tanımlamaktadır. Yaya yolunu tanımlayan bitkilerle, tüm sanat dallarında kullanılan sıralama ve tekrar oluşturulmuştur. Yaya yollarını tanımlayan Oya ağaçlarının renkleri, diğer bitkilerin renkleriyle kontrast oluşturup, yapının cephesinin rengine de, uyum sağlamıştır (Şekil 4.48)

Şekil 4.48 Susesi otelindeki yaya yolu (Orijinal 2008)

Bitkisel peyzaj tasarımında da, bölgenin doğasında var olan fıstık çamlarının korunmasına dikkat edilmiştir. İncelenen Dünya Örneklerinde olduğu gibi, bu tesiste de, doğada var olan, ayırt edici özellikleri ortaya koyacak bir peyzaj tasarımının gerçekleştirilmesi hedeflenmiştir. Çevreye duyarlı bir yaklaşımla tasarlanan tesis'te, yörede var olan fıstık çamlarının korunması, tasarımın en önemli noktalarından biridir. Ancak, endemik türler bulunamadığı için tasarımcı, endemik bitkilere yer verememiştir. Ayrıca, İtalya'dan bazı bitkiler ithal edilmiştir. Aynı zamanda, peyzaj tasarımında Akdeniz bitkilerine yer verilmiştir (Şekil 4.49-4.50).

Şekil 4.49 Korunan fıstık çamları (Orijinal 2008)

Şekil 4.50 Korunan fıstık çamları (Orijinal 2008)

Palmiyelerin, Akdeniz peyzajında özel bir yeri vardır. İnsanlara tatili çağrıştıran, tropik vurgusu olan bu bitki, bu tesis'te de, havuz çevresinde kullanılmıştır (Şekil 4.51). Havuz kenarında kullanılan ağaçlar, hem gölge oluşturmakta, hem de, havuz kenarında oturan insanlara, şemsiyelerle birlikte mahremiyet sağlamaktadır (Şekil 4.52-4.53).

Şekil 4.51 Susesi otelinin havuz kenarı (Orijinal 2008)

Şekil 4.52 Susesi otelinin havuz kenarı (Orijinal 2008)

Şekil 4.53 Havuz kenarında yaratılan, bitkisel tasarım (Orijinal 2008)

Sonuç olarak tesis, kullanılan yapısal ve bitkisel peyzaj elemanları ile, turistlere rahatlayabilecekleri, mutlu olabilecekleri bir tatil atmosferi sağlamaktadır. Dış mekan aydınlatma elemanları seçilirken, etkin aydınlatma, dolaylı aydınlatma, yönlendirici olma gibi kriterler değerlendirilmiştir .

4.1.4.4 Rixos Premium Belek

Konum ve ulaşım

2000 yılından itibaren, turizm sektöründe söz sahibi olmaya başlayan Rixos Hotel, yurt içinde, beş ve yurt dışında, altı olmak üzere toplam, onbir otele sahiptir.

Rixos Premium Belek, 2005 yılında hizmete girmiş olup, Belek İleribaşı Mevkii'nde yer almaktadır.

Tesis

Tesis, 400.000 m² lik bir alan üzerine kurulmuştur. 405 dönüm olan arazinin, 220 dönümü, bahçe alanıdır. Belekteki turistik tesisler içinde, en büyük bahçe alanına sahip olan, Rixos Premium Belektir.

Kızılçam ve fıstık çamı ormanlarının içerisinde yer alan tesis, 1000 m uzunluğunda, bir kum sahiline sahiptir. Tesis, ana bina ve villalar olmak üzere, iki bölüme ayrılabilir. Ana binada, 605 standart oda ve çeşitli konseptlerde tasarlanmış, 34 suit daire, bulunmaktadır. Tesisin içinde yer alan ve sanki, ayrı bir tesisin içindeymiş gibi duran, villalar ise, 40 villa ile, 90 adet Truva evlerinden oluşmaktadır.

Rekreasyonel fasilite ve aktiviteler

Tesis'te, dünyaca ünlü markaların yer aldığı alışveriş merkezi, Belek Bölgesinin en büyük su eğlence parkı, Troy Aqua ve her türlü sportif faaliyet olanağı ve çocuk eğlence merkezi, Rixy Club hizmet vermektedir. Troya Aquapark ise, 12.000 m² alana sahip, alışılmış su oyun parklarına benzemeyen, Truva konseptini yansıtan sörf havuzu, 1500 m² lik dalga havuzu, üzerinde 2 kapalı, 3 açık toplam, 5 adet kaydırak bulunan, 24 m yüksekliğindeki Truva atı, kayıp şehir mağarası, 3 adet kaydırak barındıran, 13 m yüksekliğindeki Gözetleme kulesi, eski bir Truva gemisi görünümündeki çocuk oyun alanı, kamikaze kaydırak, alanı çevreleyen macera nehri bulunan büyük bir su oyun parkı vardır.

Tesis'te yer alan spa merkezi, Belek bölgesinin en büyük ve en lüks spa merkezidir. Ayrıca, 2000 m büyüklüğündeki, konferans salonlarıyla, kongreler için mükemmel olanaklar sunmaktadır.

Ana Restoran'ın dışında, İtalyan, Rus, Fransız, Türk, Asya mutfaklarının yemeklerini sunan, Alacarte Restoranlar, akşam yemeklerinde müşterilerin hizmetindedir.

Tesis içinde, her türlü spor olanaklarının yanında, iki adet futbol sahası da, bulunmaktadır. Ayrıca, 770 m uzunluğunda, tartan pist yürüme yolu mevcuttur.

Yapısal peyzaj tasarımı

Arazinin büyük bir kısmını kaplayan, Gölet, Truva evlerinin kapısından başlayıp, Truva evleri ve otel bloğunun önünden geçerek, toplam 20.000 m²'lik su alanına sahiptir. Gölette, misafirler, Truva tekneleri ile gezinti yapabilmektedirler (Şekil 4.54). Gölet üzerinde, akşamları, ses ve ışık gösterisi yapılmaktadır. Diğer tesislerde de olduğu gibi, Rixos Premium Belek'te de, turistlerin en çok dikkatini çeken ve turistlere en çekici gelen eleman, arazinin büyük bir kısmını kaplayan gölettir. Gölet, formuyla ve ölçeğiyle, yapılarla ve peyzaj tasarımı ile bütünleşmiştir. Göletin görsel etkisi ve sıcak iklimlerde yarattığı serinletme etkisinin yanı sıra, turistlere rahatlık ve ferahlık hissi vermektedir.

Şekil 4.54 Rixos otelin bahçesinden bir görüntü (Orijinal 2008)

Göletin üzerinde bulunan iki adet köprü, seyir ve geçiş amaçlıdır. Köprülerin formu, göletin informal formuna uyum sağlamış ve göletin olduğu mekana üçüncü boyut ve hareket katmıştır (Şekil 4.55).

Şekil 4.55 Rixos otelindeki gölet ve çevresi (Orijinal 2008)

Bitkisel peyzaj tasarımı

Gölet ve çevresinde yapılan bitkisel tasarım, mekana dinginlik ve huzur hissi vermektedir. Gölet ve çevresindeki bitkisel tasarım kullanılan renk ve dokudan dolayı, pastoral bir atmosfer oluşturmaktadır. Su elemanı ile birlikte kullanılan söğüt ağacı, pastoral atmosferi pekiştirmektedir. Bu atmosfer, turistlerin rahatlamasını sağlamaktadır. Aynı zamanda, su elemanı ile birlikte kullanılan söğüt ağacı, tasarımda denge oluşturmuştur (Şekil 4.56).

Şekil 4.56 Gölet çevresinde bitkisel tasarım (Orijinal 2008)

Göletin yanında, tesisin meydanı işlevini üstlenmiş, geniş bir açık alan vardır. Bu açık alandan, plaja, tesisin ana binasına, villaların olduğu bölüme ve mağazaların olduğu mekana, rahatça ulaşılabilir. Bu açık alanda canlı ve çekici renkler kullanılmıştır. Meydanın üzerinde bulunan saksılara renkli çiçekler konmuştur. Burası tesisin toplanma ve dağılma noktasıdır. Bu alanın çevresinde de, turistler botla gezinti yapabilmektedirler (Şekil 4.57).

Şekil 4.57 Gölet çevresinde bitkisel tasarım (Orijinal 2008)

Göletin bittiği noktada, doğrusal olarak sıralanmış hurma ağaçları, dikkati çekmektedir. Hurma ağaçları, tropik vurgusu olan ve tatili anımsatan bitkilerdir. Hurma ağaçları, göletin bittiği noktada başlamış, çift taraflı kullanılarak yaya yolunu tanımlamış ve turistlerin yönlendirilmesini sağlamıştır. Tüm sanat dallarında kullanılan sıralama, yaya yolunu tanımlayan hurma ağaçları ile oluşturulmuştur (Şekil 4.58).

Şekil 4.58 Göletin çevresi (Orijinal 2008)

Tesisin geniş açık alanında, bir saat kulesi bulunmaktadır. Açık alana doğrusal şekilde yerleştirilmiş saksılar da, turistleri yönlendirmektedir (Şekil 4.59).

Şekil 4.59 Rixos otelinde saat kulesi (Orijinal 2008)

Göletin etrafını dolaşan ve turistleri plaja ulaştıran yaya yolu, çekici ve canlı renklerin olduğu bitkilerle tanımlanmıştır (Şekil 4.60-4.61). Belek'te bulunan turistik tesisler içinde en fazla renkli bitkilerin kullanıldığı ve renkli bitkilerle yaya yollarının tanımlandığı tesis, Rixos Belek Premiumdur. Mevsimlik çiçeklerin ve diğer bitkilerin çok daha ekonomik hale getirilebilmesi için, tesisin kendisine ait, iki tane serası vardır.

Şekil 4.60 Rixos Otelinde yaya yolu (Orijinal 2008)

Şekil 4.61 Rixos Otelinde villalara giden yaya yolu (Orijinal 2008)

Tesis, incelenen Dünya örneklerinde de olduğu gibi, çevreye duyarlı ve korumacı bir yaklaşımla tasarlanmıştır. Mevcut fıstık çamlarının korunmasının dışında, tesise gelen balayı çiftleri adına, fıstık çam ağacı dikilmektedir. 220 dönüm olan bahçe alanında, fıstık çamlarının korunması dışında, Akdeniz ve Belek bölgesine has olan bitkiler kullanılmıştır. Bitkisel tasarım, tesiste dinlendirici ve pastoral bir atmosfer yaratmaktadır. Tesiste dolaşım alanlarında, çekici ve canlı renkli bitkilere yer verilmiştir. Tesiste ön planda olan su ögesi, bitkisel elemanlarla yumuşak ve hoş bir kompozisyon oluşturmaktadır (Şekil 4.62-4.63).

Şekil 4.62 Gölet çevresi (Orijinal 2008)

Şekil 4.63 Gölet çevresinde bitkisel tasarım (Orijinal 2008)

Tesis'te endemik bitkilerin olduğu bir alan vardır (Şekil 4.64). Bu alan, doğal haline bırakılmıştır ve bu alana hiçbir müdahale yapılmamıştır. Endemik bitkilerin de korunması, çok önemlidir. Ayrıca, tesise gelen turistlerin, yöreye has olan endemik bitkileri tanıyabilme şansı vardır. Tesise gelen sporcular ve turistler, endemik bitkilerin olduğu alanda yürüyüş yapabilmekte ve bu bitkileri görebilmektedirler (Şekil 4.65).

Şekil 4.64 Rixos otelinde endemik bitkilerin olduğu alan (Orijinal 2008)

Şekil 4.65 Rixos Otelinde endemik bitkilerin olduğu alanda yaya yolu (Orijinal 2008)

Rixos Belek Premium'da, 27 adet bahçıvan çalışmaktadır. Bahçıvanlardan 5-6 tanesi, sadece, çim ekibi olarak çalışmaktadır.

4.1.4.5 Club Voyage Belek:

Konum ve ulaşım

93.500 m² lik bir alana kurulmuş olan Club Voyage, 2007 yılında hizmete girmiştir. Belek'te, İleribaşı Mevkiin'de yer alan tesis, 5 yıldızlı otel olarak düzenlenmiştir. Tesis, Belek merkeze 2 km, Antalya'ya ise, 40 km uzaklıktadır.

Tesis

Toplam 1200 yataklı olan tesisin, yatma üniteleri ana bina ve bungalovlar olarak, iki ayrı bölüme ayrılmaktadır (Şekil 4.66).

Şekil 4.66 Club Voyage Oteli, Bungalovlar (Orijinal 2008)

Rekreasyonel fasilite ve aktiviteler

Tesis'te, Ana restoranın dışında, 8 tane A la Carte restoran, 16 tane bar, 700 kişilik konferans salonu, alışveriş merkezi, spa ve sağlık merkezi, çocuklar için tasarlanmış mini club ve mini lunapark gibi çeşitli olanaklar bulunmaktadır. Tesise gelen müşteri profiline çoğunu, aileler oluşturmaktadır.

Tesis'te, 5 adet yüzme havuzu yer almaktadır. Ayrıca, Aquapark da mevcuttur. Tesisin önünde uzanan, 300 m uzunluğundaki kum plajda iki adet iskele yer almaktadır. Bu iskeleler, kumsalda cafe olarak düzenlenmekte olup, iskelelerin biri ailelerin, diğeri ise sadece yetişkinlerin kullanımındadır. Plajda yer alan gazebolar, hem mahremiyete olanak sağlamakta, hem de, gölge alanlar oluşturmaktadır (Şekil 4.67-4.68).

Şekil. 4.67 Club Voyage Belek kumsalı (Orijinal 2008)

Şekil 4.68 Club Voyage Belek kumsalında gazebo lar (Orijinal 2008)

Yapısal peyzaj tasarımı

Tesis'te en çok dikkat çeken elemanlardan biri de, peyzajda kullanılan heykellerdir (Şekil 4.69-4.71). Bahçede bulunan heykeller, boyları ve formlarıyla mekana zenginlik katmaktadır. Bu heykeller, tesisin içindeki sanat atölyesinde yapılmaktadır (Şekil 4.72). Yaya yolunda yer alan heykeller, mekana hareket katmıştır. Aynı zamanda da, peyzajda odak noktası haline gelmiştir. Heykel ve heykellerin etrafındaki bitkiler, spot aydınlatma ile aydınlatılmıştır. Heykeller, çevrelerindeki bitkisel tasarım ile, daha çok vurgulanmışlardır.

Şekil 4.69 Club Voyage Otelindeki heykeller (Orijinal 2008)

Şekil 4.70 Club Voyage’da bulunan heykeller (Orijinal 2008)

Şekil 4.71 Club Voyage’deki bitkisel tasarım (Orijinal 2008)

Şekil 4.72 Club Voyage'daki sanat atölyesi (Orijinal 2008)

Bitkisel peyzaj tasarımı

Tesisin peyzaj tasarımı, Dünya örneklerinde de olduğu gibi, çevreye duyarlı ve korumacı bir yaklaşımla tasarlanmıştır (Şekil 4.73-4.74). Yörenin ayırt edici özellikleri olan fıstık çam ağaçları, korunmuş ve yönetimin de isteği üzerine, tesise 300'den fazla fıstık çamı dikilmiştir (Şekil 4.75). Tesis, çevreye duyarlı bir yaklaşımla tasarlandığı için turistler, çevre bilinci ile ilgili aktivitelere (Örneğin turistler, çam dikme etkinliklerine katılmaktadır) teşvik edilmektedirler. Tesiste yöre kültürünü tanıtmaya çabası da vardır.

Şekil 4.73 Club Voyage'daki korumacı yaklaşımla yapılan tasarım (Orijinal 2008)

Şekil 4.74 Korumacı yaklaşımla yapılan tasarım (Orijinal 2008)

Şekil 4.75 Korunan fıstık çamları (Orijinal 2008)

Bu tesiste, çocukların sağlığı gözetilerek, mini club gölge alana yapılmıştır (Şekil 4.76-4.77). Çocuk oyun alanı, zararsız ve güvenli bir çevrede yapılmıştır. Tesisin mini klübündeki çim alan, çocuklara güvenli hareket olanağı sağlamaktadır. Ayrıca, mini klübün etrafında dikenli, zehirli bitkiler kullanılmamıştır.

Şekil 4.76 Club Voyage Otelinin mini klübü (Orijinal 2008)

Şekil 4.77 Club Voyage Oteli, mini klüp (Orijinal 2008)

Fıstık çamlarının arasında yer alan mini lunapark, turistlere doğal ortamın güzelliğini sunmaktadır (Şekil 4.78-4.79). Mini klüp'te bulunan ağaçların da, korunmasına dikkat edilmiştir (Şekil 4.80).

Şekil 4.78 Club Voyage, mini lunapark (Orijinal 2008)

Şekil 4.79 Lunaparktan bir görüntü (Orijinal 2008)

Şekil 4.80 Korunan fıstık çamları (Orijinal 2008)

Tesisteki yaya yollarının birleşme noktalarında, çekici ve canlı renkli bitkiler kullanılmıştır (Şekil 4.81).

Şekil 4.81 Bitkisel tasarım (Orijinal 2008)

Voyage Hotel'in girişinde, çekici ve canlı renklerin kullanımı etkileyici olmuştur (Şekil 4.82-4.83). Girişinde bulunan fıstık çamları da, tesise gelen turistlere, yöre hakkında ipucu vermekte ve onlara doğal bir tatil atmosferi sağlamaktadır. Resepsiyon ve ana binaların girişinde, mevsimlik çiçekler kullanılmıştır.

Şekil 4.82 Club Voyage'ın girişi (Orijinal 2008)

Şekil 4.83 Club Voyage'ın girişindeki kullanılan renkli bitkiler (Orijinal 2008)

A la Carte restoranların bahçeleri, restoranların konseptine göre, tasarlanmıştır. Meksika restoranının önünde yer alan bahçede, Meksika bahçelerinde yer alan bitkiler kullanılmıştır (Şekil 4.84).

Şekil 4.84 Meksika restoranı (Orijinal 2008)

Peyzaj tasarımına ayrılan bütçede, herhangi bir kısıtlama yapılmamıştır. Tesiste kullanılan malzemelerin ve gübrenin en iyisi seçilmiştir. İç mekanda kullanılan bitkiler, Hollanda'dan getirilmiştir. Genel olarak sıcaklığa ve deniz kıyısında, rüzgara dayanıklı bitkiler seçilmiştir.

Tesisin peyzaj tasarımı, mimari konseptte uygun olarak ve yönetimin isteklerine bağlı olarak oluşturulmuştur. Tesis'te en çok dikkat çeken elemanlardan biri de, peyzaj tasarımında kullanılan heykellerdir. Bu heykeller, tesisin içindeki sanat atölyesinde yapılmaktadır. Tesisin peyzaj tasarımı, çevreye duyarlı ve korumacı bir yaklaşımla tasarlanmıştır. Tesis, çevreye duyarlı bir yaklaşımla tasarlandığı için turistler, çevre bilinci ile ilgili aktivitelere teşvik edilmektedirler. Tesiste, yöre kültürünü tanıtmaya çabası vardır. Tesisin girişinde bulunan fıstık çamları, tesise gelen turistlere yöre hakkında ipucu vermekte ve onlara doğal bir tatil atmosferi sağlamaktadır.

4.1.4.6 Spice Hotel & Spa

Konum ve ulaşım

5 yıldızlı otel olarak planlanan tesis, Belek'te İskele Mevkii'nde yer almaktadır. Spice Hotel, Belek merkeze 5 km, Antalya'ya 40 km mesafededir.

Tesis

Tesis, 2007 yılında işletmeye açılmıştır. Ana blok'ta yer alan 350 adet standart odaların dışında, havuz odaları, villalar ve çeşitli konseptteki suit ve aile odalarıyla toplam 1200 yatak kapasitelidir.

Rekreasyonel fasilite ve aktiviteler

Tesis'te Ana restoranın dışında, dört adet A la Carte restoran, maksimum 1400 kapasiteli 7 toplantı salonu, 1200 kişilik balo salonu, çeşitli spor aktiviteleri, 2 adet açık yüzme havuzu, 1 adet kapalı yüzme havuzu, çocuk havuzu, aquapark, spa ve sağlık merkezi yer almaktadır.

Yapısal peyzaj tasarımı

Hint mimarisine göre yapılan tesisin peyzaj tasarımı da, mimariye bağlantılı olarak gelişmiştir (Şekil 4.85-4.87). Hint mimarisinde kullanılan formlar, renkler, yapısal peyzaj elemanları, peyzaj tasarımına da yansımıştır. Tesisin bahçesinde kullanılan yapısal elemanlar, bina cephesinde kullanılan form ve renklerle uyum içindedir.

Şekil 4.85 Spice Otel'in bahçesinden bir görüntü (Orijinal 2008)

Şekil 4.86 Spice Otel'in havuz kenarı (Orijinal 2008)

Şekil 4.87 Tesisin iç mekanından dış mekana geçiş (Orijinal 2008)

Peyzaj tasarımı, Hint konseptine göre yapılmıştır. Hint tarzını vurgulayabilmek için, peyzajda Hint tarzında olan yapısal elemanlar kullanılmıştır. Peyzajda kullanılan fil heykelleri, Hint usulü tasarım etkisini vurgulamakta ve turistlerin en çok ilgisini çeken, detaylardan biri olmaktadır (Şekil 4.88-4.89).

Şekil 4.88 Fil heykelleri (Orijinal 2008)

Şekil 4.89 Fil heykelleri (Orijinal 2008)

Hint usulü gazezolar, plaja yakın bölgelerde ve plajda da bulunmaktadır (Şekil 4.90).

Şekil 4.90 Spice Otel'in kumsalında gazezolar (Orijinal 2008)

Peyzajda bulunan Hint usulü gazebolar, turistlerin gölge alanlarda olma ihtiyacını karşılarken, turistlere mahremiyet olanağı da sağlamaktadır (Şekil 4.91).

Şekil 4.91 Hint usulü gazebolar (Orijinal 2008)

Tesiste 2 adet açık yüzme havuzu bulunmaktadır. Yüzme havuzu, tesisin merkezinde yer alıp, peyzaj tasarımının odak noktası olmaktadır. Yüzme havuzunun çevresinde kullanılan yapısal elemanlar, Hint konseptine göre oluşturulan peyzaj tasarımına uyum sağlamıştır ve tesisin yapısıyla bir bütünlük oluşturmuştur (Şekil 4.92-4.94).

Şekil 4.92 Spice Otel'in yüzme havuzu (Orijinal 2008)

Şekil 4.93 Yüzme havuzunun çevresi (Orijinal 2008)

Şekil 4.94 Kademeli yüzme havuzu (Orijinal 2008)

Yüzme havuzunun yanında amfi tiyatro yer almaktadır (Şekil 4.95). Havuz kenarında yer alan kafe, Hint usulü strüktürün altında yer alıp, tesisin genel konseptine ve mimarisine uyum sağlamaktadır (Şekil 4.96).

Şekil 4.95 Spice Otel'deki yüzme havuzu ve amfi tiyatro (Orijinal 2008)

Şekil 4.96 Spice Otel'deki yüzme havuzu (Orijinal 2008)

Plaja geçişin yapıldığı hint usulü strüktür adeta bir kapı görevi yapmaktadır (Şekil 4.97).

Şekil 4.97 Spice Otel'inde kumsala geçiş (Orijinal 2008)

Tesisin girişinde yer alan kademeli havuz ve fil heykelleri, sanki turistleri mekana davet edip, tesise gelen misafirleri karşılamaktadırlar (Şekil 4.97). Tesisin girişindeki kademeli havuz ve fil heykelleri, tesisin girişinde odak noktası haline gelmiştir. Tüm sanat dallarında kullanılan sıralama, tesisin girişinde, fil heykellerinin sıralanmasıyla oluşturulmuştur. Heykellerin çevresinde kullanılan bitkisel elemanlar, heykelleri ve heykellerin sıralanışını vurgulamaktadır (Şekil 4.98, 4.99).

Şekil 4.98 Spice Otel'in girişi (Orijinal 2008)

Şekil 4.99 Spice Otel'in girişi (Orijinal 2008)

Şekil 4.100 Spice Otel'in girişindeki bitkisel tasarım (Orijinal 2008)

Bitkisel peyzaj tasarımı

Tesisin bitkisel peyzaj tasarımında, geometrik formlar kullanılarak, tesisin mimari tasarımı tamamlanmıştır. Genel olarak değişik formlardaki bitkiler kullanılmıştır (Şekil 4. 101-4.104).

Şekil 4.101 Spice Otel'in girişi (Orijinal 2008)

Şekil 4.102 Spice Otel'in kumsalına giden yaya yolu (Orijinal 2008)

Şekil 4.103 Spice Otel’de bitkisel tasarım (Orijinal 2008)

Şekil 4.104 Spice Otel’deki yüzme havuzu çevresinde bitkisel tasarım (Orijinal 2008)

Tesisin bitkisel tasarımı, renkli bitkilere yer verilmemiştir. Genelde yaprak dökmeyen, değişik formlardaki bitkiler kullanılmıştır. Tesiste, gölge veren ağaçlara rastlanmamaktadır. Bitkisel elemanlar yerine, gölge mekanlar oluşturmak için Hint tarzında tasarlanmış gazebolar kullanılmıştır. Tesisteki en önemli unsurlardan biri, Belek yöresinde var olan ve Belek yöresinin ayırt edici özelliklerinden olan fıstık çamlarının, tesiste çok fazla kullanılmamasıdır. Belek yöresinin ayırt edici önemli özelliklerinden biri olan fıstık çamları, tesisin girişindeki otopark alanında yer almaktadır (Şekil 4. 103). Ayrıca bu tesiste, endemik türlere de yer verilmemiştir. Tesiste Akdeniz bitkilerine yer verilmiştir.

Şekil 4.105 Spice Otel'in otopark alanı (Orijinal 2008)

Spice Hotel'deki çocuk oyun alanı, çok güneşli bir ortamda olup, hiçbir yapısal ve bitkisel elemanlar ile gölge alanlar oluşturulmamıştır. Bu nedenle, güneşle ilgili önlemlerin, çocuk oyun alanında alınmadığı gözlemlenmiştir. Ancak, çocuk oyun alanı çim alan üzerinde olduğu için güvenli olmaktadır (Şekil 4.104). Aynı zamanda, çocuk

oyun alanının çevresinde, çocuklara zarar verebilecek dikenli ya da zehirli bitkilere rastlanmamıştır.

Şekil 4.106 Spice Otel'in çocuk oyun alanı (Orijinal 2008)

Hint mimarisine göre yapılan tesisin peyzaj tasarımı da, mimariyle bağlantılı olarak gelişmiştir. Hint mimarisinde kullanılan formlar, renkler, yapısal peyzaj elemanları, peyzaj tasarımına da yansıtılmıştır. Tesisin bahçesinde kullanılan yapısal elemanlar, tesisin yapısının cephesinde kullanılan form ve renklerle uyum içindedir. Ancak bitkisel peyzaj tasarımına bakıldığı zaman, yörenin önemli ayırt edici özelliklerinden biri olan fıstık çamı ağaçlarına çok fazla rastlanmamaktadır. Aynı zamanda, gölge mekanlar, yapısal peyzaj elemanları ile yaratılmış olup, gölge veren ağaçlara da rastlanmamaktadır. Bu durum çocuk oyun alanında da, dikkat çekmektedir. Tesiste Akdeniz bitkileri kullanılmış, bunların içinden de daha çok yaprak dökmeyen ve formu bitkiler tercih edilmiştir. Tesisin peyzaj tasarımında, endemik türlere de yer verilmemiştir.

4.1.4.7. Grida Village

Konum ve ulaşım

80.000 m² lik bir alan üzerinde kurulmuş olan Grida Village, Belek'te İskele Mevkii'nde yer almaktadır. Tesis, 1.sınıf tatil köyü olarak planlanmıştır.

Tesis

450 oda kapasiteli olan tesis, 1996 Haziran ayında işletmeye açılmıştır. 2003 yılında tüm odalar yenilenmiş, 2004 yılında ise, ilave inşaatlar yapılarak, Göl evleri hizmete girmiştir. Tesise ilk geldiği zaman girişte, yüksek bir kule insanları karşılar. Kule, o bölgenin en yüksek noktasıdır. Kulenin iki yanından, sanki kale duvarları gibi konaklama binaları, sıra sıra devam eder.

Tesis, tamamen tatil köyü havasındadır. Bungalovlar, tatil köyünün gürültüsünden uzak bir konumda yer almaktadır. Yapılar, eski Türk evleri mimari tarzında, taş ve ahşaptan yapılmıştır. Yapılardaki taş kaplamalar ile eski Türk mahalleleri yaratılmaya çalışılmıştır (Şekil 4.107). Kuleden plaja doğru ana hat devam eder.

Şekil 4.107 Grida Village tesisi yapıları (Orijinal 2008)

300 m uzunluğundaki kum, çakıl plajı üzerinde bir adet iskele bulunmaktadır. Kuleden plaja doğru giden ana hat üzerinde, çarşı denilen mekanda, Zoom Bar yer almaktadır (Şekil 4.108). Bar önünde yer alan veranda, dekorasyonu ile eski Türk kahvelerini andırır. Dekorasyonda tamamen ahşap kullanılmıştır. Özellikle yağışlı havalarda, tesiste çok kapalı mekan olmadığı için, insanlar burada vakit geçirmektedirler. Biraz daha ilerleyince, “Han” diye tabir edilen bir mekana gelinir. Burası, misafirlerin en çok vakit geçirdiği mekandır. Barların bulunduğu bu mekanda, akşamları animasyon şovları izlenmektedir.

Şekil 4.108 Kuleden plaja doğru giden ana hat (Orijinal 2008)

Bu tesiste, yüksek katlı yapılar yoktur. Bütün yapılar, alçak katlıdır. Tesisteki yapılar az katlı olduğu için, yapılar insan ölçeğindedir (Şekil 4. 109).

Şekil 4.109 Grida Village yapıları (Orijinal 2008)

Rekreasyonel fasilite ve aktiviteler

Tesis'te açık ve kapalı restoranlar, A la Carte restoran, kapalı ve açık disko, 5 adet bar, alışveriş merkezi, kapalı ve açık yüzme havuzu, aquapark, amfi tiyatro gibi aktiviteler yer almaktadır.

Peyzaj tasarımı

Tesisin yapısal peyzaj projesi, tesisin mimarı Turgut Alton tarafından, ilk bitkisel projesi ise, Artı Mimarlık tarafından yapılmıştır. Ancak, uygulama sırasında, Artı Mimarlığın peyzaj projesi kullanılmamış, tesisin mal sahibi olan Metiş A.Ş, peyzaj mimarı Tülay Arüv'e yeni bir proje hazırlatmış ve Tülay Arüv'ün başkanlığında, yerinde kurulan bir ekiple uygulama gerçekleştirilmiştir.

Yapısal peyzaj tasarımı

Plaja giden ana hattın altında bulunan su elemanı, mekana rahatlama ve dinginlik hissi vermektedir (Şekil 4.110). Su elemanı, informal formda olup, dere taşları ile tanımlanmıştır.

Şekil 4.110 Grida Village'in bahçesinden bir görüntü (Orijinal 2008)

Su elemanı yapı çevrelerinde de yaygın olarak kullanılmıştır. Yapının çevresinde, informal olarak kullanılan su elemanı, rahatlama ve dinginlik hissi yaratarak, tasarımda denge oluşturmuştur (Şekil 4. 111- 4.112).

Şekil 4.111 Grida Village'deki su elemanı (Orijinal 2008)

Şekil 4.112 Durgun su elemanı (Orijinal 2008)

Suyun kullanılmadığı fakat, su görüntüsü veren uygulamaya da rastlamak mümkündür (Şekil 4.113-114). Kuru bahçecilik olarak adlandırdığımız bu tarz uygulamalarda, değişik form ve boyutlardaki taşlar kullanılarak, su etkisi yaratılır.

Şekil 4.113 Su görüntüsü veren uygulama (Orijinal 2008)

Şekil 4.114 Su görüntüsü veren uygulama (Orijinal 2008)

Bitkisel peyzaj tasarımı

Tesiste kullanılan yapısal ve bitkisel elemanlarla, turistlerin rahatlayabilecekleri, kasabayı anımsatan, doğal bir atmosfer yaratılmıştır (Şekil 4.115-4.116). Pek çok mekanda, sakinlik hissi veren, yumuşak ve pastel renkler kullanılmış, kullanılan eğrisel hatlar ile informal bir görüntü elde edilmiştir. Kullanılan bitkisel elemanların görsel işlevlerinin dışında, tesis içinde mahremiyet sağlayan alanlar oluşturma, turistleri yönlendirme ve gölge alanlar oluşturma gibi işlevleri de vardır.

Şekil 4.115 Grida Village'deki yapısal ve bitkisel elemanlar (Orijinal 2008)

Şekil 4.116 Grida Village'in bahçeden bir görüntü (Orijinal 2008)

Sakinlik hissi veren, yumuşak ve pastel renklerin kullanımı ile tesisin peyzaj tasarımında doğal bir atmosfer yaratılmıştır (Şekil 4.117).

Şekil 4.117 Grida Village'den bir görüntü (Orijinal 2008)

Hurma ağaçları, havuza giden yaya yolunu tanımlamakta ve turistleri o mekana doğru yönlendirmektedir. Yaya yolunu çift taraflı tanımlayan hurma ağaçları, adeta bir koridor oluşturmuştur (Şekil 4. 118). Plaja giden yaya yolundaki palmiyeler yine, yaya yolunu tanımlamakta ve turistleri yönlendirmektedir (Şekil 4. 119).

Şekil 4.118 Grida Village’de kumsala giden yaya yolu (Orijinal 2008)

Şekil 4.119 Grida Village, yaya yolu (Orijinal 2008)

Konaklama odalarının bulunduğu mekanlarda, mevcut olan çam ağaçları, korunmuştur (Şekil 4.120). Tesisin peyzaj tasarımında, mevcut bitki dokusunun korunmasına önem verilmiştir. Bu mekanların bitkilendirilmesinde, daha çok çalı grupları kullanılmıştır.

Şekil 4.120 Korunan çam ağaçları

Sokak havasındaki yapıların ahşap pergolelerine, begonviller ve acem boruları sardırılmıştır. Her evin önünde, çiçek parterleri oluşturulmuştur. Bu parterlerin her birine, değişik renkli çiçekler dikilmiştir. Plaj tarafında, mevcut çam ağaçları olmadığı için, yüksek boylu ağaçlar, o bölgede daha yoğun olarak kullanılmıştır. Bakım ve temizliğin kolaylığı açısından ise, yaprağını dökmeyen ve fazla arı çekmeyen türler tercih edilmiştir. Tesis, tatil köyü olduğu için, sadece yaz sezonu boyunca açık kalmaktadır. Bundan dolayı, daha çok, yaz döneminde çiçekleriyle etkili olan bitki türleri tercih edilmiştir. Genel olarak, dünya örneklerinde olduğu gibi, bu tesis de, çevreye duyarlı bir yaklaşımla tasarlanmıştır. Mevcut çam ağaçları korunmuş, peyzaj tasarımı ile doğal bir atmosferin yaratılması sağlanmıştır. Peyzaj tasarımı, mimariye bağlantılı olarak gelişip, tesisteki yapılara ve tesisteki kasaba atmosferine uyum sağlamıştır. Peyzaj tasarımı ile, turistlerin rahatlayabilecekleri bir tatil atmosferi yaratılmıştır. Tesiste endemik bitkiler kullanılmamış ancak, Akdeniz bitkilerine yer verilmiştir.

4.2 Turistlere Uygulanan Anket Sonuçları

Araştırmada, turistlerin Belek Bölgesindeki turistik tesisler hakkındaki görüşlerini saptamanın yanı sıra bu tesislerin peyzaj tasarımlarının turistler tarafından nasıl algılandığı, turistlerin peyzaj tasarımı ve yerel özellikler arasında kurdukları ilişki ve peyzaj tasarımları ile ilgili memnuniyetlerini belirlemek hedeflenmiştir.

Bu noktadan hareketle, tasarım bilgisi dahilinde, turistik tesislerin peyzaj tasarımı ile turistler arasındaki ilişkiyi sorgulamaya yönelik sorulara yanıt aranmış ve turistik tesislerin peyzaj tasarımlarında

- en çok hangi unsurların dikkati çektiği ve
- dış mekanda tercih edilen alanlar saptanmaya çalışılmıştır.

4.2.1 Çalışmanın yöntemi ve kapsamı

Çalışmada, üç aşamadan oluşan bir anket hazırlanmıştır (EK 1).

İlk aşamada deneklerden, seçilen 6 adet soru ile, turistlerin genel profilleri hakkında bilgi edinilmeye çalışılmıştır. Bu bölümde amaç, turistlerin profili ve tercih nedenleri arasında ilişki kurabilmektir.

İkinci aşamada, turistlerin, kaldıkları tesisi seçme sebepleri ve seçimlerini etkileyen faktörler ve deneklerin, neden bu tesisi tercih ettikleri incelenmektedir.

Üçüncü aşamada ise, turistlere, tesislerin peyzaj tasarımı hakkındaki algıları ile ilgili sorular yöneltilmiş ve bu konu hakkında fikir edinilmeye çalışılmıştır.

Birden fazla değişkenin değerlendirildiği durumlarda “Chi-square” istatistik testi uygulanmıştır. Chi-square testi, beklenen değerler 5’den küçük olduğu durumlarda uygulanamamaktadır.

4.2.2 Denekler

Alan çalışmasına yönelik hazırlanan anket için, denek grubu olarak, 100 kişiden oluşan, Belek Bölgesindeki turistik tesislerde kalan turistler seçilmiştir. 44’ü erkek, 56’sı kadın olmak üzere, toplam 100 denek anketi yanıtlamıştır.

4.2.3 Bulgular ve değerlendirme

Anket dahilinde çoktan seçmeli sorular yanında deneklerin de fikirlerini alabilmek için ayrıca, tesis ve peyzaj tasarımı ile ilgili görüşleri de sorulmuştur.

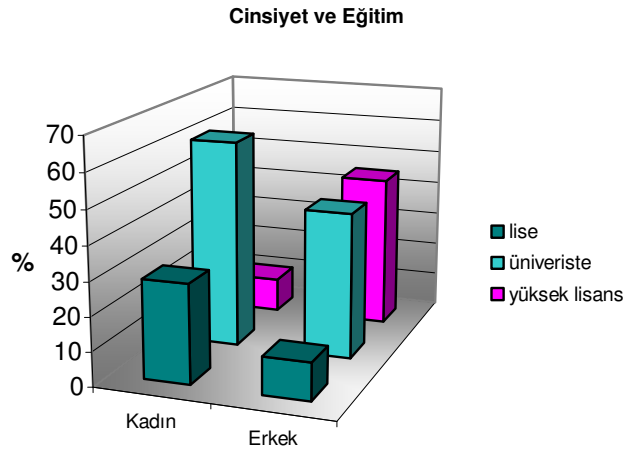
Anket Katılımcılarının Profili :

Çoktan seçmeli soruların birinci aşamasına verilen yanıtlar bir arada değerlendirildiğinde aşağıdaki turist profili ortaya çıkmaktadır.

- Deneklerden, 44’ü erkek, 56’sı kadındır,

- Ankete cevap veren deneklerden, 58'i bekar, 42'i evlidir,
- Deneklerden, 63'ünün çocuğu yoktur,
- Deneklerden, 59 kişinin yaşları 20-30 yaş arasındır, 29 kişinin yaşları 30-40 yaş aralığında ve 12 kişinin yaşı ise 40 yaşın üzerindedir,
- Ankete katılan deneklerden 21'i lise, 53'ü üniversite ve 26'sı yüksek lisans mezunudur.
- Deneklerden, 54'ü yabancı, 46'sı Türk turisttir.

Bu sonuçlar incelen turist grubunun, oldukça genç, bekar ve çocuksuz olduğunu göstermektedir. 20-30 yaş grubunda olanların sadece 8'i evli iken, 30-40 yaş aralığında 6 bekar ve 40 yaş üzerinde de sadece iki bekar bulunmaktadır. Bekarlar arasında % 82 ile kadınlar çoğunluktadır. 20-30 yaş grubunda çocuğu olan sadece 4 kişi iken bu sayı 30-40 yaş grubunda 23'e ve 40 yaş üzerinde 10 kişiye çıkmaktadır. Yaş ve eğitim durumu incelendiğinde lise mezunlarının 15'inin yaşı 25 yaşın altında olduğu görülmektedir. Geri kalan 6 lise mezunu kadın ve Türk turisttir. Cinsiyet ve eğitim durumu Şekil 4.121'de yer almaktadır. Anket sonuçları bu tesisleri tercih eden turistlerin ağırlıklı olarak yüksek eğitilmiş evli çiftlerle bekar kadınlardan oluştuğunu gösterilmektedir. Uygulanan "Chi-Square" testi cinsiyete göre eğitim durumunun beklenen dağılımdan sadece % 0.1 sapma ile son derece güvenilir olduğunu göstermektedir (EK 2).

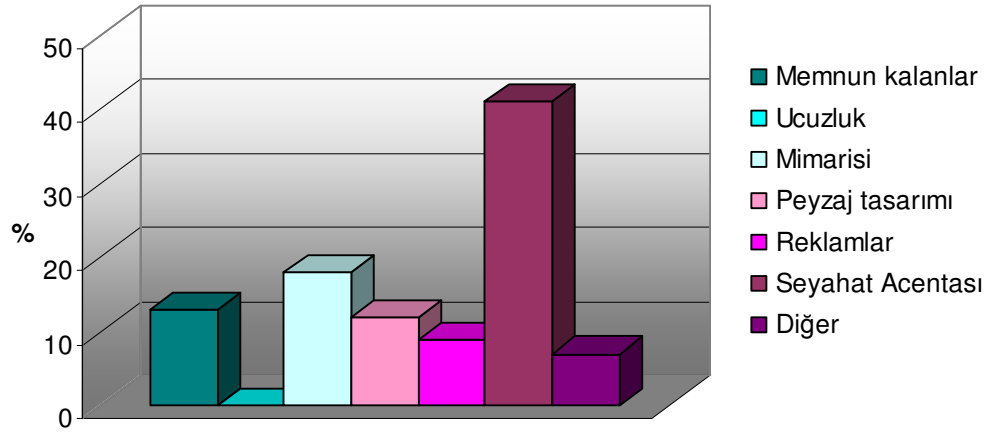

Şekil 4.121 Turistlerin cinsiyetlerine göre eğitim durumu

Tursitlerin Bölgeyi ve Tesisi Seçme Nedenleri:

İkinci aşamada yer alan sorulara verilen yanıtlar, turistlerin kaldıkları tesisi seçme nedenleri arasında seyahat acentesinin yönlendirmesinin % 43 ile öne çıktığını göstermektedir (Şekil 4.122). Aynı tesiste daha önce kalanların memnuniyeti ile ilgili duyuların turistlerin kararına etkisi %18 ile ikinci sırada yer almaktadır. Bu veriler, tesisleri birebir bilen kişilerin önerilerinin karar verilmesinde etken olduğuna işaret etmektedir. Seçim kararında tesisin mimarisi ve peyzaj tasarımı sırası ile %13 ve %12 olarak etkili olmaktadır. Ucuzluğun verilen kararda hiç etkili olmaması, incelenen tesislerin 5 yıldızlı oteller ve 1. sınıf tatil köyleri oluşu ve bu tesislerde kalan turistlerin üst gelir gruplarına dahil olması gerektiğine bağlanabilir.

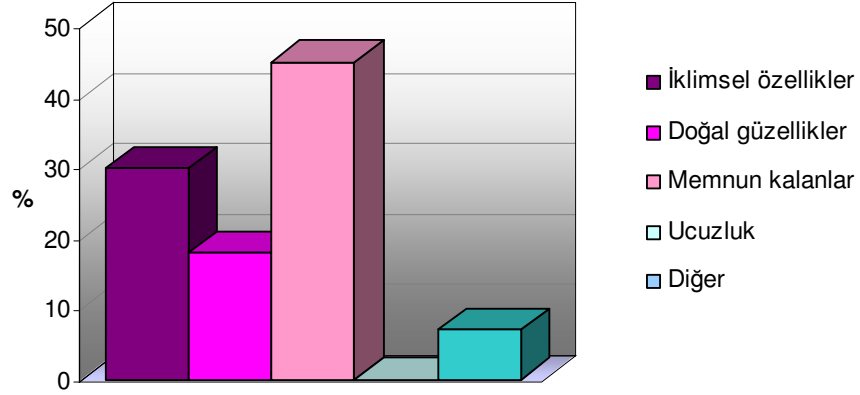
Turistlerin Kaldıkları Tesisi Seçim Nedenleri

Şekil 4.122 Turistlerin kaldıkları tesisi seçmelerine etki eden faktörler

Antalya Belek Bölgesinin seçilmiş olmasında, bu bölgede daha önce kalanların memnuniyeti ile ilgili verdikleri bilgilerin % 45 gibi büyük bir yüzde ile etkin olduğu görülmektedir (Şekil 4.123). İklim şartları % 30 ve doğal güzellikler % 18 ile diğer nedenler arasında öne çıkmaktadır. Bir önceki soruya verilen yanıtla paralel olarak ucuzluk bu bölgenin seçilmesinde hiç etken olmamaktadır.

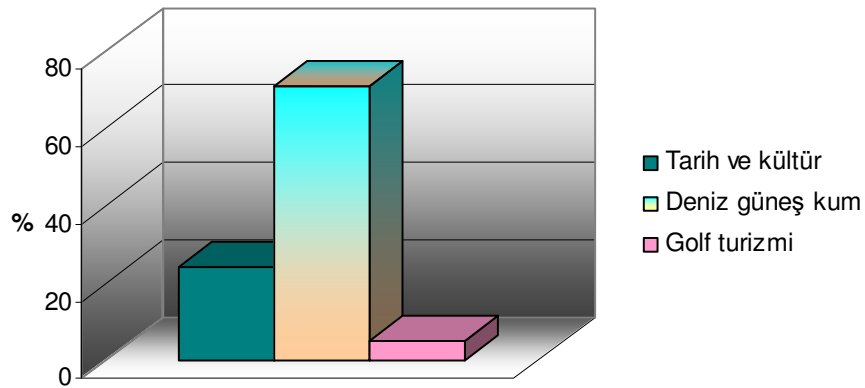
Antalya Belek Bölgesini Tercih Nedenleri

Şekil 4.123 Turistlerin Antalya/Belek bölgesini tercih etmesindeki etkenler

Turistlerin % 62'si tatil türü olarak deniz/güneş/kumu tercih etmektedir (Şekil 4.124). Tarih-kültür ve golf turizm türlerini tercih edenlerin hiç biri 20-30 yaş grubunda yer almamaktadır. Tarih ve kültür turizmini tercih edenlerin eğitim seviyesi en az üniversitedir. Bu grubun % 80'nini erkekler oluştururken, golf turizmini tercih edenlerin hepsi erkektir ve ikisi dışında yabancısıdır.

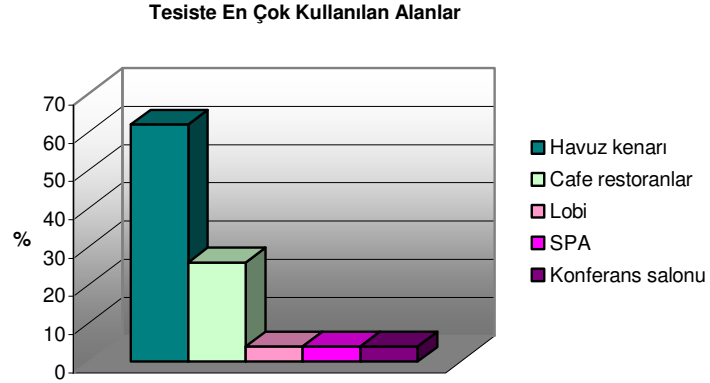
Tatil türü tercihi

Şekil 4.124 Turistlere tercih ettiği tatil türü

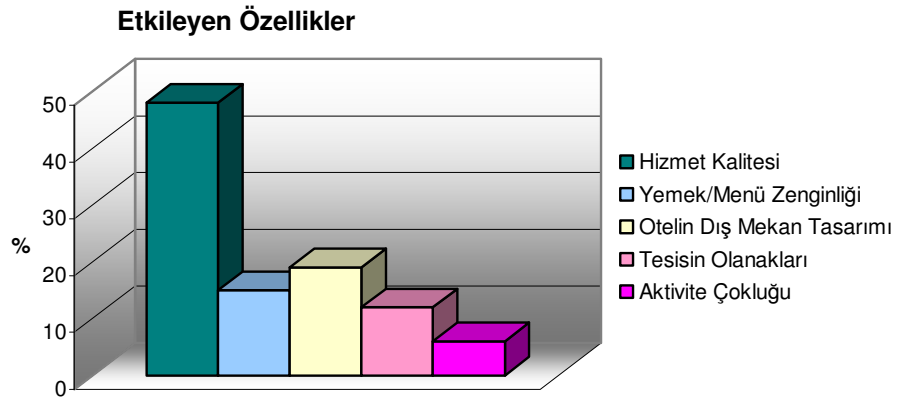
Turistlerin Tesiste Mekan Tercihleri ve Etkilendikleri Özellikler:

Tesiste en çok kullanılan alanlar arasında % 62 ile havuz kenarının ve % 26 ile cafe-restoranların çıkması incelenen turist grubunun yöreye tatil amaçlı geldiğini göstermektedir (Şekil 4.125). Bu sonuçlar tercih edilen tatil türü ile de paralellik taşımaktadır.

Şekil 4.125 Turistlerin tesiste en çok kullandığı mekanlar

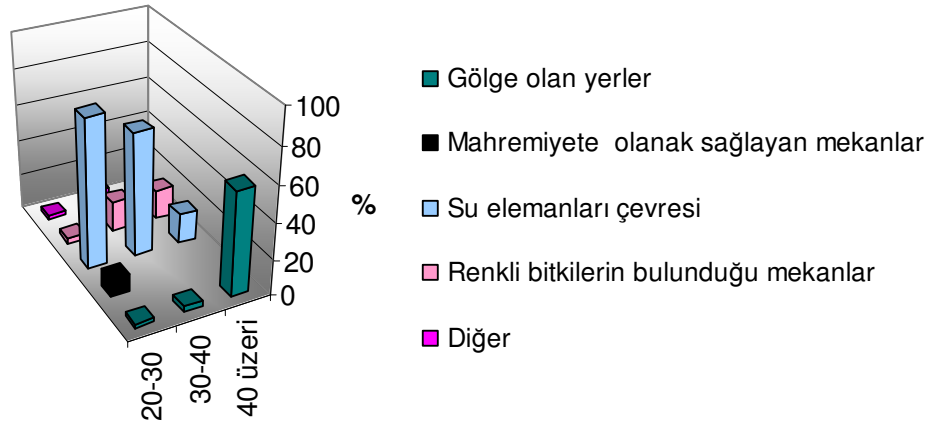
Tatilin geçirildiği oteldeki hizmet kalitesi turistlerin %48'ini en çok etkileyen özelliktir (Şekil 4.126). Anket sonuçları, dış mekan tasarımının (% 19) turistleri, yemek/menü zenginliğinden (% 15), tesisin olanaklarından (% 12) ve aktivite çokluğundan (% 6) daha fazla etkilediğini göstermektedir.

Şekil 4.126 Otelde turistleri en çok etkileyen özellikler

Hizmet kalitesinden etkilenenlerin yüzdesi yaş aralığı arttıkça artmaktadır. Bu oran 40 üstü yaş grubunda % 58 iken, 20-30 yaş aralığındakilerde yüzde 45'lere düşmektedir. Aktivite çokluğu ve tesis olanaklarından etkilenen 40 yaş üstü turist bulunmamaktadır (Şekil 4.127). Öte yandan bu tercihlerde cinsiyet farkı hissedilmemektedir.

Yaş Grupları ve Mekan Tercihleri

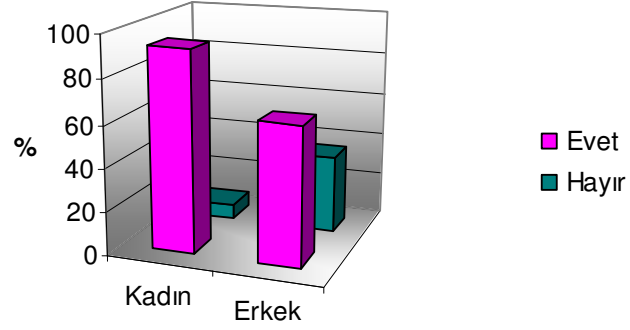
Şekil 4.127 Farklı yaş gruplarının etkilendiği unsurlar

Bu yanıtlardan, tesislerde kalan turistlerin, genel olarak, deniz/güneş/kum türü tatili tercih ettikleri, bu seçimlerinde, acentelerin ve daha önce bu bölgede ve/veya tesiste kalanların memnuniyetinin etken olduğu, daha çok havuz kenarında, cafe ve restoranlarda vakit geçirdikleri, verilen hizmet kalitesi yanında dış mekan tasarımını önemsedikleri anlaşılmaktadır.

Deneklerin % 80 gibi büyük çoğunluğu kaldıkları tesiste peyzaj tasarımına dikkat ettiklerini ifade etmektedir. Bu oran kadınlarda % 86'ya çıkarken erkeklerde % 73'te kalmaktadır (Şekil 4.128). Uygulanan Chi Square testi sonuçların %90 olasılıkla güvenilir olduğunu göstermektedir. Peyzaj tasarımında turistlerin en başarılı bulunduğu özellikler % 42 ile mekan organizasyonları olmaktadır (Şekil 4.129). Turistlerin % 23'ü mekanlar arası geçişleri, % 13'ü yönlendirmeleri ve %12'si pergole ve şemsiye gibi

peyzaj elemanlarını başarılı bulmaktadır. Bu sonuçlar turistlerin detaylardan çok genel görünümünden etkilendiğini göstermektedir.

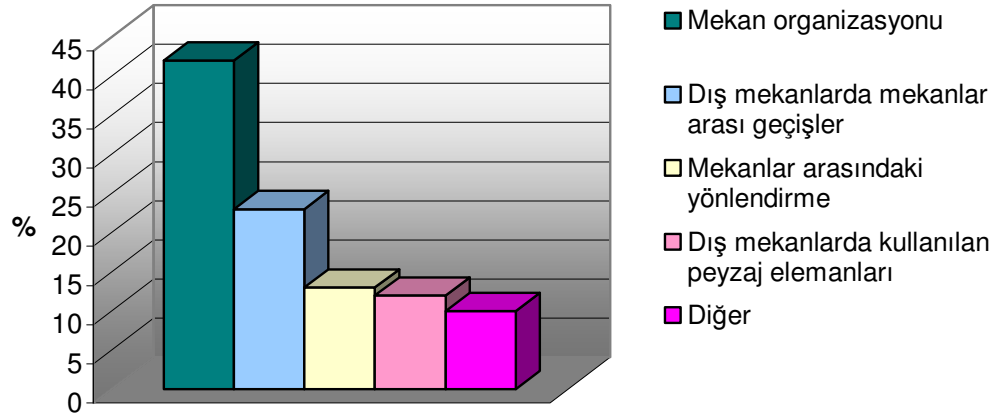
Peyzaj Tasarımına Dikkat Edilmesi

Şekil 4.128 Kadın ve erkek turistlerin tesisin peyzaj tasarımına dikkat etme yüzdeleri

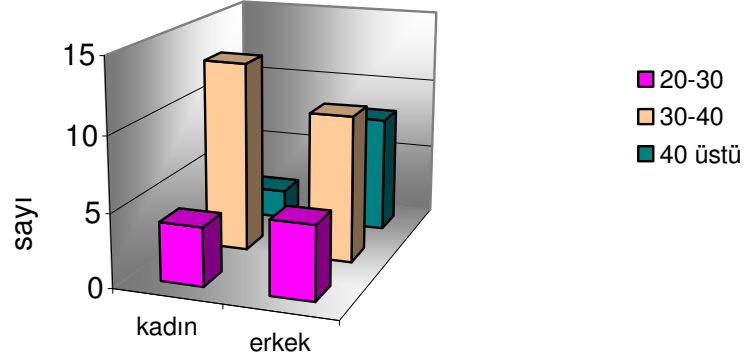
Mekan organizasyonunu peyzaj tasarımında başarılı bulanlar, yaş grupları ve cinsiyet faktörleri göz önüne alınarak incelendiğinde, 20-30 yaş grubunda ve kadınlarda (% 34) bu yüzdenin ortalama değerlerin altında (%42) kaldığı görülmektedir (Şekil 4.2. 10).

Peyzaj tasarımında başarılı bulunan kriterler

Şekil 4.129 Peyzaj tasarımının turistler tarafından algılanması

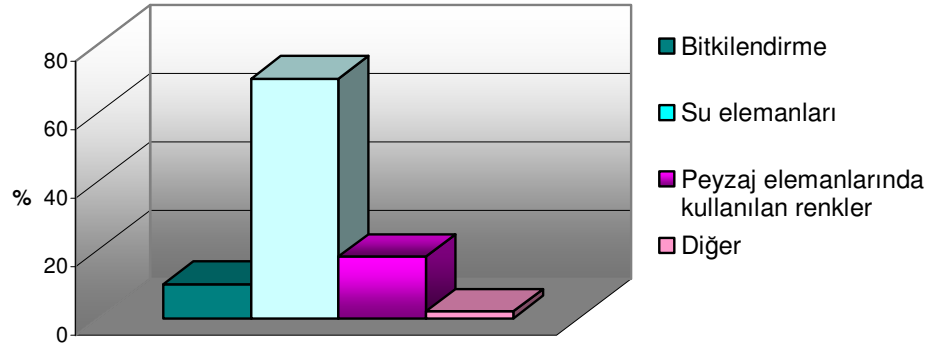
Mekan Organizasyonu

Şekil 4.130 Mekan organizasyonunu başarılı bulanların yaş grupları ve cinsiyetleri.

Tesislerde peyzaj tasarımında en çok dikkat çeken unsurun % 70 ile su elemanları olduğu anlaşılmaktadır (Şekil 4.131). İkinci dikkat çeken unsur olan peyzaj elemanlarında kullanılan renkler ancak %18’ de kalmıştır. Peyzaj tasarımında kullanılan renkleri dikkati çeken unsur olarak görenlerin hepsi kadındır ve bunların %80’i 20-30 yaş aralığındadır. Bitkilendirmenin sadece %10’larda kalması, günümüzde bitkilendirmenin kent dokusunun doğal parçası olarak algılanmasına ve su elemanlarının bitkilendirmeye göre kentsel dokuda daha nadir kullanılmasına bağlanabilir.

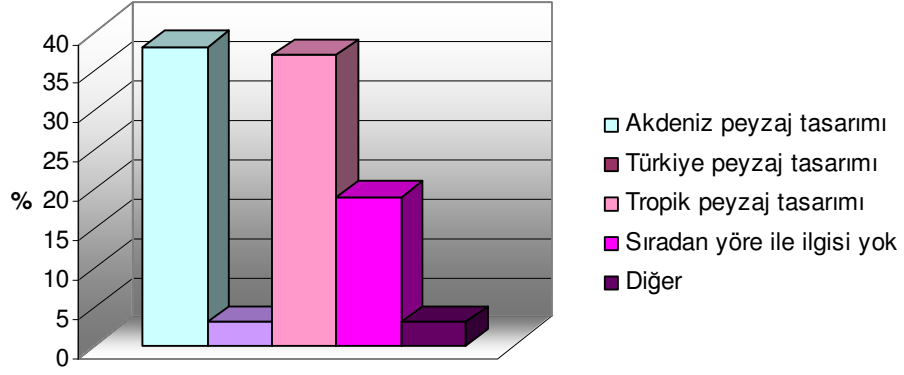
Dikkat Çeken Özellikler

Şekil 4.131 Peyzaj tasarımında turistlerin dikkatini en çok çeken unsurlar

İlgili soru biraz farklılaştırıldığında, yine su elemanları turistlerin dikkatini en çok çeken ve en çekici gelen unsurlar olarak öne çıkmaktadır (Şekil 4.132). Egzotik bitkiler ancak % 10'da kalırken turistlerin % 43'ü egzotik bitkiler ve su elemanlarının (hepsi) en çekici unsurlar olduğunu ifade etmektedir. Sadece su elemanı diyen turist yüzdesi % 42'de kalmıştır.

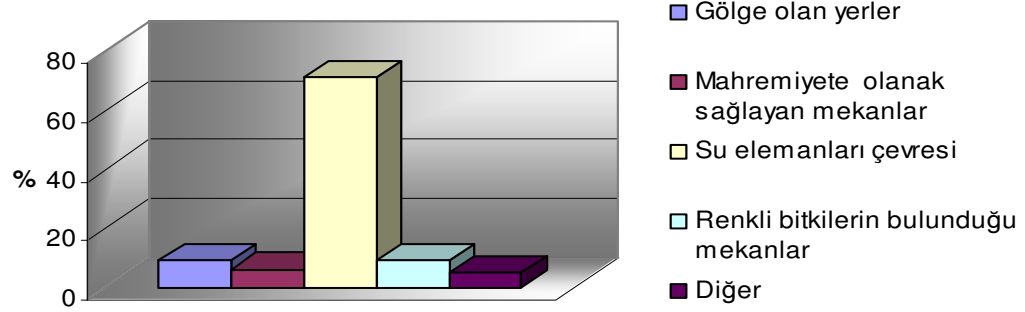
Peyzaj Tasarımının Algılanması

Şekil 4.132 Tesisin peyzaj tasarımında en çok çekici gelen unsurlar

Dış mekanlar arasında tercih edilenler arasında, yine su elemanların çevresi % 71 ile büyük farkla öne çıkmaktadır (Şekil 4.133). Bölgenin sıcak iklim koşulları düşünüldüğünde öne çıkması gereken gölge mekanlar veya mahremiyet gibi bireysel özgürlük sağlayan mekanlar, su elemanları çevrelerinin yanında dikkati çekecek derecede az tercih edilmektedir. Kuşkusuz, su elemanlarının da serinlik sağlama özelliklerinin olduğu unutulmamalıdır.

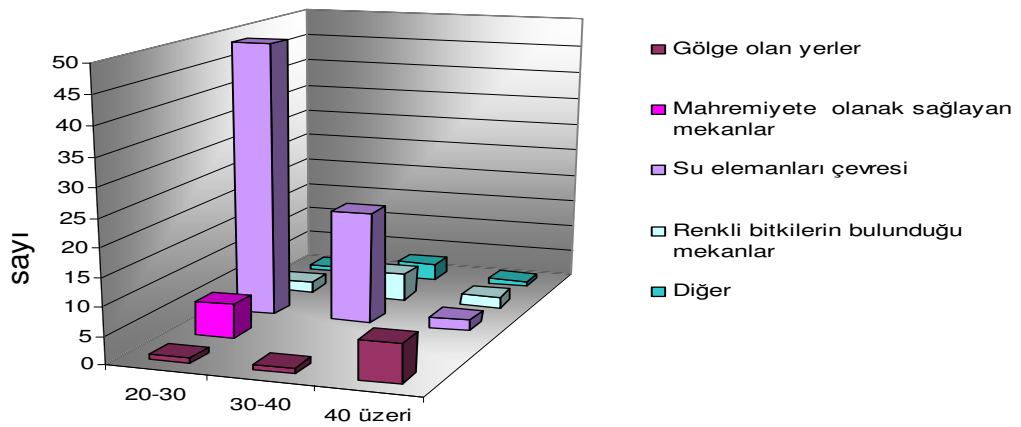
Dış Mekan Tercihleri

Şekil 4.133 Turistlerin zaman geçirmekte tercih ettikleri dış mekanlar

Yaş grupları ve mekan tercihleri arasındaki ilişkiye bakıldığında, mahremiyete olanak sağlayan mekanları sadece 20-30 yaş aralığındaki grubun, öte yandan gölge olan yerleri tercih edenlerin büyük çoğunluğunun 40 yaş üzeri grupta yer aldığı anlaşılmaktadır (Şekil 4.134). Anket sonuçları, turistlerin dış mekanlar arasında en çok zaman geçirdikleri yerlerin, zaten en çok dikkatlerini çeken ve en çekici unsur olarak tanımladıkları, su elemanlarının çevreleri olduğunu göstermektedir (Şekil 4.133-4.134).

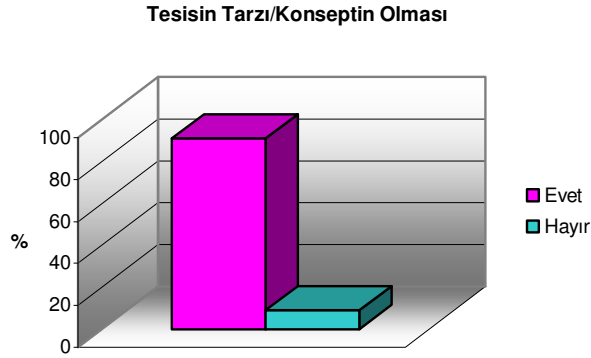
Yaş Grubu ve Mekan tercihi

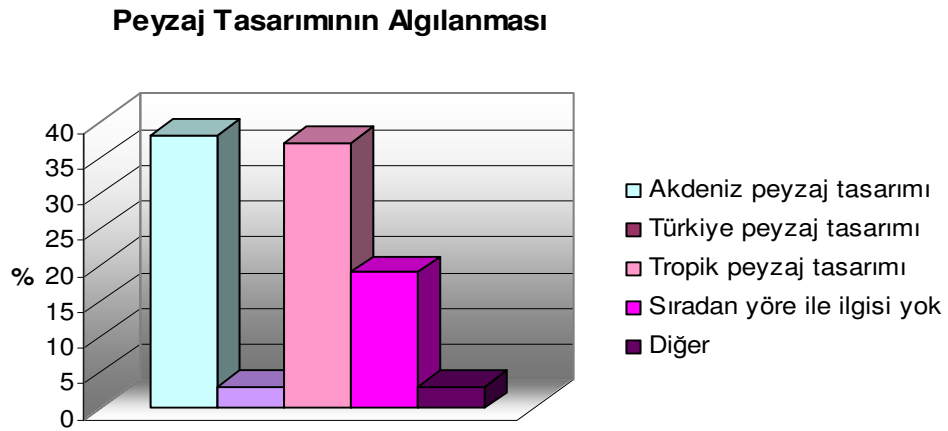
Şekil 4.134 Yaş grupları ile mekan tercihleri arasındaki ilişki

Turistlerin Tesisin Peyzaj Tasarımı ile İlgili Algıları:

Turistlerin % 80 gibi büyük bir çoğunluğu tesisin peyzajının bir tarzı/konsepti olduğu görüşündedir (Şekil 4.135). Tesisin peyzaj tasarımının bölge peyzajı ile ilgili fikir verip vermediği sorulduğunda, % 38'in, peyzajın, Akdeniz peyzajı hakkında, % 37'nin ise tropik peyzaj tasarımı hakkında bilgi verdiği görüşünde olduğu anlaşılmaktadır (Şekil 4.136). Peyzajı sıradan ve yöre ile ilişkisi yok diye tanımlayanların yüzdesi, % 19'dur. Bu yüzde tesisin peyzajının tarzı/konsepti yok diyenlerin yüzdesi ile hemen hemen aynıdır. Her iki soruda da verilen yanıtlarda yaş ve cinsiyete bağlı bir farklılık gözlenmemektedir. Bununla birlikte bu yanıtları seçenlerin % 85'i yabancı turistlerden oluşmaktadır.

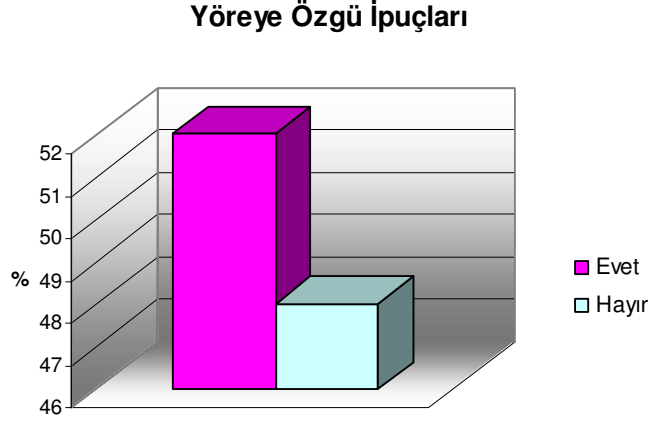

Şekil 4.135 Tesisin peyzaj tasarımının tarzı/konseptinin algılanışı

Şekil 4.136 Tesisin peyzaj tasarımı ve bölge peyzajı ilişkisinin algılanması

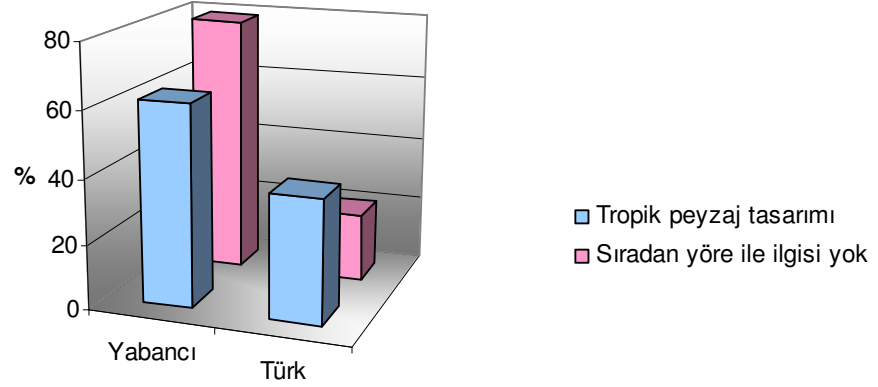
Öte yandan tesiste yöreye özgü ipuçlarının hissedilmesi ile ilgili soruya % 48 gibi büyük bir oran hayır diye yanıt vermektedir (Şekil 4.137). Tesislerde gözlenen peyzajın turistlerin % 37'si tarafından tropik peyzaj olarak algılandığı düşünülünce bu yanıtın anlamlı olduğu düşünülebilir. Hayır diyenlerin % 60'ı erkektir. Ayrıca, yine hayır diyenlerin %85'i üniversite veya yüksek lisans mezunudur.

Şekil 4.137 Tesiste yöreye özgü ipuçları hissedilmesi

Genel olarak, anketin üçüncü kısmına verilen yanıtlar turistlerin yabancı veya yerli turist olup olmamaları açısından değerlendirildiğinde, tercihlerde önemli bir fark olmadığı ortaya çıkmaktadır. Belirgin farklılık sadece peyzaj tasarımı ve bölge peyzajı ve yöreye özgü ipuçlarında çıkmaktadır (Şekil 4.138). Peyzaj tasarımı tropik peyzaj tasarımı olarak nitelendirenlerin % 62'si yabancı turistler olurken, peyzaj tasarımı yöreye özgü bulmayanların yüzdesi 79'u yabancı turistir. İncelenen üst gelir grubuna dahil bu turist grubunun eğitim düzeyleri de Türkiye ortalamalarından oldukça üstündedir. Türk ve yabancı turistler arasında belirgin bir fark bulunmamaktadır. Literatürdeki çalışmalar da farklı kültürlü ama yüksek eğitimli grupların tercihleri arasında büyük benzerlikler olduğu ortaya çıkmıştır (Yu 1995). Bu çalışmanın sonuçları da literatür verilerini desteklemektedir.

Yabancı ve Türk turistlerin Peyzaj Tasarımlarını Algılamaları

Şekil 4.138 Yabancı ve Türk turistler arasında tesisin peyzajını tropik peyzaj tasarımı olarak algılayanlar ve yöreyle ilgili bulmayanların dağılımı

Deneklerin Ek Görüşleri:

Turistlerin kaldıkları tesis ve tesisin peyzaj tasarımı ile ilgili eklemek istedikleri görüşler tesise ve konulara göre gruplandırılarak aşağıda verilmektedir.

▪ Club Alibey Belek

Yine, bu tesisin peyzaj tasarımı ile ilgili yorumlar olumludur ve su elemanları ile ilgili vurgulamalar yapılmaktadır. Bununla beraber genel tasarımın tarzı ile ilgili farklı yorumlar da bulunmaktadır.

- “Tesis, Akdeniz peyzaj tasarımını yansıtıyor.”
- “Tesisin tasarımının tropik bir tarzı var.”
- “Tesisin peyzaj tasarımı, çok başarılı.”
- “Peyzaj tasarımında kullanılan çeşmeler, hoşuma gitti.”
- “Aquapark çok hoşuma gitti, aquapark alanı çok doğal ve yeşil.”
- “Tesisin çok doğal ve yeşil bir ortamı var.”
- “Palmiyeler çok hoşuma gitti.”

▪ **Ela Quality Resort Hotel**

Bu tesisle ilgili görüşlerin hepsi peyzaj tasarımı ile ilgilidir ve olumlu görüşlerin yanında, olumsuzlar ve birbirleri ile çelişkili olanlar da yer almaktadır. Peyzajla ilgili genel olarak olumlu görüşler yapılmıştır. Su elemanları, fıstık çamları, peyzajda kullanılan heykeller, saksılar gibi peyzaj elemanları ile ilgili görüşlerini belirtenler de bulunmaktadır:

- “Peyzaj tasarımı çok beğendim, çok etkileyici.”
- “Peyzaj tasarımı ile rahatlatıcı bir atmosfer yaratılmış.”
- “Peyzaj tasarımında kullanılan su elemanları çok ilgimi çekti.”
- “Fıstık çamları, ilgimi çekti.”
- “Heykeller, oturma elemanları ve saksıları çok beğendim.”

Bu tesiste kalan turistlerden biri kullanılan bitkiler ile ilgili “Peyzajda, daha renkli bitkiler kullanılabilir.” önerisini yapmıştır.

Peyzajın tarzı ile ilgili

- “Peyzaj tasarımının otantik bir tarzı var.”
- “Peyzaj tasarımı, uzakdoğu stili ile tasarlanmış.”
- “Peyzaj tasarımının tropik bir tarzı var.”

Gibi görüşlerin olması, bir turistin “Tesisin peyzaj tasarımında, çok çeşitli tarzların esintileri yer almakta” gibi bir görüşe sahip olması, bu tesiste farklı tarzların bir arada kullanılmasından kaynaklanmaktadır.

▪ **Susesi Deluxe & Spa Hotel**

Mimari ve peyzaj tasarımı çoğunlukla bir arada değerlendirilmektedir. Değerlendirmelerin büyük çoğunluğunda, mimari ve çevre tasarımı birlikte ele alınmaktadır ve ilgili yorumların hepsi olumludur.

- “Susesi Hotel, yapı ve çevresiyle güzel bir tesis.”

- “Tesisin sıcak, yalın bir tarzı ve huzurlu bir atmosferi var.”
- “Tesisin modern bir tarzı var.”
- “Mimari ve peyzaj tasarımı, birbirlerini tamamlamış.”
- “Peyzaj tasarımı, otele zenginlik katmış.”
- “Tesisin mimarisi beni çok etkiledi, peyzaj tasarımı çok başarılı.”
- Otelin mimarisi ve peyzajda kullanılan su elemanlarının uyumu çok hoşuma gitti.”

Sadece peyzaj tasarımını vurgulayanların yarısı, su elemanları ile ilgili olumlu görüşlerini özellikle vurgulamaktadır.

- “Peyzaj tasarımı çok dengeli ve güzel.”
- “Peyzajda kullanılan su elemanlarını beğendim.”
- “Su elemanları, ferahlık hissi vermiş.”

Yöreye özgü olan fıstık çamları dışında, bitkilerle ilgili yorumda bulunan olmamıştır.

- “Fıstık çamları, ilgimi çekti.”

▪ **Rixos Premium Belek**

Bu tesiste kalmakta olan turistlerin hepsinin görüşleri, olumludur. Genel olarak tesisle ilgili

- “Tesisin modern bir tarzı var.”
- “Tesisin dinlendirici bir atmosferi var.”
- “Tesisin pastoral bir tarzı var.”

gibi olumlu ifadeler kullananların yanında, turistlerin çoğu, özellikle peyzaj tasarımı ile ilgili olumlu görüşlerini de belirtmektedir;

- “Mimarisi ve peyzaj tasarımı çok başarılı.”
- “Tesisin peyzaj tasarımı, çok etkileyici.”
- “Tesisin peyzaj tasarımı, çok rahatlatıcı bir atmosfer sağlıyor.”

Turistler, göleti kullanmasalar bile, göletin çevresinde bulunmak istemektedirler. Gölet, peyzaj tasarımının önemli bir nirengi ve odak noktasıdır.

Geceleri de, ses ve ışık oyunlarının yapıldığı gölet, turistleri büyülemektedir. Bir çok turist, su elemanları ile ilgili vurgu yapmaktadır:

- “Yapay göleti çok beğendim.”
- “Su oyunları etkileyici.”
- “Su elemanları, çok etkileyici.”
- “Köprüler, hoş olmuş.”

Yine bu tesisteki bitkiler ve fıstık çamları ile ilgili olumlu görüşler de bulunmaktadır;

- “Fıstık çamları, çok ilgimi çekti.”
- “Peyzajda kullanılan renkli bitkiler, çok hoşuma gitti.”

Sadece bir turist, “Plaj ile tesisin arasında kopukluk var.” diye, eleştirisini belirtmektedir. Genel olarak turistler, tesisin peyzaj tasarımından çok etkilendiklerini ve peyzaj tasarımı sayesinde rahatlayabilecekleri ve mutlu olabilecekleri mekanlar bulduklarını vurgulamışlardır.

▪ **Club Voyage Belek**

Bu tesiste kalan turistler, “Plajda mahremiyet yok.” diyen bir turist dışında, genel olarak olumlu görüş belirtmektedir;

- “Tesisin çok rahatlatıcı bir atmosferi var.”
- “Tesiste doğal güzelliklerin korunması, çok hoşuma gitti.” diye ifade edilmektedir.

“Plaj ve plajın çevresi daha yeşil olabilirdi.” diyen bir kişi dışında, turistlerin büyük çoğunluğu, peyzaj tasarımı ve bitki örtüsü ile ilgili beğenilerini vurgulanmaktadır;

- “Tesisin peyzaj tasarımını çok beğendim.”
- “Tesisin peyzaj tasarımının modern bir tarzı var.”
- “Tesisin doğal ve yeşil bir ortamı var.”
- “Fıstık çamları, ilgimi çekti.”
- “Peyzajda kullanılan renkli bitkiler, çok hoşuma gitti.”

- “Meksika restoranının bahçesi hoşuma gitti.”
- “Mini lunaparkın olduğu alanı çok beğendim, çok yeşil.”

Peyzaj elemanları ile ilgili olumlu görüş “Peyzaj tasarımında kullanılan heykeller çok ilgi çekici ve çok hoşuma gitti.”

▪ **Spice Hotel &Spa**

Bu tesisle ilgili olumlu görüşler

- “Tesisin kendine özel, zengin bir yapısı var.”
- “Enteresan, alışılmamış bir tesis.”
- “Tesisin, tarihi bir tarzı var.”
- “Tesisin mimarisi ve kubbeler ilgimi çekti.”
- “Başarılı ve çok şık bir tesis.”
- “Çok egzotik ve sıra dışı bir otel.”

diye aktarılırken, mimari tasarımla ilgili

- “Mimarisi, bölge mimarisine uymuyor.”
- “Hint tasarımı, Türkiye’ye uygun değil.”
- “Yapısal ağırlıklı bir tasarım olmuş.”

Gibi olumsuz görüşler de, dikkati çekmektedir.

Tesisin tarzı ile ilgili bir çok çelişkili görüş bulunmaktadır;

- “Tesis, Arap ülkelerini, binbir gece masallarını anımsatıyor.”
- “Tesisin mimarisi, Disneyland’daki otelleri anımsatıyor.”
- “Tesisin doğu, oryantal bir tarzı var.”
- “Tesis, Fas stilini anımsatıyor.”
- “Tesis, Afrika tarzını yansıtıyor.”

Genel olarak turistler, yöre ile ilgili ilişki kurmakta zorluk çekmektedirler. Tesisin peyzaj tasarımının; Hint, oryantal, doğu, Fas, Türkiye, Akdeniz peyzaj tasarımı olduğu gibi çok farklı düşünceler ortaya çıkmıştır. Bunun nedeni, tesisin Hint mimarisine sahip

olması ve yörenin peyzaj özelliklerinin, peyzaj tasarımında ön plana çıkarılmamasıdır. Turistlerin Spice Hotel'in peyzaj tasarımı ile ilgili, olumsuz görüşler ağırlıktadır;

- "Tesisin mimarisi ve iç mimarisi abartılı, peyzaj tasarımında kullanılan bitkiler, gelişi güzel olmuş."
- "Peyzajda kullanılan bitkiler az, daha fazla ağaç olabilir."
- "Bitkisel olarak peyzaja daha fazla önem verilirse daha iyi olur."
- "Havuz bölgesi dışında, peyzaj tasarımı zayıftı."
- "Bir saat kulesi olabilirdi."

▪ **Grida Village:**

Bu tesisle ilgili yorumların hepsi olumludur ve büyük çoğunluğu, peyzaj tasarımı ile ilgilidir;

- "Tesisin dinlendirici bir atmosferi var."
- "Tesisin peyzaj tasarımı çok başarılı."
- "Tesisin girişini çok beğendim."
- "Tesisin peyzaj tasarımı, çok rahatlatıcı bir atmosfer sağlıyor."
- "Tesinde, bir kasaba atmosferi yaratılmış"
- "Tesisin doğal ve yeşil bir ortamı var."
- "Peyzaj tasarımı, çok huzur verici."
- "Deniz kenarındaki iskele hoşuma gitti."
- "Mimari yapılar ve peyzaj tasarımı, uygun bir biçimde tasarlanmış."
- "Tesinde doğal güzelliklerin korunması, çok hoşuma gitti."

4.2.4 Anket sonuçları

Kentlerde yaşayan insanlar için tatilin anlamı, günlük yaşamın getirdiği stresten, kalabalıktan, gürültüden ve rutin yaşamdan kaçarak, rahatlatıcı ve dinlendirici bir tatil deneyimi yaşamaktır. Bu deneyimin sağlanmasındaki en önemli etkenlerden biri de,

turistik tesislerin peyzaj tasarımlarıdır. Doğal bir çevre ve estetik bir peyzaj tasarımı, insanların gerginlik ve stresini azaltmakta ve kişinin kendini daha iyi hissetmesine neden olmaktadır. Anket sorularına verilen yanıtlar ve belirtilen görüşler, bir arada değerlendirildiğinde, tesisin peyzaj tasarımlarının, turistlerin tesis ve yöre ile ilgili algılarını ve deneyimlerini, doğrudan etkilediği ortaya çıkmaktadır. Özet olarak aşağıda verilen sonuçlar ortaya çıkmaktadır:

- Genel olarak, Belek Bölgesinde bulunan, bu araştırma kapsamında incelenen turistik tesisleri tercih edenler, yüksek eğitilmiş ve üst gelir gruplarına dahil genç turistler olup, güneş/deniz/kum tatil türünü tercih etmektedirler.
- Turistler, genelde, Belek Bölgesinde bulunan turistik tesisleri ve bunların peyzaj tasarımlarını beğenmektedirler. Yabancı ve Türk turistlerin beğenileri arasında önemli bir farklılık bulunmamaktadır.
- Bununla birlikte, bazı otellerin peyzaj tasarımlarının, yöreye özgü ipuçlarını barındırmak yerine, farklı tarzları yansıttığını düşünen turist sayısı oldukça fazladır. Yöreye özgü ipuçlarından uzak mimari ve peyzaj tasarımına sahip tesisler, önemli ölçüde eleştirilmektedir. Bu tür eleştiriler, yabancı turistlerde daha fazla öne çıkmaktadır.
- Peyzaj tasarımının rahatlatıcı ve dinlendirici etkisi, pek çok turist tarafından özellikle vurgulanmaktadır.
- Turistlerin en çok dikkatini çeken ve turistlere en çok çekici gelen unsur, su elemanlarıdır. Su elemanlarının çevreleri, turistlerin en fazla zamanlarını geçirdiği mekanlar olarak, dikkatimizi çekmektedir. Su elemanlarından sonra turistlerin en çok ilgisini çeken, renkli bitkiler ve peyzaj tasarımında kullanılan, heykel gibi yapısal elemanlardır.
- Belek yöresine has olan fıstık çamları ve doğal güzelliklerin korunması ile sağlanan doğal ortam, turistleri etkilemekte ve yoğun ilgisini çekmektedir. Bazı tesislerde ise, bitkilendirmenin yetersiz olduğunu ifade eden turistler de bulunmaktadır.

5. TARTIŞMA VE SONUÇ

İnsanların iş, merak, din, sağlık, spor, dinlenme, eğlence, kültür, deneyim kazanma, aile ziyareti, kongre ve seminerlere katılma gibi nedenler ile, kişisel veya toplu olarak yaptıkları seyahatler sırasında, turizm endüstrisinde, konaklama tesislerinin önemi yadsınamaz. Kentlerde yaşayan insanlar için, kent yaşamının getirdiği stresten, kalabalıktan, gürültüden ve organize rutin yaşamdan kaçmanın bir yolu, rahatlatıcı ve dinlendirici bir tatil deneyimidir. Rahatlatıcı ve dinlendirici bir tatil deneyimini sağlamadaki en önemli etkenlerden birisi de, turistik tesislerdeki peyzaj tasarımlarıdır. Bir bölgenin turistik gelişimi, doğal veya tasarlanmış peyzaj özellikleri ile yakın ilişki içindedir. Fiziksel çevrenin birçok özelliği, turistlerin tatil seçiminde belirleyici etkenlerdendir.

Bu çalışma kapsamında, Belek Bölgesinde yeni hizmete girmiş, veya tasarımları ile ilgi çeken yedi turistik tesis, Club Alibey Belek, Ela Quality Resort Hotel, Susesi Deluxe & Spa Hotel, Rixos Premium Belek, Club Voyage Belek, Spice Hotel & Spa ve Grida Village, peyzaj tasarımları açısından incelenmiştir. Peyzaj mimarları, dünya örneklerinde de olduğu gibi, turistlerin ilgi alanlarını ve isteklerini göz önünde bulundurarak, turistlerin kendilerini rahat hissedebilecekleri bir tatil atmosferi yaratılmasına özen göstermişlerdir. Peyzaj tasarımlarını mimari proje ve mimari konseptle bağlantılı olarak, yatırımcıların istekleri ve peyzaj tasarımına ayrılan bütçe doğrultusunda tasarlamışlardır. Genel olarak tasarımcılar, Belek yöresinin ayırt edici özelliklerinden biri olan fıstık çam ağaçlarını ortaya çıkararak, çevreye duyarlı bir tasarım yapmaya ve mevcut dokunun korunmasına çalışmışlardır. Tesislerin içinde, yaya sirkülasyonunun sağlanmasına, turistlerin mekanlar arasında yapısal ve bitkisel peyzaj elemanları ile yönlendirilmesine, gölge ve mahremiyete olanak sağlayan mekanlar yaratılmasına dikkat etmişlerdir.

İncelenen tesislerde kalan hem Türk, hem yabancı turistlerin büyük çoğunluğu, üst gelir gruplarına dahildir ve turistlerin peyzaj tasarımları ile ilgili görüşlerinde büyük benzerlikler ortaya çıkmaktadır. Bu tesislerde kalan turistlerin büyük çoğunluğu, peyzaj

tasarımlarına dikkat ettiklerini ve peyzaj tasarımlarını genel olarak beğendiklerini söylemektedirler. Turistlerin çoğu, turistik tesislerin peyzaj tasarımlarının bir tarzı/konsepti olduğu görüşündedir. Peyzaj tasarımlarının rahatlatıcı ve dinlendirici etkisi bir çok turist tarafından özellikle vurgulanmaktadır. Bununla birlikte, bazı tesislerin peyzaj tasarımlarında yöreye özgü ipuçlarını barındırmak yerine farklı tarzları yansıttığını düşünen turist sayısı oldukça fazladır. Yöreye özgü ipuçlarından uzak mimari ve peyzaj tasarımına sahip tesisler, önemli ölçüde eleştiri almıştır. Bu tür eleştiriler, yabancı turistlerde daha fazla öne çıkmaktadır.

Tasarımcılar, Akdeniz bitki türlerini peyzaj tasarımlarında kullanarak, tesislerde Akdeniz ortamının hissedilmesini sağlamaya çalışmışlardır. Belek Bölgesine has olan fıstık çamlarının korunmasına önem gösterilmiştir. Betuyab'ın da desteğiyle, ek ağaçların dikilmesine tasarımcılar ve yatırımcılar teşvik edilmektedir. Peyzaj tasarımlarının çoğunda endemik bitki türlerine rastlanamamaktadır. Tasarımcılar, endemik bitkilere yer verememelerinin nedenini, bu bitkilerin üretilmemesine bağlamışlardır.

İncelenen bütün tesislerde tasarımcılar su elemanlarını, suyun hem estetik, hem de fonksiyonel özelliklerinden dolayı yoğun olarak kullanmışlardır. Su elemanları, bir çok tesiste peyzaj tasarımının odak noktası olmuştur. Turistlere uygulanan anket çalışmaları, su elemanlarının peyzaj tasarımında en çok dikkati çeken unsur olarak öne çıktığını ve turistlerin zamanlarını en çok su elemanlarının çevresinde geçirdiğini göstermiştir. Bu sonuç, bu tesislerde kalan turistlerin büyük çoğunluğunun tatillerinde deniz, kum ve güneşten yararlanmak isteyenlerden oluşması ile ilişkilendirilebilir.

Belek Bölgesinde yer alan ve bu çalışma kapsamında incelen turistik tesislerin peyzaj tasarımları ile ilgili olarak, tasarımcıların, Akdeniz bitki türlerini peyzaj tasarımlarında kullanarak, tesislerde Akdeniz ortamının hissedilmesini sağlamaya çalıştıkları görülmüştür. İncelenen turistik tesislerde, doğal özellikler büyük ölçüde korunmuştur. Bunda Belek Kıyı Yönetim Planının ve Betuyab'ın doğal ve kültürel çevrenin korunması ve geliştirilmesine yönelik çalışmalarının katkısı büyüktür.

Yapılan çalışmalar sonucu elde edilen bulgulara dayanarak aşağıdaki öneriler yapılabilir.

- Bu çalışmanın sonuçları doğrultusunda turistik tesislerin yer aldığı bölgenin sadece doğal özelliklerinin değil, yöresel özelliklerin de korunması sayesinde, daha fazla turist memnuniyeti elde edilebileceği ortaya çıkmaktadır.
- Her ne kadar su elemanları en çok beğenilen ve dikkati çeken unsurlar olarak tanımlansa da, bitkisel elemanların daha yoğun olarak kullanılması ile turist memnuniyeti artırılabilir.
- Betuyab ve benzeri kurum ve kuruluşların desteğiyle, endemik bitkiler üretilip, turistik tesislerin peyzaj tasarımlarında kullanılmasına olanak verilmelidir. Böylece, tesislere gelen turistler, endemik bitkiler hakkında bilgi edinebilme ve yöreye has olan endemik bitkileri tanıyabilme fırsatı bulabileceklerdir.
- Yöre halkı, potansiyel turistlerle iletişim kurarak ve onların beklentilerini algılayarak, planlama, karar alma süreçlerinde yön gösterici olabilirler.
- Yöre halkının üretimleri değerlendirilmeli ve yöre halkı için alternatif geçim kaynakları geliştirilmelidir.
- Çevre eğitim programları, hem yatırımcılara, hem de yöre halkına uygulanıp; denizkaplumbağaları, kumsalların temizlenmesi, doğal yolların kullanımı, koruma alanlarının düzenlenmesi gibi konulara daha çok dikkat çekilebilir. Bu programlar Belek Bölgesinde yürütülen kampanyalarla birlikte başlayabilir.
- Yabancı tur operatörlerine, Belek'in doğal çevresi ve özellikleri hakkında bilgi verilmelidir.
- Oteller, "Beyaz Yıldız Projesi" ile sürdürülebilir turizm için çok önemli adımlar atabilirler.

KAYNAKLAR

- Anonim. 1996. Dünya Bankası (Lopez Ornat A. and Demirayak, F. Çeviren: Tınaz, E.) Belek Kıyı Yönetim Planı. Bu proje Doğal Hayatı Koruma Derneği (DHKD) ve Dünya Doğayı Koruma Vakfı'nın (WWF-International) ortak çalışmasıdır, Dünya Bankası garantisiyle gerçekleştirilmiştir. (DHKD-WWF, Belek Kıyı Yönetim Planı 1995, Kasım 1996 Belek Antalya, DHKD İstanbul. Türkçe Baskı: Ağustos 1999, DHKD, İstanbul). İstanbul, Türkiye.
- Anonymous. 2002. European Commission, Using Natural and Cultural Heritage to Develop Sustainable Tourism in non-traditional tourist destinations. Publication in framework of study with: Ecosystems LTD, Brussels (Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, 2003). Printed in Italy.
- Anonim. 2008. T. C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Yazılı talep üzerine bakanlıkça Belek Turizm Merkezi hakkında Mart 2008'de yazılı olarak verilen güncel bilgiler.
- Anonim. 2008. T.C. Sağlık Bakanlığı resmi internet sitesi makalesi Turizmin Tanımı, Türleri ve Türkiye İçin Önemi www.saglik.gov.tr/extras/temel-cevreprojeler/turzim_sa.htm. ErişimTarihi: 06/03/ 2008
- Anonim. 2001. Tasarım Yayın Grubu Yayınları (Editör: Altınoluk, Ü.) ,T+ Oteller Tatil Köyleri 2. Tasarım Yayın Gurubu (1. Baskı). İstanbul, Türkiye.
- Anonymous. 2008. Wikipedia.org'daki Tourist Landscape makalesi. www.wikipedia.org. Erişim Tarihi: 3 /3/ 2008.
- Andriotis, K. 2006. Hosts, guests and politics Coastal Resorts Morphological Change Annals of Tourism Research, Vol. 33 (No. 4) 1079–1098.
- Baysan, A. and Külçür, S. 2001. Perception of the environmental impacts of tourism: a comparative study of the attitudes of German, Russian and Turkish tourists in Kemer, Antalya Tourism Geographics 3(2) 218-235.

- Bellot, J., Bonet, A., Sa'nchez, J. R. and Chirino, E. 2001. Likely effects of land use changes on the runoff and aquifer recharge in a semi-arid landscape using a hydrological model. *Landscape and Urban Planning*, 778, 1–13.
- Belt, C., 2003. *The Master Landscape Architect Series Images Publishing*, Avustralya, 2003.
- Sünbül, H., Göktürk, R. Ve Işık, S. K. 2004. BETUYAB Kataloğu, 20 Endemic Plants of Belek, BETUYAB, 2004 Belek Turizm Merkezi. Katalog, Belek Turizm Yatırımcıları Birliği.
- Blondel, J. 2006. The 'Design' of Mediterranean Landscapes: A Millennial Story of Humans and Ecological Systems during the Historic Period. *Human Ecology*, 34, 713–729.
- Bramsnæs, A. 1992. The landscape of griculture. Planning and regulation of agricultural landscapes in the European community. *Landscape and Urban Planning*, 22, 17–30.
- Buckley, R.C. 1994. A framework for ecotourism. *Annals of Tourism Research*, 21, 661–665.
- Chen, P. J. and Kerstetter, D. L. 1999. International Students' Image of Rural Pennsylvania as a Travel Destination. *Journal of Travel Research*, 37(February), 256–266.
- Chen, J. S. and Hsu, C. H. C. 2000. Measurement of Korean Tourists' Perceived Images of Overseas Destinations. *Journal of Travel Research*, 38 (May), 411–416.
- Cohen, E. 1978. The Impact of Tourism on the Physical Environment. *Annals of Tourism Research*, 5 (2), 215-237.
- Court, B. and Lupton, R. A. 1997. Customer Portfolio Development: Modeling Destination Adapters, Inactives, and Rejecters. *Journal of Travel Research*, 36 (1), 35–43.
- Dadgostar, B. and Isotalo, R. M. 1992. Factors Affecting Time Spent by Near-Home Tourists in City Destinations. *Journal of Travel Research*, 30 (Fall), 34–39.

- Daniel, T. 2001. Whither scenic beauty?: Visual landscape quality assessment in the 21st century. *Landscape and Urban Planning*, 56, 267–281.
- Daudsrad, K. 2008. Negotiating Landscape in Rural Tourism. *Annals of Tourism Research*, 35, 402-426.
- Decrop, A. 2004. Planning the Summer Vacation An Adaptable process. *Annals of Tourism Research*, 31, 1008-1030.
- Fodness, D. 1994. Measuring Tourist Motivation. *Annals of Tourism Research*, 21, 55-581.
- Fodness, D. and Muray, B. 1997. Tourist information search. *Annals of Tourism Research*, 24, 503-523.
- Grenier, D., Kaae, B. C., Millerand, M. L. and Mobley, R. W. 1993. Ecotourism, landscape architecture and urban planning. *Landscape and Urban Planning*, 25, 1-16.
- Gómez-Limon, J. and Fernandez, J.V.D. 1999. Changes in use and landscape preferences on the agricultural-livestock landscapes of the central Iberian Peninsula. *Landscape and Urban Planning*, 44, 165–175. Madrid, Spain.
- Güngör, S. 2003. Beyşehir ilçesi ve yakın çevresi turizm ve Rekreasyon kullanımına yönelik peyzaj potansiyelinin saptanması üzerine bir araştırma. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi. Ankara, Türkiye.
- Hartig, T., Evans, G.W., Jamner, L.D., Davis, D.S. and Garling, T. 2003. Tracking restoration in natural and urban field settings. *Journal of Environmental Psychology*, 23, 109–123.
- Hillery, M., Nancarrow, B., Griffin, G. and Syme, G. 2001. Tourist perception of environmental impact. *Annals of Tourism Research*, 28 (4), 853–867.
- Kozak, N., Kozak, M.A. ve Kozak, M. 1994. Genel Turizm: ilkeler-kavramlar. Detay Yayıncılık (Gözden Geçirilmiş 6. Baskı, Eylül 2006). Ankara, Türkiye.
- Lynn, N.A. and Brown, R.D. 2003. Effects of recreational use of impacts on hiking experiences in natural areas. *Landscape and Urban Planning*, 64, 77–87.

- Lowenthal, D. 2007. Living with and looking at landscape. *Landscape Research*, 32, 635-656.
- Makhzoumi, J.M. 1997. The changing role of rural landscapes: olive and carob multi-use tree plantations in the semiarid Mediterranean Landscape and Urban Planning, 37, 115-122.
- Minca, C. 2007. The tourist landscape paradox. *Social and Cultural Geography*, 8, 433-453.
- Olalı, H. 1990. Turizm Politikası ve Planlaması. İ.Ü. İşletme Fakültesi Yayınların. Yön Ajans, İstanbul, Türkiye.
- Parsons, R. and Daniel, T.C. 2002. Good looking: in defense of scenic landscape aesthetics. *Landscape and Urban Planning*, 60, 43-56.
- Petrosillo, I., Zurlini, G., Corliano, M.E., Zaccarelli, N. and Dadamo M. 2007. Tourist perception of recreational environment and management in a marine protected area. *Landscape and Urban Planning* 79, 29-37.
- Pinto-Correia, T. 2000. Future development in Portuguese rural areas: how to manage agricultural support for landscape conservation? *Landscape and Urban Planning*, 50, 95-106.
- Rambonilaza, M. and Dachary-Bernard, J. 2007. Land-use planning and public preference: What can we learn from choice experiment method. *Landscape and Urban Planning*, 83, 318-326.
- Rusnak, P. 2007. Up Close & Personal : Gaining Ground. Interview of James Hyatt. *Hotel Design Magazine* dergisinin 1 Şubat 2007'deki internet sayfasından da erişilebilen James Hyatt ile mülakat. - www.hoteldesignmagazine.com- Up Close & Personal : Gaining Ground by Paul Rusnak, Feb. 1. 2007.
(Mülakat veren bay James Hyatt A.B.D.'de Colorado Eyaleti Evergreen Şehiti merkezli Valley Crest Şirketler gurubuna bağlı bir peyzaj mimarlığı planlama bölümü olan James Hyatt Studio'ların başı.)
- Sirgy, M.J. and Su, C. 2000. Destination Image, Self-Congruity, and Travel Behavior: Toward an Integrative Model. *Journal of Travel Research*, 38 (May), 340-352.

- Sönmez, S. and Sırakaya, E. 2002. A distorted Sestination Image? The case of Turkey. *Journal of Travel research*, 41, 185-196.
- Sözen, N. 1994. Çevre ve ÇED. ÇED Eğitimi (Çevresel Etki Değerlendirmesi Eğitim Programında Yapılan Sunuşlar). Türkiye Çevre Vakfı Yayını, 45 s., Ankara.
- Sözen, N. 1987. Peyzaj Mimarlığı-514: Turizm Rekreasyon İlişkileri Ders Notu. 1986/1987 Bahar Yarıyılı, Ankara Üniversitesi.
- Şağban, H. 2002. Peyzaj Mimarlığı-2. Tasarım Yayınları, Türkiye.
- Terkenli, T.S. 2001. Towards a theory of the landscape: the Aegean landscape as a cultural image. *Landscape and Urban Planning*, 57, 197–208.
- Tuna, M. 2002. Turizm, Çevre ve Toplum (Marmaris Örneği). Detay Yayıncılık (İkinci Baskı, Kasım 2007). Ankara, Türkiye.
- Van Raaij, W. and Franchen, D. 1984. Vacation Decisions: Activities and Satisfaction *Annals of Tourism Research*, 11, 101-112.
- Vitousek, P.M., Mooney, H.A., Lubchenco, J. and Melillo, J.M. 1997. Human domination of earth ecosystems. *Science*, 277, 494–499.
- Werner, B.T. and McNamara, D.E. 2007. Dynamic of coupled human-landscape systems. *Geomorphology*, 91, 393-407. California, United States. (Available online at www.sciencedirect.com)
- Wilson, W. 1992. The culture of nature North American Landscape from Disney to the Exxon Valdez. Blackwell, Oxford.
- Yu, K.J. 1995. Cultural variations in landscape preference: comparisons among Chinese sub-groups and Western design experts. *Landscape and Urban Planning*, 32, 107-126.
- Yüksel, F., Bramwell, B. and Yüksel, A. 1999. Stakeholder interviews and tourism planning at Pamukkale, Turkey. *Tourism Management*, 20, 351-360.

EKLER

EK 1 Turistlere Uygulanan Anket

EK 2 Chi-Square Testi ve Uygulamaları

EK 1. Turistlere Uygulanan Anket

BU ANKET ANKARA ÜNİVERSİTESİ ZİRAAT FAKÜLTESİ PEYZAJ MİMARLIĞI BÖLÜMÜNDEN, MASTER ÖĞRENCİSİ ELİF DİKMEN TARAFINDAN, BELEKBÖLGESİNDEKİ TURİSTİK TESİSLERİN PEYZAJ TASARIMLARININ, TURİSTLER TARAFINDAN NASIL ALGILANDIĞINI BELİRLEMEK AMACIYLA YAPILAN, BİLİMSEL BİR ARAŞTIRMA İÇİN UYGULANMAKTADIR.

HANGİ TESİS.....

1) CİNSİYETİNİZ?

- a) Erkek   b) Kadın

2) MEDENİ DURUMUNUZ?

- a) Evli   b) Bekar

3) ÇOCUĞUNUZ VAR MI?

- a) Evet   b) Hayır

4) KAÇ YAŞINDASINIZ?

.....

5) EĞİTİM DÜZEYİNİZ NEDİR?

- a) İlkokul
b) Ortaokul
c) Lise
d) Yüksekokul Mezunu
e) Yüksek Lisans

6) HANGİ ÜLKEDEN VE HANGİ ŞEHİRDEN GELİYORSUNUZ?

.....

7) NEDEN ANTALYA-BELEK BÖLGESİNİ TERCİH ETTİNİZ?

- a) İklimsel özelliklerinden dolayı
b) Doğal güzelliklerinden dolayı

- c) Memnun olanları duydum
- d) Ucuz olduğu için
- e) Diğer.....

8) ANTALYA-BELEK BÖLGESİ HAKKINDA BİLGİLERİ NEREDEN DUYDUNUZ?

- a) Memnun olanları duydum
- b) Gazete/Dergi aracılığıyla
- c) İnternet aracılığıyla
- d) Seyehat acentası aracılığıyla
- e) Diğer.....

9) NEDEN BU TESİSİ TERCİH ETTİNİZ?

- a) Memnun olanları duydum
- b) Ucuz olduğu için
- c) Mimarisini beğendim
- d) Peyzaj tasarımını beğendim
- e) Gazete/Dergi/İnternetteki reklamlardan etkilendim
- f) Seyehat acentası tavsiye etti
- g) Diğer.....

10) BU TESİSTE NE TİP AKTİVİTELERE KATILIYORSUNUZ?

- a) Tenis
- b) Plaj Voleybolu
- c) Su sporları
- d) Futbol
- e) Golf
- f) Diğer.....

11) BU TESİSTE HANGİ MEKANLARI EN ÇOK KULLANIYORSUNUZ?

.....

12) GÜNLÜK YAŞAM ALIŞKANLIKLARINIZ BU TESİSİ SEÇMENİZİ ETKİLEDİ Mİ?

- a) Evet b) Hayır

Cevabınız hayır ise, lütfen 14. soruyu cevaplandırınız.

13) GÜNLÜK YAŞAM ALIŞKANLIKLARINIZ BU TESİSİ SEÇMENİZİ NASIL ETKİLEDİ?

- a) Günlük yaşantımda spor yaptığım için, bu tesisteki spor ve aktivite olanakları ilgimi çekti
- b) Doğaya önem verdiğim için, tesisin peyzaj tasarımı ilgimi çekti
- d) Diğer.....

14) HANGİ TARZ TATİL SİZE HİTAP EDER?

- a) Tarihi-kültürel alanları görebilmek
- b) Deniz-güneş-kum'dan yararlanmak
- c) Golf turizmi

15) BU TESİSİN DIŞINA ÇIKIYOR MUSUNUZ?

- a) Evet b) Hayır

Cevabınız hayır ise, lütfen 17. soruyu cevaplandırınız

16) NERELERE GİTTİNİZ?

.....

17) BU OTELE GELDİĞİNİZDE, SİZİ EN ÇOK NELER ETKİLEDİ? LÜTFEN ÖNEMİNE GÖRE 1'DEN 5'E KADAR SIRALAYINIZ.

- a) Hizmet kalitesi
- b) Yemek-menü zenginliği
- c) Otelin dış mekan tasarımı
- d) Tesisin olanakları
- e) Aktivite çokluğu

18) GİTTİĞİNİZ TESİSLERDE PEYZAJ TASARIMINA DİKKAT EDİYOR MUSUNUZ?

- a) Evet b) Hayır

19) BU TESİSİN PEYZAJ TASARIMINI NASIL BULDUNUZ VE EN ÇOK NELER DİKKATİNİZİ ÇEKTE?

- a) Mekan organizasyonunu, başarılı buldum
- b) Dış mekandaki, mekanlar arası geçişler hoşuma gitti
- c) Mekanlar arasındaki yönlendirmeyi, başarılı buldum
- d) Dış mekanda kullanılan pergole, şemsiye gibi peyzaj elemanlarını yeterli buldum
- e) Diğer.....

20) PEYZAJ TASARIMINDA EN ÇOK DİKKATİNİZİ ÇEKEN ŞEYLER NELERDİR?

- a) Bitkilendirme
- b) Su elemanları
- c) Peyzaj elemanlarında kullanılan renkler
- d) Diğer.....

21) BU TESİSİN PEYZAJ TASARIMINDA SİZE EN ÇOK ÇEKİCİ GELEN UNSURLAR NELERDİR?

- a) Egzotik bitkilerle yaratılan tasarım.
- b) Kullanılan su elemanları
- c) Hepsi
- d) Diğer.....

22) BU TESİSTE, DIŞ MEKANDA HANGİ MEKANLARDA OTURMAYI TERCİH EDİYORSUNUZ?

- a) Gölge olan yerler
- b) Mahremiyete olanak sağlayan mekanlar
- c) Su elemanlarının çevresi
- d) Peyzajda renkli bitkilerin olduğu mekanlar
- e) Diğer.....

23) BU TESİSİN DIŞ MEKAN TASARIMINDA, SİZİ RAHATSIZ EDEN UNSURLAR VAR MI?

- a) Evet b) Hayır

Cevabınız hayır ise, lütfen 25.soruya geçiniz

24) DIŞ MEKAN TASARIMINDA SİZİ RAHATSIZ EDEN UNSURLAR NELERDİR?

.....

25) SİZCE BU TESİSİN PEYZAJ TASARIMININ, BİR TARZI/KONSEPTİ VAR MI?

- a) Evet b) Hayır

Cevabınız hayır ise, lütfen 27. soruya geçiniz

26) BU TESİSİN PEYZAJ TASARIMININ, NASIL BİR TARZI/KONSEPTİ VAR?

.....

27) BU TESİSİN PEYZAJ TASARIMI, BÖLGE PEYZAJI İLE İLGİLİ BİR FİKİR VERİYOR MU?

- a) Akdeniz peyzaj tasarımı hakkında fikir veriyor
- b) Türkiye peyzaj tasarımı hakkında fikir veriyor
- c) Tropik peyzaj tasarımı hakkında fikir veriyor
- d) Sıradan-yöreyle ilişkisi yok
- e) Diğer.....

28) BU TESİSTE YÖREYE ÖZGÜ İPUÇLARI HİSSEDİLİYOR MU?

- a) Evet b) Hayır

29) TESİSİN PEYZAJ TASARIMI İLE İLGİLİ SİZİN SÖYLEMEK İSTEDİĞİNİZ BİRŞEYLER VAR MI?

.....
.....
.....

Ankete katıldığımız için çok teşekkür ederiz.

EK 2. Chi-Square Testi ve Uygulamaları

Anket sonuçlarının güvenilirliğini saptamak için “Chi-square” istatistik testi uygulanmıştır.

Test, beklenen değerler 5’den küçük olduğu durumlarda uygulanamamaktadır. Denek sayısının 100’le limitlenmiş olması ve bazı şıkları seçen denek sayısının çok düşük olması nedeni ile test sadece iki soru için uygulanabilmiştir.

2.1. Turistlerin cinsiyeti ve eğitim durumu

Turistlerin cinsiyet-eğitim durumu ile ilgili değerler aşağıdaki çizelgede verilmektedir.

Çizelge 1. Gözlenen değerler

	Lise	Üniversite	Yüksek Lisans	Toplam
Kadın	16	34	6	56
Erkek	5	19	20	44
Toplam	21	53	26	100

“Chi-square” testinde öncelikle orijinal tabloda yer alan veriler kullanılarak beklenen değerler hesaplanmaktadır.

Beklenen değer = (sattır toplamı)(sütün toplamı)/toplam veri

Çizelge 2. Beklenen değer

	Lise	Üniversite	Yüksek Lisans
Kadın	$56*21/100=$ 11.76	$56*53/100=$ 29.68	$56*26/100=$ 14.56
Erkek	$44*21/100=$ 9.24	$44*53/100=$ 23.22	$44*26/100=$ 11.44

$$X^2 = \Sigma(\text{gözlenen-beklenen})^2/\text{beklenen}$$

$$X^2 = (16-11.76)^2/11.76 + (34-29.68)^2/29.68 + (6-14.56)^2/14.56 + (5-9.24)^2/9.24 + (19-23.22)^2/23.22 + (20-11.44)^2/11.44 = 16.34$$

Serbestlik derecesi (degree of freedom) $SD = (\text{satır sayısı} - 1)(\text{sütün sayısı} - 1)$

$$SD = (2-1)(3-1) = 2$$

Olasılık çizelgesinde, serbestlik derecesinin 2 olduğu satırda 16.34'e en yakın veri 13.82'dir. Bu veri olasılık, $P=0.001$ kolonunda yer almaktadır.

Bu sonuç verilerin %0.1 oranında beklentilerden sapma gösterdiğini ve % 99.9 gibi çok yüksek olasılıkla güvenilir olduğunu göstermektedir.

2.2. Peyzaj tasarımına dikkat edilmesi

“Peyzaj tasarımına dikkat ediyor musunuz?” sorusuna cinsiyete göre verilen cevaplar aşağıdaki Çizelge 3'de verilmiştir.

Çizelge 3. Gözlenen değerler

	Kadın	Erkek	Toplam
Evet	48	32	80
Hayır	8	12	20
Toplam	56	44	100

Çizelge 4. Beklenen değerler

	Kadın	Erkek
Evet	$80 \cdot 56 / 100 = 44.8$	$80 \cdot 44 / 100 = 35.2$
Hayır	$20 \cdot 56 / 100 = 11.2$	$20 \cdot 44 / 100 = 8.8$

$$\chi^2 = (48-44.8)^2/44.8 + (32-35.2)^2/35.2 + (8-11.2)^2/11.2 + (12-8.8)^2/8.8 = 2.5973$$

$$\text{Serbestlik derecesi} = (2-1)(2-1) = 1$$

Serbestlik derecesinin 1 olduğu satırda 2.5973 değerine en yakın veri 2.71'dir ve $p=0.10$ kolonunda yer almaktadır.

Bu sonuç gözlenen verilerin beklenenlerden sadece %10 sapma gösterdiğini ve % 90 gibi büyük bir olasılıkla güvenilir olduğunu göstermektedir.

Olasılık Çizelgesi

Serbestlik derecesi (Degrees of Freedom)	Olasılık (Probability) (p)											
	0.95	0.90	0.80	0.70	0.50	0.30	0.20	0.10	0.05	0.01	0.001	
1	0.004	0.02	0.06	0.15	0.46	1.07	1.64	2.71	3.84	6.64	10.83	
2	0.10	0.21	0.45	0.71	1.39	2.41	3.22	4.60	5.99	9.21	13.82	
3	0.35	0.58	1.01	1.42	2.37	3.66	4.64	6.25	7.82	11.34	16.27	
4	0.71	1.06	1.65	2.20	3.36	4.88	5.99	7.78	9.49	13.28	18.47	
5	1.14	1.61	2.34	3.00	4.35	6.06	7.29	9.24	11.07	15.09	20.52	
6	1.63	2.20	3.07	3.83	5.35	7.23	8.56	10.64	12.59	16.81	22.46	
7	2.17	2.83	3.82	4.67	6.35	8.38	9.80	12.02	14.07	18.48	24.32	
8	2.73	3.49	4.59	5.53	7.34	9.52	11.03	13.36	15.51	20.09	26.12	
9	3.32	4.17	5.38	6.39	8.34	10.66	12.24	14.68	16.92	21.67	27.88	
10	3.94	4.86	6.18	7.27	9.34	11.78	13.44	15.99	18.31	23.21	29.59	
	Anlamsız								Anamlı			

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı : Elif DİKMEN DİRİÖZ
Doğum Yeri : ANKARA
Doğum Tarihi : 16.03.1981
Medeni Hali : Evli
Yabancı Dili : İngilizce

Eğitim Durumu (Kurum ve Yıl)

Lise : TED Ankara Koleji (1998)
Lisans : Bilkent Üniversitesi,
Kentsel Tasarım ve Peyzaj Mimarlığı (2005)
Yüksek Lisans: Ankara Üniversitesi, Fen bilimleri Enstitüsü
Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı (2008)*

* Eylül 2008'de Tez Jüri Onayı

Çalıştığı Kurum ve Yıl

J.E. Mimarlık ve Tasarım Ltd.Şti. (2005- Halen Çalışmakta)

Yayınları (SCI ve diğer)

- “*Analysis of the Landscape Design of Hotels and Resorts in Belek*”
Elif Dikmen ve Dicle Oğuz

The 4th World Conference for Graduate Research in Toursim, Hospitality and Leisure.
22-27 April, Antalya, Turkey. Proceedings Book